

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΑμεΑ

Της Γιαννακίδου Παρασκευής

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στην Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή για τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του μεταπτυχιακού τίτλου του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Οργάνωση και Διαχείριση Αθλητικών Δραστηριοτήτων για Άτομα με Αναπηρίες (Α.με.Α.)» του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού της Σχολής Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Σπάρτη 2023

Εγκεκριμένο από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή:

1. Επιβλέπων: Καθηγητής Αθανάσιος Στρίγκας
2. Μέλος: Καθηγητής Αντώνιος Τραυλός
3. Μέλος: Καθηγητής Μάριος-Δανιήλ Παπαλουκάς

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 14 της παραγράφου 2 (Διαγραφές Μεταπτυχιακών Φοιτητών) του Κανονισμού Λειτουργίας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, δηλώνω υπεύθυνα ότι για τη συγγραφή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής μου Εργασίας (ΜΔΕ) δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Ημερομηνία: 27/03/2023

Η Δηλούσα

Παρασκευή Γιαννακίδου

*Σελίδα πνευματικών δικαιωμάτων
Copyright © Γιαννακίδου Παρασκευή, 2023
Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.*

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον/τη συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον/τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού της Σχολής Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Γιαννακίδου Παρασκευή: Εργασιακή Ένταξη των Α.με.Α

(Με την επίβλεψη του καθηγητή κ. Αθανάσιου Στρίγκα, Καθηγητή)

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η αξιολόγηση των ευκαιριών που δίδονται στα άτομα με αναπηρίες καθώς και οι δυνατότητες για εξέλιξη και επαγγελματική αποκατάσταση. Στην παρούσα έρευνα διερευνάται η εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία και η σύνδεσή τους με την επαγγελματική αποκατάσταση στη συνέχεια της ζωής τους. Στη χώρα μας υπάρχει ο επαγγελματικός προσανατολισμός των ατόμων με αναπηρία αλλά συναντά πολλά εμπόδια η επαγγελματική τους, η οποία χρειάζεται συνεχή εξέλιξη σύμφωνα με τα νέα δεδομένα. Ο βαθμός αναπηρίας των ατόμων είναι ένα δεδομένο το οποίο επηρεάζει την επαγγελματική τους εξέλιξη. Οι απόψεις και οι αντιλήψεις της κοινωνίας για τις ικανότητες των ατόμων με αναπηρία είναι αρνητικοί παράγοντες για την αποκατάστασή τους. Αντιθέτως τα άτομα με αναπηρία που εργάζονται επωφελούνται σε όλους τους τομείς και εντάσσονται ομαλά στο κοινωνικό πλαίσιο. Στην παρούσα εργασία διεξήχθη έρευνα με τη μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης στην οποία συμμετείχαν 10 εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής ενώ η ανάλυση των δεδομένων έγινε ποιοτικά. Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι (α) η οικογένεια συνιστά ένα σημαντικό μέρος της ζωής των ατόμων με αναπηρία, (β) η επαγγελματική αποκατάσταση σχετίζεται εξίσου με ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες, (γ) η αυτοεικόνα των ατόμων με αναπηρία έχει σχέση με την εύρεση εργασίας, (δ) ο βαθμός εμπλοκής στην επιλογή του επαγγέλματος περιορίζεται λόγω νοητικών και σωματικών δυσκολιών, έλλειψης υποδομών και απόρριψης, αλλά και λόγω της κατεύθυνσης που δίνουν οι γονείς, και (ε) η φυσική αγωγή είναι σημαντική για την αποδοχή και την κοινωνικοποίηση των ατόμων με αναπηρία.

Λέξεις-Κλειδιά: άτομα με αναπηρία, εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση, επαγγελματικός προσανατολισμός

ABSTRACT

Giannakidou Paraskevi: Employment Integration of the Disabled

(With the supervision of Dr. Athanasios Strigkas, Professor)

The purpose of this work is to evaluate the opportunities given to people with disabilities as well as the possibilities for development and professional rehabilitation. The research investigates the current education of people with disabilities and their connection with rehabilitation later in life. In our country, there is professional orientation for people with disabilities, but there are many obstacles to their professional rehabilitation, which needs continuous development according to the new data. The degree of disability of individuals is a factor that affects their professional development. Society's views and perceptions of the abilities of people with disabilities are negative factors for their rehabilitation. On the contrary, disabled people who work benefit in all areas and integrate smoothly into the social context. In the present work, research was conducted using the semi-structured interview method in which 10 educational specialist teachers participated, while the data analysis was done qualitatively. The research findings show that (a) the family is an important part of the lives of people with disabilities, (b) occupational therapy is related to endogenous and exogenous factors, (c) the self-image of people with disabilities is related to finding a job, (d) degree of involvement in the choice of profession is limited due to mental and physical difficulties, lack of infrastructure and rejection, but also due to the direction given by parents, and (e) physical education is important for the acceptance and socialization of individuals with disabilities.

Keywords: people with disabilities, education, vocational rehabilitation, vocational guidance

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε μετά από επαφή και συζητήσεις στη διάρκεια του μεταπτυχιακού μου με άτομα με αναπηρίες.

Ευχαριστώ ιδιαιτέρως τον καθηγητή μου κύριο Αθανάσιο Στρίγκα για την καθοδήγησή του στην εκπόνηση της εργασίας αυτής καθώς και την πολύτιμη βοήθεια των δύο μελών της επιτροπής καθηγητή κ. Μάριου-Δανιήλ Παπαλουκά και καθηγητή κ. Αντώνιου Τραυλού.

Τέλος να ευχαριστήσω τους γονείς μου για τη στήριξή τους σε κάθε προσπάθεια στη διάρκεια αυτού του μεταπτυχιακού.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ABSTRACT	iv
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	v
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	x
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Θεωρητική βάση του υπό διερεύνηση θέματος της εργασίας	2
Προσδιορισμός και οριοθέτηση του προβλήματος.....	3
Σκοπός της έρευνας	5
Ερευνητικά ερωτήματα.....	5
Οριοθετήσεις-Περιορισμοί	6
Ορισμός όρων	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ	7
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	7
Μοντέλα της αναπηρίας.....	7
Χαρακτηριστικά του πληθυσμού των ΑμεΑ	10
Επαγγελματική συμβουλευτική για ΑμεΑ	12
Επαγγελματικός προσανατολισμός, αυτοδιάθεση, συμμετοχή και ποιότητα ζωής.....	15
Επαγγελματικός προσανατολισμός και ένταξη στην εργασία.....	18
Σχεδιασμός επαγγελματικού προσανατολισμού για ΑμεΑ	21
Επαγγελματική συμβουλευτική σε εφήβους ΑμεΑ	25
Επαγγελματικές δεξιότητες.....	27
Ικανότητες εύρεσης εργασίας	27
Ικανότητες διατήρησης εργασίας.....	28
Λειτουργικές ικανότητες σχετικές με την εργασία	29
Ικανότητες κίνησης και μεταφοράς	29
Συμβουλευτική για τη μεταλκειακή/επαγγελματική εκπαίδευση.....	30
Εκπαίδευση δεξιοτήτων αυτοσυνηγορίας.....	30
Εκπαίδευση δεξιοτήτων ζωής	32

Αθλητική εκπαίδευση ΑμεΑ.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ.....	39
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	39
Δείγμα.....	39
Μέσα συλλογής δεδομένων.....	39
Διαδικασία συλλογής δεδομένων.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV.....	41
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	41
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 1.....	41
Θεματική ανάλυση.....	43
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 2.....	45
Θεματική Ανάλυση.....	48
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 3.....	49
Θεματική ανάλυση.....	51
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 4.....	53
Θεματική ανάλυση.....	55
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 5.....	57
Θεματική Ανάλυση.....	59
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 6.....	60
Θεματική Ανάλυση.....	62
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 7.....	63
Θεματική ανάλυση.....	65
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 8.....	67
Θεματική Ανάλυση.....	69
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 9.....	70
Θεματική Ανάλυση.....	73
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 10.....	74
Θεματική ανάλυση.....	77
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 11.....	78
Θεματική ανάλυση.....	80
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 12.....	82
Θεματική ανάλυση.....	84
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 13.....	85
Θεματική ανάλυση.....	88

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 14	89
Θεματική ανάλυση	91
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 15	92
Θεματική ανάλυση	95
Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 16	97
Θεματική ανάλυση	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	101
ΣΥΖΗΤΗΣΗ	101
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	106
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	106
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ	113

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα	Τίτλος	Σελ.
1	Σχέση οικογένειας και ΑμεΑ	44
2	Είδος αναπηρίας και εύρεση εργασίας	49
3	Αυτοεικόνα και αναπηρία	52
4	Αναπηρία, οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα	56
5	Δυνατότητα επιλογής εργασίας και αναπηρία	60
6	Νέες τεχνολογίες και ΑμεΑ	63
7	Υποδομές πρόσβασης ΑμεΑ	66
8	Κριτήρια επιλογής επαγγελματικής αποκατάστασης	70
9	Επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης	74
10	Κίνητρα και εργασία στα ΑμεΑ	78
11	Φιλοδοξίες ΑμεΑ	81
12	Εκπαίδευση και αναπηρία	85
13	Φυσική αγωγή και ΑμεΑ	88
14	Ανταπόκριση ΑμεΑ στον αθλητισμό	92
15	Περιορισμοί και δυσκολίες ΑμεΑ	96
16	Κατάρτιση εκπαιδευτικών και αναπηρία	100

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑμεΑ: Άτομα με Αναπηρίες

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σύγχρονη κοινωνία και ενώ οι εξελίξεις διαδέχονται η μία την άλλη τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις που υπάρχουν στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) είναι πραγματικό γεγονός. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα ΑμεΑ να μην απολαμβάνουν τη συμμετοχή και τη δράση στη ζωή αλλά τις περισσότερες φορές να μένουν κλεισμένα στο σπίτι και στο περιθώριο. Υπάρχουν προσπάθειες για να μεταμορφωθεί η κοινωνία και να συμπεριλάβει τα ΑμεΑ σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής και να τους εντάξει με ευνοϊκές συνθήκες για να τους δώσει τη δυνατότητα να εργαστούν.

Το ποσοστό των ατόμων με αναπηρία είναι αρκετά υψηλό σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού και φτάνει το 12% σε διεθνές επίπεδο. Είναι λοιπόν μία ομάδα πολυπληθής και πρέπει να αντιμετωπιστεί με σοβαρότητα τόσο για την ένταξη της στην κοινωνία όσο και για την επαγγελματική τους αποκατάσταση (Φακιολάς, 2007). Σύμφωνα με έρευνες σχετικά με τον αποκλεισμό των ΑμεΑ από την αγορά εργασίας διαπιστώθηκε ότι η ανεργία φτάνει στο 64% στους άνδρες και 88% για τις γυναίκες (Χαραλαμπίδου & Αθηναίου, 2010). Αξιοσημείωτο είναι ότι ο αποκλεισμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες από την εργασία οφείλεται κυρίως στις αντιλήψεις των εργοδοτών και στο διαχωρισμό των εργαζομένων ανάλογα με τις φυσικές τους δυνατότητες (Καπούσι, Κουρλέτη, & Φονιά, 2010).

Οι εργοδότες δεν γνωρίζουν τις δυνατότητες που έχουν τα ΑμεΑ και δεν τους εμπιστεύονται. Πολλές φορές οι εργοδότες αγνοούν τη νομοθεσία σχετικά με τα ΑμεΑ και τα προγράμματα τα οποία χρηματοδοτούν την πρόσληψή τους και δεν προχωρούν σε αυτήν. Το είδος της αναπηρίας γίνεται πολλές φορές το κριτήριο επιλογής για μία εργασιακή θέση (Καπούσι και συνεργάτες, 2010). Το ωράριο εργασίας των ΑμεΑ συνήθως δεν είναι πλήρες και το είδος των εργασιών είναι κυρίως χειρωνακτικές και τεχνικές εργασίες. Τα ΑμεΑ τις περισσότερες φορές παίρνουν κάποια επιδόματα ή σύνταξη και με αυτές συντηρούνται (Καπούσι και συνεργάτες, 2010).

Είναι πολύ χαμηλά τα ποσοστά ατόμων με αναπηρία τα οποία εργάζονται καθώς δεν τους δίνονται ίσες ευκαιρίες. Αντιθέτως, έχει αναγνωριστεί στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο το δικαίωμα της συμμετοχής των ΑμεΑ στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Η συγκεκριμένη

θέση επιβεβαιώθηκε με την ανακήρυξη ως έτος για άτομα με αναπηρίες το 2003 (Φακιολάς, 2007). Το δικαίωμα των ατόμων να εργαστούν είναι νομοθετικά κατοχυρωμένο με βάση τον Νόμο 4115/2013 (ΦΕΚ Α 24/30.01.2013). Πολλές επιχειρήσεις ενισχύονται οικονομικά προκειμένου να δημιουργήσουν θέσεις εργασίες για τα άτομα με αναπηρίες, να προσλάβουν εργατικό δυναμικό και να μειωθεί ο αποκλεισμός τους. Τα βήματα που έχουν γίνει προς αυτή την κατεύθυνση είναι ελάχιστα (Αδάμ, 2012).

Η ανάγκη για ένταξη των ΑμεΑ στην εργασία γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική καθώς εξελίσσεται η κοινωνία ενώ αντιθέτως η εκπαίδευση των ΑμεΑ δεν έχει την ανάλογη εξέλιξη (Αδάμ, 2012).

Θεωρητική βάση του υπό διερεύνηση θέματος της εργασίας

Η εργασία είναι απαραίτητη για τη σωματική και ψυχική υγεία των ατόμων με και χωρίς αναπηρίες (Chan, Leahy, & Saunders, 2005). Σε σύγκριση με τα άτομα που εργάζονται, οι άνεργοι είναι πιο πιθανό να υποφέρουν από κατάθλιψη και αγχώδεις διαταραχές, να καταναλώνουν αλκοόλ πιο συχνά και να έχουν χαμηλότερη αυτοεκτίμηση και ποιότητα ζωής (Bruffaerts, Sabbe, & Demyttenaere, 2004). Αναγνωρίζοντας τη σημασία της απασχόλησης, οι ειδικοί στην επαγγελματική αποκατάσταση πίεσαν επίμονα για αυτήν ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα των ΑμεΑ (Marrone & Golowka, 2002). Κατά συνέπεια, η τοποθέτηση ατόμων με αναπηρία στην εργασία στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο υπήρξε θεμελιώδης στόχος πολλών προγραμμάτων επαγγελματικής αποκατάστασης (Chan, Wong, Rosenthal, Kundu, & Dutta, 2005).

Το κρατικό-ομοσπονδιακό πρόγραμμα υπηρεσιών αποκατάστασης στις Ηνωμένες Πολιτείες, το οποίο δαπανά περισσότερα από 2,5 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην παροχή βοήθειας στα άτομα με αναπηρία να αποκτήσουν και να διατηρήσουν εργασία (Robertson, 2005). Η βιβλιογραφία για την αποκατάσταση έχει επικυρώσει τη σημαντικότητα των κρατικών υπηρεσιών επαγγελματικής αποκατάστασης. Το μέσο ποσοστό απασχόλησης των ενηλίκων με αναπηρίες που έχουν λάβει προγράμματα επαγγελματικής αποκατάστασης είναι περίπου 60% (Kaye, 1998). Τα αποτελέσματα της απασχόλησης που επιτυγχάνονται από κρατικούς φορείς επαγγελματικής αποκατάστασης παραμένουν σχετικά σταθερά κατά τη διάρκεια των οικονομικών ετών, παρά τη σημαντική

διακύμανση ανά τύπο αναπηρίας, με τα άτομα με αισθητηριακές/επικοινωνιακές αναπηρίες να έχουν τα καλύτερα αποτελέσματα και τα άτομα με νοητικές αναπηρίες τα χειρότερα (Rosenthal et al., 2006). Οι υπηρεσίες εργασιακής ένταξης και υποστήριξης στην εργασία φαίνεται να συμβάλλουν τα μέγιστα στα αποτελέσματα της απασχόλησης (Rosenthal et al., 2006), ενώ οι θέσεις εργασίας στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες είναι συνήθως τα πιο κοινά αποτελέσματα της τοποθέτησης σε εργασία (Kaye, 1998).

Το κίνημα της «πρακτικής που βασίζεται σε τεκμήρια (EBP)» στην ιατρική έχει διεισδύσει πρόσφατα και έχει επηρεάσει ένα ευρύ φάσμα κλάδων υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής αποκατάστασης. Το EBP επηρεάζει ολοένα και περισσότερο την έρευνα και την πρακτική επαγγελματικής αποκατάστασης. Τα τελευταία χρόνια, για παράδειγμα, το Εθνικό Ινστιτούτο Έρευνας για Αναπηρία και Αποκατάσταση (National Institute on Disability and Rehabilitation Research - NIDRR) των Ηνωμένων Πολιτειών έχει τονίσει τη σημασία των ερευνητικών έργων που χρηματοδοτούνται από το NIDRR που πληρούν τα κριτήρια για συμπερίληψη σε συστηματικές ανασκοπήσεις που βασίζονται σε στοιχεία. Η Διοίκηση Υπηρεσιών Αποκατάστασης (RSA) του Υπουργείου Παιδείας των ΗΠΑ αρχίζει να δίνει προτεραιότητα στις υπηρεσίες επαγγελματικής αποκατάστασης που ενσωματώνουν τα καλύτερα διαθέσιμα ερευνητικά ευρήματα, την κλινική ικανότητα και τις απόψεις των πελατών. Σαφώς, υπάρχουν τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές πιέσεις στους φορείς αποκατάστασης για να συνεχίσουν να αποδεικνύουν ότι η υπηρεσία επαγγελματικής αποκατάστασης είναι αποτελεσματική και ότι οι σύμβουλοι αποκατάστασης χρησιμοποιούν ποικίλες παρεμβάσεις βασισμένες σε στοιχεία στην πρακτική τους αλλιώς κινδυνεύουν να χάσουν χρηματοδότηση και υποστήριξη.

Προσδιορισμός και οριοθέτηση του προβλήματος

Η εργασία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ζωής του κάθε ατόμου (Damianidou et al., 2018). Η απασχόληση είναι πολύ σημαντική στη ζωή μας. Μας δίνει ευκαιρίες να κερδίσουμε χρήματα και να αποκτήσουμε πρόσβαση σε ορισμένα οφέλη όπως η κοινωνική ασφάλιση και οι κοινωνικές επαφές (Wehman et al., 2018). Συνιστά πολύ σημαντικό μέρος της θετικής ψυχικής κατάστασης του ατόμου, όπως επίσης και της ψυχολογίας του.

Ειδικότερα, τα ΑμεΑ έχουν πιο έντονη την ανάγκη για εργασιακή ένταξη καθώς μέσω αυτής οδηγούνται σε έναν ανεξάρτητο τρόπο διαβίωσης, αυξάνουν το προσωπικό τους εισόδημα αλλά και εντάσσονται στα πλαίσια της κοινωνικής ζωής βιώνοντας τη συμπερίληψη (Λογαράς, 2011).

Πολλά είναι τα οφέλη από την εργασιακή ένταξη των ΑμεΑ όπως η οικονομική ανεξαρτησία, η αυτάρκεια, η αναθεώρησης των κοινωνικών αξιών, η καλλιέργεια κοινωνικών επαφών αλλά και δεξιοτήτων αλλά και η αυτονομία (Lövgren, Markström, & Sauer, 2017). Τα άτομα με κάποια μορφή αναπηρίας είναι συχνά πιο ευτυχισμένα και καλύτερα όταν έχουν κάποια μορφή ουσιαστικής απασχόλησης. Αυτό συμβαίνει γιατί τους βοηθά να συνδεθούν με τους άλλους, ενισχύει τους κοινωνικούς δεσμούς και δημιουργεί αίσθημα ευθύνης και προσφοράς στην κοινωνία (Petner-Arrey, Howell-Moneta, & Rosemary, 2016). Από τις παραπάνω έρευνες αντιλαμβανόμαστε πως η εργασιακή ένταξη των ΑμεΑ είναι πολύ σημαντική για την προσωπική τους ταυτότητα, την κοινωνική και συναισθηματική τους ζωή.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (UNCRPD) είναι μια συνθήκη που καθορίζει τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Συντάχθηκε το 2002 και επικυρώθηκε από τις χώρες της Ευρώπης το 2006. Σύμφωνα με τον Λογαρά (2011) ασχολείται με τους τρόπους με τους οποίους αντιμετωπίζονται τα ΑμεΑ και την ανισότητα που εξακολουθεί να υπάρχει στην κοινωνία. Εργάζεται για να δημιουργήσει μια ισχυρότερη θέση για τα ΑμεΑ, αναγνωρίζοντας τα δικαιώματά τους για δίκαιη και χωρίς διακρίσεις μεταχείριση.

Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ και συμφωνούν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν πολιτικές για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ. Αυτές οι πολιτικές θα περιλαμβάνουν την κατάργηση νόμων, κανονισμών και πρακτικών που προωθούν τις διακρίσεις εις βάρος τους. Τα άτομα με αναπηρία έχουν τα ίδια δικαιώματα με οποιονδήποτε άλλον όσον αφορά την εύρεση εργασίας, και οι διακρίσεις στην εργασία απαγορεύονται. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 27 της Σύμβασης, οι οργανισμοί και οι εταιρείες πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι εργαζόμενοι με αναπηρία προσλαμβάνονται σε θέσεις εργασίας που ταιριάζουν με τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους (Vornholt et al., 2018).

Ωστόσο, παρά την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στην εργασία αλλά και την ένταξη δεν έχει αποσαφηνιστεί ο βαθμός με τον οποίο είναι εφικτό και γίνεται στην ουσία αυτή η εργασιακή ένταξη. Συγκεκριμένα, σε θεωρητική βάση τα δικαιώματα για εργασιακή ένταξη των ΑμεΑ είναι κατοχυρωμένα. Ωστόσο αυτό το οποίο διερωτόμαστε είναι το τι συμβαίνει στην πραγματικότητα; Για τον λόγο αυτό, η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα της εργασιακής ένταξης των ΑμεΑ, το τι συμβαίνει στην πραγματικότητα αλλά και το κατά πόσο έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό. Τέλος, η παρούσα εργασία, ερευνά τη σχέση των ΑμεΑ με τη φυσική αγωγή και την άθληση αλλά και το κατά πόσο μπορούν να ανταπεξέλθουν σε αυτή αλλά και τις ωφέλειες τους.

Σκοπός της έρευνας

Η παρούσα έρευνα πραγματεύεται την εργασιακή ένταξη των ΑμεΑ. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αποσαφηνιστεί το κατά πόσο τα άτομα με κάποια αναπηρία μπορούν να εργαστούν, το πόσο επηρεάζονται από την οικογένεια τους αλλά και το πόσο συμβάλει η φυσική αγωγή στη βελτίωση της υγείας τους.

Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας είναι οι εξής:

Ερώτημα 1: Πώς επηρεάζει η οικογένεια τη γενικότερη στάση ζωής του ατόμου με αναπηρία;

Ερώτημα 2: Σχετίζεται η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία και η επιλογή επαγγέλματος με την αυτοεικόνα τους;

Ερώτημα 3: Πώς η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών συμβάλλει στην ένταξη τους στην αγορά εργασίας;

Ερώτημα 4: Υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης σε κτηριακές υποδομές;

Ερώτημα 5: Πώς αντιμετωπίζεται η ανεργία των ΑΜΕΑ; Προσφέρονται δυνατότητες απασχόλησης;

Ερώτημα 6: Με ποιο τρόπο το σχολείο δύναται να συνεισφέρει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους;

Ερώτημα 7: Πώς επηρεάζει η προσαρμοσμένη φυσική αγωγή την ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ΑμεΑ;

Οριοθετήσεις-Περιορισμοί

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας ο περιορισμός έγκειται στο μικρό πληθυσμιακό δείγμα καθώς στην έρευνα συμμετείχαν δέκα (10) εκπαιδευτικοί.

Ορισμός όρων

Αναπηρία. Η έννοια της αναπηρίας περιλαμβάνει ιατρικές, λειτουργικές και κοινωνικές διαστάσεις. Η πλειονότητα των ακαδημαϊκών και των επαγγελματιών της δημόσιας υγείας είναι επιρρεπείς στο να επιλέξουν μία από αυτές τις απόψεις και να τη χρησιμοποιήσουν κυρίως ή ακόμα και αποκλειστικά στην ανάπτυξη και την έρευνα προγραμμάτων. Με την πάροδο του χρόνου, η επικρατούσα ερευνητική προοπτική έχει αλλάξει. Στη δεκαετία του 1980, το ιατρικό μοντέλο κυριάρχησε, και έκτοτε, η λειτουργική προοπτική έχει αποκτήσει εξέχουσα θέση. Παρά αυτές τις αλλαγές στην αντίληψη, οι ορισμοί και η φύση της αναπηρίας στις Ηνωμένες Πολιτείες παραμένουν ασαφείς. Είναι σημαντικό να λαμβάνουμε θεμελιώδεις αποφάσεις σχετικά με βασικά κριτήρια, ώστε ο τομέας της έρευνας για την αναπηρία και την υγεία να θεωρείται ως ένας αξιοσέβαστος και αξιόπιστος επιστημονικός φορέας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Μοντέλα της αναπηρίας

Το **ιατρικό μοντέλο** αντιλαμβάνεται την αναπηρία από την άποψη της βλάβης και έχει συνδεθεί σε μεγάλο βαθμό με τη μέτρηση των ελλειμμάτων και την καταγραφή συγκεκριμένων διαγνώσεων ή διαταραχών. Η πλειοψηφία των ερευνητών που χρησιμοποιούν το ιατρικό μοντέλο βασίζονται σε ιατρικά δεδομένα για τον εντοπισμό ιατρικών διαγνώσεων ή/και κωδικών ICD-9 ή ICD-10. Σε μελέτες όπως η National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES) και η National Health Interview Survey (NHIS), η αυτοαναφορά ή η αναφορά μέλους της οικογένειας για αναπηρία ακολουθείται από επαλήθευση ιατρικού φακέλου. Σε άλλες έρευνες, όπως η πρόσφατα δημοσιευμένη μελέτη για τον αυτισμό από τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (CDC), ο επιπολασμός προσεγγίζεται με βάση τις αναφορές γονέων ότι έχουν ένα παιδί με διάγνωση διαταραχής του φάσματος του αυτισμού. Η ιατρική βιβλιογραφία μετράει διαγνώσεις και κωδικούς για να αξιολογήσει τη συχνότητα εμφάνισης και τον επιπολασμό και να αναφέρει συγκεκριμένες βλάβες και ασθένειες. Παρόλο που η χρήση των δεδομένων που λαμβάνονται στο πλαίσιο του ιατρικού μοντέλου είναι διαδεδομένη στη σύγχρονη ιατρική και επιδημιολογική βιβλιογραφία, η κοινότητα των ΑμεΑ έχει αρνητική αντίδραση σε αυτό το μοντέλο. Από τη μία πλευρά, πολυάριθμες οργανώσεις που αφορούν ειδικές αναπηρίες απαιτούν αυτού του είδους τις πληροφορίες για να υποστηρίξουν την πολιτική τους δράση, ενώ αντίθετα, κάποιες άλλες ομάδες θεωρούν συχνά την ιατρική προσέγγιση ως αρνητική και χωρίς συναισθήματα (Altman, 2001).

Το **λειτουργικό μοντέλο** ήταν η κυρίαρχη διάσταση που χρησιμοποιήθηκε για την ταξινόμηση της αναπηρίας κατά την τελευταία δεκαετία. Αυτή η στρατηγική έχει πάρει διάφορες μορφές. Η Διεθνής Ταξινόμηση της Λειτουργίας, της Αναπηρίας και της Υγείας (ICF), η οποία επιτρέπει την ταξινόμηση των λειτουργιών σε διάφορες κατηγορίες, είναι ο πιο σημαντικός οδηγός της λειτουργικής προσέγγισης. Η θέσπιση κριτηρίων που προσδιορίζουν περιορισμούς στη λειτουργία και τη χρήση βοηθητικού εξοπλισμού είναι μια

άλλη προσέγγιση που βασίζεται στη λειτουργία. Αυτή η τεχνική μπορεί να υποτιμά την αναπηρία εξαλείφοντας ορισμένα άτομα που έχουν προσαρμόσει το περιβάλλον τους ή αποτυγχάνοντας να αναγνωρίσουν διαφορές στη λειτουργική τους ικανότητα, ιδιαίτερα μεταξύ εκείνων με γνωστικές/διανοητικές αναπηρίες. Μπορεί επίσης να υπερβάλει στη σοβαρότητα της αναπηρίας.

Σύμφωνα με τον εκτεταμένο ορισμό του Ιδρύματος Dana and Christopher Reeve (Christopher and Dana Reeve Foundation, 2023) για την παράλυση ως «ασθένεια του κεντρικού νευρικού συστήματος που οδηγεί σε δυσκολίες ή αδυναμία κίνησης των άνω ή κάτω άκρων», ένας στους πενήντα Αμερικανούς (1,9% του πληθυσμού) είναι παράλυτος. Αυτή η έννοια θα μπορούσε να περιλαμβάνει άτομα με ξεχωριστή νευρική βλάβη που οδηγεί σε παράλυση, αλλά όχι τη συμβατική κατανόηση της παράλυσης ή της αναπηρίας. Ομοίως, το Σύστημα Παρακολούθησης Παράγοντα Κινδύνου Συμπεριφοράς (BRFSS) χρησιμοποιεί έναν ανιχνευτή αναπηρίας δύο ερωτήσεων ("Προσφέρετε με οποιονδήποτε τρόπο σωματικά, ψυχικά ή συναισθηματικά προβλήματα; Ή "Απαιτείτε αυτήν τη στιγμή τη χρήση ειδικού εξοπλισμού, όπως μπαστούνι, αναπηρικό καροτσάκι, ειδικό κρεβάτι ή ειδικό τηλέφωνο;"). Αυτό το κριτήριο θα εξαιρούσε άτομα με γνωστικές αναπηρίες. Ως αποτέλεσμα, οι εκτιμήσεις για την παχυσαρκία και άλλες χρόνιες διαταραχές μεταξύ των ατόμων με αναπηρίες ενδέχεται να είναι διογκωμένες κατά τη χρήση μιας διατομεακής συλλογής δεδομένων (Bickenbach, Chatterji, Badley, & Üstün, 1999). Αυτό συμβαίνει επειδή η φαινομενικά επακόλουθη πάθηση μπορεί να είναι ο λόγος που ο ανταποκρινόμενος αυτοπροσδιορίζεται ως μειονέκτημα. Ως αποτέλεσμα αυτού του ευρύ και αόριστου ορισμού, το λειτουργικό μοντέλο παρέχει έναν ασυνεπή, ελλιπή και/ ή διογκωμένο πληθυσμό αναπηρίας.

Λόγω της υποκείμενης υπόθεσης ότι η αναπηρία είναι μια κοινωνική κατασκευή, το **κοινωνικό μοντέλο** της αναπηρίας εστιάζει στα περιβαλλοντικά, οικονομικά και πολιτικά εμπόδια για την ένταξη. Οι θεωρητικοί χρησιμοποιούν μια σειρά από έννοιες για να περιγράψουν τα θεμέλια του κοινωνικού μοντέλου (Pfeiffer, 2000). Οι υποστηρικτές του κοινωνικού μοντέλου ενσωματώνουν φυσικές, κοινωνικές, οικονομικές, στάσεις και πολιτικές συνιστώσες στην αντίληψή τους για το «περιβάλλον». Έτσι, η τυπική μονάδα μέτρησης για τους υποστηρικτές του κοινωνικού μοντέλου είναι τα εμπόδια στο κοινωνικό

περιβάλλον. Οι υποστηρικτές υποστηρίζουν ότι οι κοινωνικές απόψεις, όχι οι σωματικές ή γνωστικές αναπηρίες του ατόμου, αποτελούν την ανεπάρκεια. Αυτή η προοπτική είναι πολύτιμη για τη μέτρηση και τη σύγκριση των κοινοτήτων και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τον Νόμο για τους Αμερικανούς με Αναπηρίες (ADA) (Fougeyrollas & Beauregard, 2000).

Στη βιβλιογραφία έχουν γίνει προσπάθειες να αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο μοντέλο αναπηρίας. Το ICF εγκρίθηκε από τη διεθνή κοινότητα μέσω του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ). Το μοντέλο ICF είναι μια εξελιγμένη ταξινόμηση που μπορεί να παρέχει μια λεπτομερή περιγραφή ενός ατόμου. Οι συνιστώσες της ιατρικής και της υγείας περιγράφονται καλά, αλλά οι έννοιες της συμμετοχής και του περιβάλλοντος, που τονίζονται από αυτό το μοντέλο, είναι ασαφείς και δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν. Αν και αυτό το σύστημα ταξινόμησης αναγνωρίζει τη σχέση μεταξύ του ατόμου και του περιβάλλοντος και ενσωματώνει πολυάριθμα στοιχεία, δεν πληροί το κριτήριο της φειδωλότητας που αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό της επιδημιολογικής ανάλυσης.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) ορίζει την «αναπηρία» ως «οποιοδήποτε περιορισμό ή έλλειψη ικανότητας (που προέρχεται από αναπηρία) να κάνει μια δραστηριότητα με τρόπο ή εντός του εύρους που θεωρείται φυσιολογικό για τον άνθρωπο» (World Health Organization 2010). Αυτός ο ευρύς ορισμός περιλαμβάνει ορισμένα άτομα που γεννήθηκαν με κάποια αναπηρία (π.χ., δισχιδής ράχη, εγκεφαλική παράλυση, χρωμοσωμικές και γενετικές ανωμαλίες, μυϊκή δυστροφία κ.λπ.), εκείνα που έχουν τραυματιστεί (π.χ., τραυματική εγκεφαλική βλάβη, κάκωση νωτιαίου μυελού) ή που έχουν πληγεί από μια ασθένεια (π.χ., σκλήρυνση κατά πλάκας, σύνδρομο Guillain-Barré, ρευματοειδή αρθρίτιδα) και άτομα που έχουν χρόνιες παθήσεις υγείας. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει υποστηρίξει με συνέπεια τους περιεκτικούς, ευρείς ορισμούς, οι οποίοι χρησιμεύουν ως ζωτικό σημείο έναρξης για την έρευνα. Ως επιστήμονες και επαγγελματίες υγείας, είναι ευθύνη μας να βελτιώσουμε και να προσδιορίσουμε τα χαρακτηριστικά της βλάβης, ώστε να μπορούμε να μετράμε και να αξιολογούμε αξιόπιστα ομάδες και άτομα.

Το CDC και ορισμένοι άλλοι οργανισμοί συνέστησαν τη χρήση του προληπτικού ελέγχου 2 ερωτήσεων για τον εντοπισμό ατόμων με αναπηρία στις έρευνες BRFSS, έτσι

ώστε να μπορούν να γίνουν συγκρίσεις σχετικά με τον επιπολασμό μεταξύ των κρατών και να εντοπιστούν ανισότητες στην κατάσταση υγείας και στη χρήση των υπηρεσιών. Ο ορισμός της αναπηρίας είναι ζωτικής σημασίας τόσο για την έρευνα όσο και για την ανάπτυξη προγραμμάτων, ωστόσο, την τελευταία δεκαετία, υπήρξε μικρή βελτίωση στην κατανόησή μας για το τι συνιστά αναπηρία, ιδιαίτερα όσον αφορά την ιατρική υγεία και την πρόληψη. Η πιο ενοχλητική συνιστώσα του καθορισμού ενός μειονεκτήματος είναι η απόδοση μιας λειτουργικής έκπτωσης στον εαυτό του. Έτσι, ένα άτομο που είναι ηλικιωμένο και αδύναμο μπορεί να αυτοπροσδιοριστεί ως ανάπηρο παρόλο που δεν έχει ιατρική διάγνωση εγκεφαλικού επεισοδίου, αρθρίτιδας ή άλλων σοβαρών βλαβών. Ομοίως, ένα άτομο με χρόνια νόσο (όπως παχυσαρκία, διαβήτης, ΧΑΠ ή καρδιακή ανεπάρκεια) μπορεί να έχει λειτουργικά όρια και να αυτοπροσδιορίζεται ως ανάπηρος.

Ο εκτενής ορισμός της αναπηρίας παρουσιάζει δυσκολίες. Η συμπερίληψη ή η εξαίρεση οποιασδήποτε ομάδας από τον ορισμό μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στις αναφορές επιπολασμού. Εάν θεωρούμε ότι η αναπηρία είναι προσωπικό χαρακτηριστικό, πώς μπορούμε να προσδιορίσουμε, για παράδειγμα, ποιο ποσοστό των ΑμεΑ καπνίζουν τσιγάρα, εάν η ομάδα περιπτώσεων περιλαμβάνει άτομα με ΧΑΠ λόγω καπνίσματος; Πώς προσδιορίζουμε το ποσοστό των ΑμεΑ που είναι παχύσαρκα εάν η παχυσαρκία είναι η ίδια αιτία περιορισμών στην βασική ομάδα;

Χαρακτηριστικά του πληθυσμού των ΑμεΑ

Για την ανάπτυξη της ποιότητας της απασχόλησης απαιτούνται εκτιμήσεις της ποσότητας, της σύνθεσης και της εργασιακής κατάστασης των ΑμεΑ. Οι τρέχουσες στατιστικές σχετικά με τα χαρακτηριστικά και την εργασιακή κατάσταση των ατόμων με αναπηρία είναι ανεπαρκείς και περιορισμένες. Οι ορισμοί ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των εθνών και των κυβερνητικών υπηρεσιών εντός των εθνών. Στις χώρες του ΟΟΣΑ, περίπου το 10 τοις εκατό του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας είναι ανάπηροι. Περίπου το 30 με 40 τοις εκατό των ΑμεΑ απασχολούνται, σε σύγκριση με τα δύο τρίτα του συνολικού πληθυσμού. Στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, το ποσοστό ανεργίας μεταξύ των ΑμεΑ είναι διπλάσιο έως τριπλάσιο από αυτό του γενικού πληθυσμού. Όχι μόνο το ποσοστό ανεργίας είναι υψηλότερο, αλλά και η διάρκειά του είναι μεγαλύτερη (McLaughlin et al.,

1992). Τα στοιχεία δείχνουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό των ανάπηρων ανέργων είναι μακροχρόνια άνεργοι. Στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, τουλάχιστον τα δύο τρίτα των ΑμεΑ σε ηλικία εργασίας που είναι άνεργα ισχυρίστηκαν ότι θα ήταν πρόθυμα και θα μπορούσαν να δεχτούν μια θέση εργασίας εάν ήταν διαθέσιμη (Hardman, 1994). Επιλέγεται μια αμειβόμενη εργασία επειδή δημιουργεί εισόδημα και ικανοποίηση, δείχνει την δυνατότητα ανάκαμψης και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως θεραπεία (Cooper & Wansbrough, 2013). Η μείωση των επιδομάτων κοινωνικής ασφάλισης θα τονώσει την αύξηση της αξίας της μισθωτής εργασίας.

Η ομάδα των ενηλίκων με αναπηρία σε ηλικία εργασίας αποτελείται κυρίως από ηλικιωμένους άνδρες με σχετικά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και επαγγελματικής θέσης. Ο αριθμός των ΑμεΑ αυξάνεται με την ηλικία. Η πλειονότητα των εργαζομένων με αναπηρία απασχολείται σε χαμηλού επιπέδου θέσεις εργασίας, και χαμηλού εισοδήματος ανάλογες με το χαμηλό μορφωτικό τους επίπεδο. Συχνά υποαπασχολούνται. Στην πλειονότητα των εθνών, το ποσοστό των συνταξιούχων με αναπηρία έχει αυξηθεί και έχει αντικαταστήσει τις πληρωμές για την ανεργία. Η πλειοψηφία (50-80%) των ΑμεΑ έχουν σωματικές αναπηρίες, κυρίως κινητική αναπηρία. Το 5 έως 15% του πληθυσμού είναι διανοητικά καθυστερημένοι ή ψυχιατρικοί ασθενείς. Η εμπειρία στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες δείχνει ότι η πλειονότητα της επανένταξης συμβαίνει σε μεγαλύτερους οργανισμούς. Αυτό σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την επαναπρόσληψη και αντικατάσταση του πρώην μερικώς μειωμένου προσωπικού τους. Οι προσλήψεις από έξω είναι ελάχιστες. Οι μικρότερες επιχειρήσεις απασχολούν συγκριτικά λιγότερους εργαζόμενους με αναπηρία, αλλά προσελκύουν συγκριτικά περισσότερους εργαζόμενους από το εξωτερικό. Γενικά, η πολιτική της επιχείρησης έναντι των εργαζομένων περιορίζεται σε όσους αποκτούν αναπηρία στην εργασία τους. Μια πολιτική πρόσληψης ατόμων εκτός του οργανισμού και της αγοράς εργασίας είναι αρκετά σπάνια, ιδιαίτερα στον βιομηχανικό τομέα. Ο κλάδος των εμπορικών υπηρεσιών παρέχει τις πιο ευνοϊκές συνθήκες απασχόλησης για ΑμεΑ (Seyfried, 1992).

Σε ό,τι αφορά τη δημόσια πολιτική για τα ΑμεΑ, υπάρχουν μόνο στοιχεία για ειδικά προγράμματα ΑμεΑ. Η επαγγελματική αποκατάσταση αποτελείται από αξιολόγηση ικανοτήτων, μεθόδους προσαρμογής στην εργασία και μη τυπική εκπαίδευση στην αγορά εργασίας. Η εργασία για ΑμεΑ περιλαμβάνει υποστηριζόμενη εργασία και επιδοτήσεις

απασχόλησης. Αυτές οι πρωτοβουλίες για τα ΑμεΑ υπολείπονται της όλης πολιτικής προσπάθειας που γίνεται για την παροχή βοήθειας στα ΑμεΑ. Σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ, η Σουηδία και η Ολλανδία επενδύουν τους περισσότερους δημόσιους πόρους για να εργαστούν άτομα με ειδικές ανάγκες (προστατευμένη απασχόληση), ενώ η Δανία ξοδεύει τους περισσότερους για την επαγγελματική αποκατάσταση. Επίσης, ο μεγαλύτερος αριθμός νέων συμμετεχόντων βρίσκεται στη Δανία. Παρά το σχετικά φθηνό κόστος της επαγγελματικής αποκατάστασης στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο αριθμός των νέων συμμετεχόντων είναι μάλλον υψηλός. Όσον αφορά την εργασία για άτομα με ειδικές ανάγκες στη Δανία, το ποσοστό των νέων συμμετεχόντων είναι το μεγαλύτερο, αν και οι δαπάνες είναι μέτριες. Στη Σουηδία και τις Κάτω Χώρες, οι υψηλές δαπάνες δεν συσχετίζονται με μεγάλο αριθμό νέων συμμετεχόντων.

Οι μελλοντικές ευκαιρίες σταδιοδρομίας για ΑμεΑ μπορεί να βελτιωθούν. Οι εργοδότες ενδέχεται να υποχρεωθούν να στραφούν πέρα από τις συμβατικές πηγές τους για εργαζομένους σε ΑμεΑ, λόγω της γήρανσης της αγοράς εργασίας και των επιβραδυνόμενων ρυθμών ανάπτυξης του εργατικού δυναμικού. Η στροφή προς τον τομέα των υπηρεσιών και τα επαγγέλματα του «λευκού γιακά» διευρύνει τις επιλογές απασχόλησης για άτομα με σωματική αναπηρία. Σαφώς, τα ΑμεΑ επωφελούνται επίσης από τις πρόσφατες εξελίξεις στις νέες τεχνολογίες, ειδικά εκείνα με σωματικές αναπηρίες, όπως περισσότερες ευκαιρίες για εργασία στο σπίτι. Παρόλα αυτά, τα άτομα με γνωστικές διαταραχές ή νοητικές αναπηρίες θα δυσκολευτούν να βρουν δουλειά (Seyfried, 1992).

Επαγγελματική συμβουλευτική για ΑμεΑ

Το πεδίο της αναπηρίας γνώρισε σημαντικές θεωρητικές και πρακτικές αλλαγές την τελευταία δεκαετία, οι οποίες είχαν επίσης σημαντικές επιπτώσεις στην επαγγελματική συμβουλευτική στο σχολείο. Πριν επεκταθούμε στο θέμα του επαγγελματικού προσανατολισμού για τα ΑμεΑ, είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε τις νέες αντιλήψεις για την αναπηρία που ως ανταπόκριση στις συμβουλές των ερευνητών, των εργαζομένων στην κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη και τις συστάσεις από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Soresi, 2006). Αυτές οι αντιλήψεις θα χρησιμεύσουν ως το θεμέλιο για τους

προβληματισμούς μας σχετικά με τα ζητήματα της επιλογής και της εξέλιξης της σταδιοδρομίας.

Ιστορικά, η «αναπηρία» αναφερόταν στην ασθένεια, το κακό χαρακτηριστικό ή την ανεπάρκεια ενός ατόμου (Fabian & Liesener, 2005; Wehmeyer & Patton, 2000). Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) και η Αμερικανική Ένωση για τη Νοητική Υστέρηση (AAMR) πρότειναν ένα νέο σύστημα ταξινόμησης για να βοηθήσει στη διαχείριση και τον προγραμματισμό των υπηρεσιών κοινωνικής και υγειονομικής περίθαλψης (WHO, 2001). Ιστορικά, ο ορισμός της αναπηρίας ήταν κατηγορηματικός. Ένα άτομο είτε είχε αναπηρία είτε όχι. Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές του ICF υπογράμμισαν τρεις τομείς αξιολόγησης: (α) το επίπεδο λειτουργικότητας ενός ατόμου όπως υποδεικνύεται από τη φυσική λειτουργικότητα, τις δραστηριότητες που εκτελούνται από αυτό και τον βαθμό συμμετοχής σε διάφορες δραστηριότητες, (β) την ύπαρξη αναπηρίας όπως υποδεικνύεται από οποιαδήποτε βλάβη, περιορισμούς στις δραστηριότητες που μπορούν να εκτελέσουν ή περιορισμούς στην ικανότητά τους να συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες, και (γ) δείκτες υγείας και ευημερίας.

Ένα σημαντικό συμπέρασμα του ICF είναι ότι το προφίλ αναπηρίας ενός ατόμου πρέπει να λαμβάνει υπόψη την αλληλεπίδραση των περιβαλλοντικών παραγόντων, τη λειτουργία, την αναπηρία, την υγεία και την ευημερία. Ένα άτομο με σωματική αναπηρία, για παράδειγμα, μπορεί να λειτουργήσει με επιτυχία σε κοινωνίες που παρέχουν πόρους που καθιστούν προσβάσιμες τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και ψυχαγωγικές δυνατότητες. Για να τονίσει αυτή τη σχέση, το ICF αξιολόγησε τη συμμετοχή και τις δραστηριότητες ενός ατόμου ως δύο διακριτούς αλλά αλληλένδετους τομείς. Μια δραστηριότητα είναι μια εργασία ή μια ενέργεια που εκτελείται από ένα άτομο. Η απόδοση περιγράφεται ως το επίπεδο δέσμευσης ενός ατόμου σε διάφορες καταστάσεις ζωής. Μέσα σε αυτές τις δύο κατηγορίες, αξιολογείται τόσο η δραστηριότητα, όσο και το επίπεδο απόδοσης στη δραστηριότητα του ατόμου. Η ικανότητα επηρεάζει την ποιότητα της απόδοσης ενός ατόμου σε πολλές δραστηριότητες και το επίπεδο εμπλοκής του σε διάφορες δραστηριότητες. Το AAMR υποστηρίζει ότι η υγεία και η λειτουργικότητα είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ μεμονωμένων παραγόντων και υποστήριξης από το κοινωνικό περιβάλλον.

Τα άτομα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε «πόρους και στρατηγικές που προωθούν τα συμφέροντα και τις αιτίες των ατόμων με ή χωρίς αναπηρία, που τους επιτρέπουν να έχουν πρόσβαση σε πόρους, πληροφορίες και σχέσεις που είναι εγγενείς σε ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον εργασίας και διαβίωσης· και που έχουν ως αποτέλεσμα ενισχυμένη αλληλεξάρτηση, παραγωγικότητα, κοινωνική ενσωμάτωση και ικανοποίηση» (Luckasson et al., 1992, σελ. 101). Από αυτή την άποψη, η παρούσα εξασφάλιση πόρων και τεχνικών για τη δημιουργία ενός λιγότερο περιοριστικού περιβάλλοντος για τα ΑμεΑ είναι ανεπαρκής (Ντόνας, Πάλλας, & Ταγκάλου, 2015).

Αντίθετα, οι πόροι και οι τεχνικές υποστήριξης πρέπει να επικεντρωθούν στην παροχή βοήθειας σε όλα τα άτομα ώστε να αξιοποιήσουν πλήρως τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και ψυχαγωγικές τους δυνατότητες. Για παράδειγμα, η τάση να χαρακτηριστεί ένα άτομο ως ανάπηρο σημαίνει ότι η κατάστασή του δεν μπορεί να τροποποιηθεί, και έτσι απαιτούνται τεχνικές υποστήριξης σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ή σε επαγγελματικά εργαστήρια που το κρατούν απασχολημένο με εύκολες, επαναλαμβανόμενες και μη κουραστικές δουλειές (Fabian & Liesener, 2005).

Εστιάζοντας σχεδόν κυρίως σε ατομικούς περιορισμούς και ελλείψεις, οι προϋπάρχουσες απόψεις για την αναπηρία δεν θεωρούσαν συχνά τα ΑμεΑ ως ικανά να αποκτήσουν ανεξαρτησία ή να λάβουν αυτοκαθορισμένες αποφάσεις απασχόλησης (Wehmeyer & Patton, 2000). Στο πλαίσιο της κατάργησης αυτής της προσέγγισης, ο επαγγελματικός προσανατολισμός για τα ΑμεΑ πρέπει να σχεδιαστεί ώστε να τους δίνει τη δυνατότητα να αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητές τους κινητοποιώντας πόρους και καθιερώνοντας στρατηγικές που βοηθούν στην οικοδόμηση της ικανότητάς τους να συμμετέχουν όσο το δυνατόν πληρέστερα σε αυτό-καθορισμένη εκπαίδευση, επαγγελματικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ως εκ τούτου, οι υπηρεσίες και οι δραστηριότητες δεν θα πρέπει να παρέχονται «από τα πάνω», αλλά μάλλον θα πρέπει να προσαρμόζονται στην εκπαιδευτική και επαγγελματική ανάπτυξη κάθε ατόμου (Schalock & Luckasson, 2004; Soresi, Nota, & Sgaramella, 2003).

Πολύ συχνά, η ύπαρξη αναπηρίας οδηγεί σε λιγότερο συμφέροντα προγράμματα επαγγελματικής συμβουλευτικής. Η πλειονότητα των νέων με αναπηρίες βρίσκεται σε ειδικά περιβάλλοντα και λαμβάνει ξεχωριστές μαθησιακές εμπειρίες που περιορίζουν την ανάπτυξη

κοινωνικών ικανοτήτων, ικανοτήτων επίλυσης προβλημάτων και λήψης αποφάσεων (Luzzo Hitchings, Retish, & Shoemaker, 1999), λιγότερη έκθεση σε διαφορετικά πρότυπα εργασίας και λιγότερες ευκαιρίες για συμμετοχή σε αποτελεσματικές δραστηριότητες εξερεύνησης του εγώ (Szymanski, 1999).

Κατά συνέπεια, οι νέοι με αναπηρία συχνά επιδεικνύουν ανεπαρκείς και παράλογες επαγγελματικές απόψεις, οι οποίες μπορεί να συμβάλλουν σε προβλήματα προσαρμογής (Dipeolu et al., 2002; Strauser et al., 2004; Yanchak et al., 2005). Τα ΑμεΑ έχουν έντονο φόβο για την αποτυχία, επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από άλλους, βασίζονται συνήθως σε έναν εξωτερικό τόπο ελέγχου και έχουν σημαντικές δυσκολίες στη διαμόρφωση μελλοντικών στόχων (Mercer, 1997). Έχουν περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες σταδιοδρομίας και δεν διαθέτουν επαρκείς ικανότητες λήψης αποφάσεων (Hitchings et al., 2001). Επιπλέον, τα ΑμεΑ συνήθως δεν βλέπουν την απασχόληση ως πιθανή πηγή αυτοπραγμάτωσης, ολοκλήρωσης ή τρόπο ενίσχυσης των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους (Cinamon & Gifsh, 2004).

Έχει επίσης ανακαλυφθεί ότι τα ΑμεΑ έχουν κακή αντίληψη για την εργασία, η οποία παραμορφώνεται εν μέρει από την υπερβολική εστίαση στα θετικά χαρακτηριστικά της και την έλλειψη έμφασης στην ευθύνη και την αφοσίωση (Soresi & Nota, 2007). Οι Alston, Bell και Hampton (2002) και οι Fabian και Liesenfeld (2005) διαπίστωσαν ότι οι περισσότερες επαγγελματικές καταστάσεις απαιτούν σήμερα όλο και πιο περίπλοκες ικανότητες αυτοδιαχείρισης και λήψης αποφάσεων.

Επαγγελματικός προσανατολισμός, αυτοδιάθεση, συμμετοχή και ποιότητα ζωής

Στο θέμα της αναπηρίας, ο αυτοπροσδιορισμός συχνά ορίζεται ως η δραστηριότητα του ατόμου ως φορέας της ζωής του και η ικανότητα λήψης αποφάσεων σχετικά με την ποιότητα ζωής του/της χωρίς εξωτερική επιρροή ή παρέμβαση (Wehmeyer, 1997). Η έννοια της αιτιώδους δράσης σημαίνει ότι το άτομο πρέπει να καθορίσει την κατεύθυνση των δραστηριοτήτων του και είναι ικανό να επιτύχει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η ψυχολογία παρουσιάζει τρεις εννοιολογικές προσδιορίσεις του αυτοκαθορισμού.

Σύμφωνα με τους Deci και Ryan (1985), οι αυτοκαθορισμένες δραστηριότητες ενός ατόμου προκύπτουν από την πεποίθηση ότι η συμμετοχή σε μια δραστηριότητα υποκινείται

από μια αίσθηση σημασίας ή ικανοποίησης. Οι εξωτερικές αποδόσεις περιλαμβάνουν τη συμμετοχή σε δραστηριότητες από αίσθηση υποχρέωσης ή από φόβο μήπως απογοητεύσουμε τους άλλους. Δήλωσαν ότι για να βοηθηθούν τα άτομα να αναπτύξουν αυτοκατευθυνόμενη συμπεριφορά, οι τακτικές επαγγελματικού προσανατολισμού πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη ισχυρών σχέσεων μεταξύ του ατόμου, των συνομηθίκων τους και των ατόμων που βρίσκονται σε θέσεις εξουσίας (π.χ., αφεντικό ή δάσκαλος).

Από μια σκοπιά της συμπεριφοράς (Skinner, 1973), ο αυτοπροσδιορισμός ορίζεται ως η ικανότητα του ατόμου να ελέγχει τη συμπεριφορά του ώστε να επιτυγχάνει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Από αυτή την προοπτική, ο αυτοκαθορισμός είναι ανάλογος με τον αυτοέλεγχο, ο οποίος θα πρέπει να εμφανίζεται καθώς ένα άτομο αναγνωρίζει τη σύνδεση μεταξύ των αυτορρυθμιζόμενων δραστηριοτήτων του και των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Από μια κοινωνική γνωστική προσέγγιση, ο αυτοκαθορισμός ορίζεται ομοίως ως προς την εντύπωση ότι μπορεί να ρυθμίσει καταστάσεις προκειμένου να παράγει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Ωστόσο, πιστεύεται ότι αυτό προέρχεται από πεποιθήσεις της αυτο-αποτελεσματικότητας (Bandura, 1986; Nota & Soresi, 2000).

Πολλοί εκπαιδευτικοί και σχολικοί σύμβουλοι συνεχίζουν να πιστεύουν ότι τα ΑμεΑ, δεν είναι σε θέση να λάβουν αυτόνομες και ανεξάρτητες αποφάσεις (Lipsky & Gartner, 1989). Κατά συνέπεια, τα άτομα αυτά συχνά απαγορεύεται να εκφράσουν οποιαδήποτε αιτήματα ή απόψεις σχετικά με θέματα που δεν θέτουν σε σημαντικό κίνδυνο τη δική τους υγεία και ασφάλεια. Συχνά έχουν λιγότερες επιλογές σχετικά με, για παράδειγμα, τι να φάνε, τι να φορέσουν, τι να κάνουν στον ελεύθερο χρόνο τους, με ποιον να μείνουν, πότε να ξυπνήσουν το πρωί, πότε να πάνε για ύπνο κ.λπ.

Οι Wehmeyer και Bolding (2001) βρήκαν ότι η μετάβαση σε λιγότερο περιορισμένες καταστάσεις ζωής (από θεσμικά περιβάλλοντα σε ομαδικά σπίτια, από ομαδικά σπίτια σε ανεξάρτητη διαβίωση και από προστατευμένη απασχόληση σε ανταγωνιστική εργασία) οδήγησε σε αυξημένα επίπεδα αυτοδιάθεσης και προσαρμοστικής λειτουργίας. Επιπλέον, οι Wehmeyer και Schwartz (1998) ανακάλυψαν ότι τα άτομα με νοητική αναπηρία που έχουν υψηλά επίπεδα αυτοκαθορισμού απολαμβάνουν υψηλότερη ποιότητα ζωής και λαμβάνουν περισσότερες αποφάσεις από εκείνα με χαμηλότερα επίπεδα αυτοκαθορισμού. Οι νέοι με υψηλότερους βαθμούς αυτοδιάθεσης εξέφρασαν την επιθυμία να ζήσουν ανεξάρτητα, να

έχουν ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό στη διάθεσή τους και να έχουν μεγαλύτερες προοπτικές απασχόλησης.

Άλλοι έχουν επίσης συσχετίσει το επίπεδο αυτοδιάθεσης ενός ατόμου με την ποιότητα ζωής του (Nota, Ferrari, Soresi, & Wehmeyer, 2007). Τα ψυχολογικά και σχεσιακά στοιχεία της υγείας και της ευημερίας περιλαμβάνονται επίσης στον ορισμό της ποιότητας ζωής. Για παράδειγμα, οι δείκτες υγείας και ευημερίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν τον βαθμό στον οποίο ένα άτομο αισθάνεται άνετα στο σχολείο, την εργασία και την οικογένειά του, τον βαθμό ικανοποίησης που βιώνει στις διαπροσωπικές σχέσεις και συναισθήματα σχετικά με τη δυνατότητα απόκτησης εργασίας και ενασχόληση με ποικίλες δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία και τις ικανότητες του.

Ο αυτοπροσδιορισμός και η ποιότητα ζωής θα πρέπει να είναι σημαντικοί στόχοι κατά την καθιέρωση τεχνικών συμβουλών σταδιοδρομίας για άτομα με αναπηρίες. Επιπλέον, η καθιέρωση στρατηγικών συμβουλευτικής σταδιοδρομίας για άτομα με αναπηρίες θα πρέπει να δίνει έμφαση σε προσεγγίσεις για την ενίσχυση του επιπέδου αυτοδιάθεσης του ατόμου στην επιλογή και τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Το ICF έχει κατηγοριοποιήσει το φάσμα αυτών των δραστηριοτήτων σε εννέα τομείς.

Η μάθηση και η εφαρμογή της γνώσης, τα γενικά καθήκοντα και οι προσδοκίες, η επικοινωνία, η κινητικότητα, η αυτοφροντίδα, η οικιακή ζωή, οι διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις και σχέσεις, οι κύριοι τομείς της ζωής και, η κοινωνική ζωή αποτελούν τους εννέα τομείς. Κάθε τομέας αποτελείται από μοναδικούς δείκτες συμπεριφοράς που μπορούν να αξιολογηθούν ως προς την ποιότητα απόδοσης και το επίπεδο ικανότητας ενός ατόμου (Madden et al., 2014).

Η Διεθνής Ταξινόμηση της Λειτουργίας, της Αναπηρίας και της Υγείας (ICF) είναι ένας σημαντικός πόρος για τη δημιουργία προγραμμάτων συμβουλευτικής σταδιοδρομίας, καθώς παρέχει έναν μηχανισμό για τη δημιουργία ενός προφίλ αναπηρίας για κάθε άτομο. Εντοπίζοντας συγκεκριμένες συμπεριφορικές δραστηριότητες σε έναν τομέα, οι επαγγελματίες επαγγελματικού προσανατολισμού μπορούν να συνεργαστούν με άτομα για να αναπτύξουν ένα σχέδιο για την εξασφάλιση πόρων, αυξάνοντας τη συμμετοχή των ΑμεΑ σε επιθυμητές και απαραίτητες δραστηριότητες και ενισχύοντας την ικανότητά τους να

διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις προκλήσεις που σχετίζονται με την αναπηρία τους (Solberg et al., 2007). Κατά συνέπεια, πρέπει να παρέχονται ολοκληρωμένες υπηρεσίες συμβουλευτικής σταδιοδρομίας για άτομα με αναπηρίες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, ξεκινώντας από τις πρώιμες εκπαιδευτικές εμπειρίες και να επεκτείνονται στην ενήλικη ζωή. Ο στόχος αυτών των προγραμμάτων συμβουλευτικής σταδιοδρομίας είναι να προωθήσουν τον αυτοπροσδιορισμό και την ποιότητα ζωής παρέχοντας στα ΑμεΑ τις αναπτυξιακές εμπειρίες που είναι απαραίτητες για να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την αποτελεσματική διαχείριση των ποικίλων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Επαγγελματικός προσανατολισμός και ένταξη στην εργασία

Η επιτυχής ένταξη στην εργασία πρέπει να είναι ο στόχος του επαγγελματικού προσανατολισμού και των σχετικών υπηρεσιών αποκατάστασης για ΑμεΑ (Nota & Soresi, 2004). Οι Moran, McDermott, και Butkus (2001) επεσήμαναν ότι τα άτομα με διανοητική αναπηρία είναι πιο πιθανό να χάσουν θέσεις εργασίας από άτομα χωρίς διανοητική αναπηρία, με αποτέλεσμα: (α) την αυξανόμενη απογοήτευση για τους ίδιους, τις οικογένειές τους και τους κοινωνικούς λειτουργούς, (β) τη λιγότερη προσπάθεια εκ μέρους τους για αναζήτηση νέων προοπτικών απασχόλησης, και (γ) την αύξηση των αρνητικών συναισθημάτων των εργοδοτών για την πρόσληψη ΑμεΑ. Λένε ότι η έλλειψη ανησυχίας για το μέλλον του ΑμεΑ και η απροσεξία από τον εργοδότη στις επιθυμίες και τα ενδιαφέροντα του ατόμου είναι από τις σημαντικότερες αιτίες απώλειας εργασίας.

Πρόσφατες νομοθετικές πράξεις και δηλώσεις πολιτικής (WHO, 2001) ενισχύουν την ιδέα ότι ο τομέας της εργασίας πρέπει να γίνει πιο περιεκτικός για τα ΑμεΑ (Allen & Carlson, 2003). Για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) υιοθέτησε πρόσφατα έναν κανόνα που απαιτεί από όλα τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν συγκεκριμένες πολιτικές για την καταπολέμηση των επαγγελματικών διακρίσεων και των διακρίσεων στην εκπαίδευση κατά των ΑμεΑ (European Union, 2004). Στην Ευρώπη, αρχίζουν να διαμορφώνονται φιλόδοξα προγράμματα ένταξης στην απασχόληση. Ξεκινούν με εξέταση των προτιμήσεων και των ικανοτήτων των ΑμεΑ, εξέταση των επαγγελματικών ευκαιριών της περιοχής, εξέταση των επαγγελματικών καθηκόντων και των αναγκών και των προσδοκιών των εργοδοτών, τον προσδιορισμό των αναγκών κατάρτισης και του

απαιτούμενου επιπέδου υποστήριξης για να εξασφαλίζεται μια επιτυχημένη μετάβαση στην εργασία (Hoekstra et al., 2004; O'Brien & Dempsey, 2004; Taanila et al., 2005)

Η έρευνα που αφορά την ενσωμάτωση στην εργασία ΑμεΑ έχει συχνά επικεντρωθεί στη μετάβαση στο εργατικό δυναμικό και στη διάρκεια της απασχόλησης (Soresi, 1998; Soresi, Nota, & Sgaramella, 2003). Στην έρευνα αυτή, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση:

1. Ατομικών χαρακτηριστικών που επιτρέπουν την ενσωμάτωση στην απασχόληση, όπως ο ευνοϊκός αντίκτυπος των κοινωνικών ταλέντων, η ικανότητα λήψης αποφάσεων, η επαγγελματική ικανότητα και οι διαδικασίες προσαρμογής.
2. Χαρακτηριστικών των επαγγελματικών πλαισίων, όπως ο αρνητικός αντίκτυπος των στερεοτύπων στην απασχόληση των ΑμεΑ: «αυτά τα άτομα μπορούν να εκτελέσουν μόνο ορισμένες εργασίες», ή «η απασχόληση αυτών των ατόμων και η πραγματοποίησή όλων των απαραίτητων αλλαγών για να μπορέσουν να συνεχίσουν να εργάζονται είναι εξαιρετικά δαπανηρή», «αυτά τα άτομα απουσιάζουν συχνά λόγω ασθένειας» και «μπορούν να έχουν αντίκτυπο στους πελάτες» (Dibben et al., 2002).
3. Πλεονεκτήματα και μειονεκτημάτων των διαφόρων επιλογών απασχόλησης (προστατευμένα εργαστήρια, υποστηριζόμενη απασχόληση, ανταγωνιστική απασχόληση, μοντέλο προπονητή εργασίας ή μοντέλο πληρώματος εργασία (Soresi, 1998; Tines et al., 1990; Wehman, 1986).
4. Παραγόντων που συμβάλλουν στη διατήρηση μιας θέσης εργασίας (όπως απαιτούμενες προσαρμογές στο εργασιακό περιβάλλον, νέες τεχνολογίες, προσαρμογές καθηκόντων, χρονοδιαγράμματος και καθηκόντων και εξάλειψη των κοινωνικών εμποδίων μέσω της εκπαίδευσης (Roessler, 2002).

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού για ΑμεΑ θα πρέπει να δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη αυτοδιάθεσης και στην παροχή ευκαιριών ανάπτυξης για να βοηθήσουν τα άτομα να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους. Η προετοιμασία των ΑμεΑ για τον κόσμο της εργασίας πρέπει επομένως να ενσωματωθεί στο πρόγραμμα σπουδών εκπαίδευσης, αποκατάστασης και να παρέχεται από επαγγελματίες με επαρκή κατάρτιση. Επιπλέον, τα προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού πρέπει να επικεντρώνονται στον προγραμματισμό παρέμβασης που

αποσκοπεί στην υποστήριξη της αυτοδιάθεσης και στην προώθηση της ανάπτυξης, σε αντίθεση με το να βασίζονται απλώς σε διαγνωστικά εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί για να δημιουργήσουν μια αντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων ενός ατόμου και των απαιτήσεων απασχόλησης (Μουτσινάς, Ντζιαβίδα, Λαμπριανίδου, & Μάρκου, 2018).

Οι Fabian και Leisener (2005, σελ. 565) υποστήριξαν ότι ενώ «δεν υπάρχει τίποτα εγγενώς λάθος» με την αξιολόγηση της καταλληλότητας ενός ατόμου για συγκεκριμένες εργασιακές ρυθμίσεις –εάν τα όργανα έχουν επικυρωθεί για τέτοια χρήση– είναι προβληματικό να βασιζόμαστε πολύ στην αξιολόγηση για το βάρος της καθιέρωσης προγραμματισμού παρέμβασης κατάλληλου για την κάθε ηλικία.

Οι Neumayer και Bleasdale (1996) ανακάλυψαν ότι η πλειονότητα των ενηλίκων εργαζομένων με διανοητική αναπηρία που εξέτασαν, επιθυμούσαν μια αλλαγή εργασίας και ήθελαν να ληφθούν υπόψη οι προσωπικές τους προτιμήσεις κατά την αναζήτηση μιας νέας θέσης. Η αξιολόγηση των ΑμεΑ χωρίς προηγουμένως να παρέχεται ολοκληρωμένος προγραμματισμός επαγγελματικού προσανατολισμού συχνά υπερτονίζει τις ελλείψεις των ανθρώπων και περιορίζει σοβαρά τις πιθανότητες που εξετάζονται (Parker & Schaller, 2003). Η εξάρτηση από την αξιολόγηση χωρίς έκθεση σε αναπτυξιακές πιθανότητες αποτυγχάνει να λάβει υπόψη τα ενδιαφέροντα και τα ταλέντα του κάθε ατόμου, δεν παρέχει δυνατότητες για προσωπική και περιβαλλοντική εξερεύνηση και αγνοεί τις μελλοντικές φιλοδοξίες του ΑμεΑ. Με άλλα λόγια, τα προγράμματα συμβουλευτικής σταδιοδρομίας που επικεντρώνονται αποκλειστικά στην αξιολόγηση χωρίς να παρέχουν ευκαιρίες ανάπτυξης ούτε προάγουν τον αυτοπροσδιορισμό ούτε βοηθούν τα άτομα να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους (Fischer, 2011).

Η δημιουργία ενός ατομικού προφίλ χρησιμοποιώντας τις εννέα κατηγορίες που συνδέονται με τη Βάση των Δραστηριοτήτων και Συμμετοχής του ICF θα πρέπει να είναι το πρώτο βήμα στον σχεδιασμό προγραμμάτων συμβουλευτικής σταδιοδρομίας για την προώθηση της ένταξης στην εργασία. Το ICF παρέχει ένα διαγνωστικό παράδειγμα με πρακτικές συνέπειες για την επινόηση παρεμβάσεων για ΑμεΑ στον χώρο εργασίας. Κάτω από την ομπρέλα των Γενικών καθηκόντων και προσδοκιών, για παράδειγμα, η "ανάληψη ενός μόνο καθήκοντος" αναφέρεται στην απόδοση, τα επιτεύγματα και την ικανότητα ενός ατόμου (WHO, 2001). Επιπλέον, το ICF όρισε συγκεκριμένα στοιχεία που συνδέονται με

την επίδειξη μιας επιτυχημένης απόδοσης. Εάν ο σχεδιασμός ενός ατομικού προφίλ αποκαλύψει ότι αυτός ο τομέας απαιτεί προσοχή, ο προγραμματισμός παρέμβασης μπορεί να καθιερωθεί τόσο σε περιβάλλοντα που έχουν σχεδιαστεί για να προετοιμάσουν τα ΑμεΑ για την ένταξη στην εργασία όσο και στον εργασιακό χώρο, συνεργαζόμενοι με προϊστάμενους και συναδέλφους σχετικά με το πώς να υποδείξουν το ΑμεΑ μέσω της διαδικασίας ολοκλήρωσης μιας εργασίας. Σε μια περίπτωση, ένας από τους συγγραφείς κλήθηκε να εξετάσει γιατί ένα άτομο που είχε διαγνωστεί με διάχυτη αναπτυξιακή αναπηρία εξοργίστηκε παράλογα στο εργασιακό του περιβάλλον. Το προφίλ του αποκάλυψε ότι ήταν εξαιρετικά συνηθισμένος σε μια ρουτίνα, επομένως η λογική ερώτηση ήταν, "Άλλαξε κάποιος τη ρουτίνα της δουλειάς του;" Το μέλος του προσωπικού υποστήριξης του τον ενημέρωσε ότι είχε προσληφθεί ένας νέος προϊστάμενος που του επέβαλε να κάνει τη δουλειά του διαφορετικά. Η δυσκολία ήταν ότι ο επόπτης και το άτομο υποστήριξης έπρεπε να συνεργαστούν για να προετοιμάσουν αποτελεσματικά το ΑμεΑ για την αλλαγή της ρουτίνας (Fischer, 2011).

Σχεδιασμός επαγγελματικού προσανατολισμού για ΑμεΑ

Η οργάνωση επαγγελματικού προσανατολισμού έχει αποκαλύψει μια σειρά από στοιχεία που ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων συμβουλευτικής σταδιοδρομίας. Σε μια μετα-ανάλυση της βιβλιογραφίας για την παρέμβαση σταδιοδρομίας, οι Brown και Krane (2000) τόνισαν πέντε κρίσιμα στοιχεία που θα πρέπει να ενσωματωθούν στον σχεδιασμό των προγραμμάτων επαγγελματικής βοήθειας. Αυτά τα στοιχεία περιλαμβάνουν (α) τη χρήση γραπτών εργασιών, (β) εξατομικευμένες ερμηνείες και σχόλια, (γ) γνώση για τον κόσμο της εργασίας, (δ) εμπειρίες μοντελοποίησης, και (ε) ανάπτυξη δικτύων υποστήριξης.

Επιπλέον, η κοινωνική γνωστική θεωρία προσδιορίζει τις εμπειρίες κυριαρχίας, τη λεκτική πειθώ και τη διαχείριση του άγχους ως τρεις πρόσθετους παράγοντες που σχετίζονται με τη δημιουργία πιο ισχυρών προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας (Bandura, 1986). Η αυτοαποτελεσματικότητα του επαγγελματικού ενδιαφέροντος συνδέεται θετικά με την αποτελεσματική ενσωμάτωση στον κόσμο της εργασίας για μαθητές με μαθησιακά προβλήματα, προβληματικές συμπεριφορές και ψυχιατρικές παθήσεις (Ochs & Roessler,

2001; Regenold, Sherman, & Fenzel, 1999). Επίσης, τα ΑμεΑ φαίνεται να ανταποκρίνονται σε θεραπείες που έχουν σχεδιαστεί για να τονώσουν την αίσθηση της αποτελεσματικότητάς τους (Gold & Richard, 2012). Τέλος, οι Deci και Ryan (1985) ανακάλυψαν ότι η ώθηση για ενασχόληση με δραστηριότητες επειδή θεωρούνται σημαντικές και ευχάριστες αναδύεται σε περιβάλλοντα που ενισχύουν τις μεγαλύτερες σχέσεις μεταξύ του ατόμου, των συνομηλίκων και των προσωπικοτήτων εξουσίας (π.χ., αφεντικό ή δάσκαλος).

Συλλογικά, αυτά τα στοιχεία έχουν σημαντική σημασία για τη δημιουργία προγραμμάτων επαγγελματικής συμβουλευτικής για ΑμεΑ. Πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την προσαρμογή αυτών των δεδομένων έτσι ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Οι εξατομικευμένες ερμηνείες και η ανατροφοδότηση, για παράδειγμα, είναι ένα από τα χαρακτηριστικά που συνδέονται συχνότερα με τη χρήση εργαλείων αξιολόγησης. Τα τρέχοντα διαθέσιμα μέτρα αξιολόγησης για χρήση σε ΑμεΑ δεν είναι πάντα κατάλληλα και πρέπει να επανεξεταστούν.

Η πλειοψηφία των εργαλείων ανάλυσης αναπηρίας είναι είτε κανονιστικά είτε είναι όργανα μέτρησης κριτηρίων. Είναι απαραίτητο τα κανονιστικά μέσα να παρέχουν πληροφορίες εγκυρότητας και πρότυπα που επιτρέπουν στους ειδικούς της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας να κάνουν συγκρίσεις με τον γενικό πληθυσμό καθώς και με άτομα με παρόμοιες αναπηρίες και εμπειρίες. Εκείνοι που προτιμούν τη χρήση κανόνων από τον γενικό πληθυσμό υποστηρίζουν ότι μια σύγκριση με εξειδικευμένα πρότυπα μπορεί να σημαίνει ότι μια ικανότητα θεωρείται επαρκής ή εξαιρετική όταν, στην πραγματικότητα, δεν μετριέται με τα πρότυπα ολόκληρου του πληθυσμού. Αυτό θα οδηγούσε σε υπερεκτίμηση των γνήσιων ικανοτήτων κάποιου σε ένα συγκεκριμένο εργασιακό περιβάλλον. Εκείνοι που υποστηρίζουν την ανάγκη αναφοράς σε συγκεκριμένους κανόνες υποστηρίζουν ότι η παρουσία αναπηρίας αρκεί για να ταξινομηθούν αυτά τα άτομα ως μέλη ενός ξεχωριστού πληθυσμού, διαφορετικού από εκείνους που περιγράφονται τυπικά στα δείγματα τυποποίησης, από τους οποίους τα άτομα με εμφανείς δυσκολίες έχουν αποκλειστεί σχεδόν συστηματικά. Δεύτερον, η σύγκριση ΑμεΑ αποκλειστικά με τους κανόνες του γενικού πληθυσμού θα ήταν άδικη και θα μπορούσε να ενθαρρύνει συμπεριφορές που εισάγουν διακρίσεις και περιθωριοποιούν (Fischer, 2011).

Η χρήση ενός συνδυασμού προσεγγίσεων αξιολόγησης κανονιστικών και κριτηρίων θα μπορούσε να είναι μια λύση. Σύμφωνα με αυτές τις σκέψεις, οι Soresi και Nota (2007) ανέπτυξαν ένα "Χαρτοφυλάκιο για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό των ΑμεΑ" που περιέχει εργαλεία αυτοαξιολόγησης και αξιολόγησης με πληρεξούσιο που θα χρησιμοποιηθεί για τα άτομα με νοητική αναπηρία και επιτρέπουν τόσο κανονιστικές συγκρίσεις όσο και αξιολογήσεις κριτηρίων. Οι συνιστώσες (τόσο για αυτοαξιολόγηση όσο και για αξιολόγηση με πληρεξούσιο) αφορούν τον αυτοπροσδιορισμό, την έννοια της εργασίας, τα ενδιαφέροντα και την επαγγελματική αυτό-αποτελεσματικότητα, την αντίληψη των ορίων και των υποστηρικτών, την επιλογή και την αυτοπεποίθηση, την ικανότητα λήψης αποφάσεων και τις επαγγελματικές προσδοκίες (Fischer, 2011).

Υπάρχει ανάγκη για πρόσθετη μελέτη και αξιολόγηση για να καθοριστεί πόσο αποτελεσματικά θα διδάσκονται οι επαγγελματίες για τη δημιουργία αποτελεσματικών προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού για ΑμεΑ. Λόγω της τεράστιας ποικιλίας αναπηριών που εμφανίζονται στις κοινότητές μας, οι επαγγελματίες πρέπει να κατανοήσουν πώς να σχεδιάζουν στρατηγικές παρέμβασης που δεν σχετίζονται μόνο με το συγκεκριμένο ΑμεΑ, αλλά και να καλύπτουν τις συγκεκριμένες αναπτυξιακές ανάγκες του ατόμου (Soresi & Nota, 2004). Το είδος της κατάρτισης που υποστηρίζουμε, το οποίο προτείνεται επίσης από την Società Italianadi Orientamento (SIO, Ιταλική Εταιρεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού) (SIO, 2006) και την IAEVG (Διεθνής Ένωση για τον Εκπαιδευτικό και Επαγγελματικό Προσανατολισμό) (IAEVG, 2003), απαιτεί την παρακολούθηση μεταπτυχιακών μαθημάτων που πρέπει να επικεντρώνονται ειδικά στον επαγγελματικό προσανατολισμό και να έχουν στα προγράμματά τους αναλυτικά προγράμματα για τις αναπηρίες και τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εργασιακή ένταξη των ΑμεΑ.

Ο προγραμματισμός επαγγελματικών συμβουλών πρέπει να εμπλέκει μέλη της οικογένειας, εκπαιδευτικούς, παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, συναδέλφους και εργοδότες προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη δικτύων υποστήριξης και κοινωνικών σχέσεων. Όσον αφορά νέους με αναπηρία, ο προγραμματισμός επαγγελματικού προσανατολισμού θα πρέπει να επικεντρώνεται στη βοήθεια για την ανάπτυξη δεξιοτήτων για: (α) ανάλυση μιας σειράς επαγγελμάτων, (β) εξέταση ενδιαφερόντων και πεποιθήσεων επαγγελματικής αυτο-αποτελεσματικότητας, (γ) καθιέρωση επαγγελματικών στόχων που

ενσωματώνουν τις δεξιότητες και τα ενδιαφέροντά τους, και (δ) ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων διαφόρων επαγγελματικών επιλογών που είναι διαθέσιμες στην επικράτεια και προσδιορισμού της πιο συμφέρουσας επιλογής για τους εαυτούς τους. Η ενσωμάτωση μαθητών/τριών με και χωρίς αναπηρία σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μικρών ομάδων ενισχύει ισχυρές κοινωνικές συνδέσεις με τους/τις συμμαθητές/τριες, δίνει έμφαση στην αίσθηση της κανονικότητας για την ανακάλυψη του κόσμου της εργασίας και προάγει την αίσθηση συμμετοχής και ώθησης για συμμετοχή σε αυτές τις δραστηριότητες (Soresi & Nota, 2004).

Η οικογένεια είναι μια σημαντική πηγή λεκτικής πειθούς και ένα κρίσιμο συστατικό του δικτύου υποστήριξης ενός ατόμου. Επομένως, τα αποτελεσματικά προγράμματα συμβουλών σταδιοδρομίας πρέπει να συνεργάζονται με τις οικογένειες για να εξαλείψουν τυχόν αρνητικές στάσεις που μπορεί να έχουν σχέση με τις αναπηρίες και την απασχόληση. Μερικοί γονείς μπορεί να δυσκολεύονται να καταλάβουν ότι τα παιδιά τους ωριμάζουν και μπορεί να βλέπουν την απασχόληση ως «μέθοδο για να κρατούν τα παιδιά τους απασχολημένα». Άλλοι γονείς μπορεί να μην έχουν πίστη στη λήψη αποφάσεων και στα παραγωγικά ταλέντα των παιδιών τους και μπορεί να εμποδίσουν το κυνήγι εργασίας του παιδιού από φόβο μήπως χάσει τα δικαιώματα και τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης. Αυτοί οι γονείς μπορεί να πιστεύουν, όπως και άλλα μέλη της κοινωνίας, ότι τα παιδιά τους με αναπηρίες είναι «για πάντα μωρά» και δεν μπορούν να συμμετέχουν στη μελλοντική λήψη αποφάσεων εξαιτίας αυτού (Soresi, Nota, & Ferrari, 2006).

Το αποτελεσματικό πρόγραμμα συμβουλών σταδιοδρομίας πρέπει να βοηθά τους γονείς να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη της αυτονομίας του παιδιού τους. Τα προγράμματα κατάρτισης γονέων θα πρέπει να περιλαμβάνουν στρατηγικές για να βοηθήσουν οι γονείς τα παιδιά τους να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους, να αυξήσουν την αυτό-αποτελεσματικότητα για δραστηριότητες που σχετίζονται με την εργασία και να κάνουν τη μετάβαση στον κόσμο της εργασίας, να τονώσουν τα επαγγελματικά ενδιαφέροντα και να βοηθήσουν στην ανάπτυξη αποτελεσματικών ικανοτήτων λήψης αποφάσεων (Gold & Richard, 2012).

Οι δάσκαλοι πρέπει επίσης να λάβουν κατάρτιση προκειμένου να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο τους στον σχεδιασμό περιβαλλόντων μάθησης που επιτρέπουν στα άτομα με

αναπηρία να αποκτήσουν αυτοδιάθεση και να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους. Οι Soresi, Nota, και Ferrari (2007) ανακάλυψαν ότι οι δάσκαλοι που εξέτασαν είχαν στερεότερες και απαισιόδοξες απόψεις για τις προοπτικές απασχόλησης των ΑμεΑ. Μερικοί δάσκαλοι απάντησαν ότι πιστεύουν ότι τα άτομα με αυτισμό δεν μπορούν να εργαστούν, τα άτομα με σύνδρομο Down θα μπορούν να εκτελούν μόνο απλή επαναλαμβανόμενη χειρωνακτική εργασία και τα άτομα με προβλήματα όρασης θα περιορίζονται ως χειριστές του πίνακα διανομής. Ο Alston και οι συνεργάτες του (2002) έχουν καταστήσει απολύτως προφανές ότι οι γονείς και οι δάσκαλοι ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες συχνά δεν ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να ακολουθήσουν μια επιστημονική ή τεχνική σταδιοδρομία επειδή προβλέπουν προβλήματα. Πρότειναν ότι οι επαγγελματίες θα πρέπει να οργανώσουν συγκεκριμένη επαγγελματική εξέλιξη για τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να αυξήσουν τις γνώσεις τους για τις πραγματικές δυνατότητες των ΑμεΑ.

Επαγγελματική συμβουλευτική σε εφήβους ΑμεΑ

Πολλά πιθανά εμπόδια αναμένεται να συνοδεύσουν κάθε στιγμή μετάβασης. Η εφηβεία είναι μια μεταβατική περίοδος μεταξύ της παιδικής ηλικίας και της ενηλικίωσης, η οποία περιλαμβάνει διάφορες αναπτυξιακές αλλαγές και εμπόδια. Κατά συνέπεια, τα παιδιά με μια συγκεκριμένη αναπηρία θα γίνουν αναμφίβολα έφηβοι και νέοι ενήλικες με αναπηρίες. Η μετάβαση από το σχολείο στη μεταδευτεροβάθμια ή την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την απασχόληση και τη συμμετοχή στην κοινωνία ως ενήλικες είναι ένα από τα πιο σημαντικά σημεία καμπής στη ζωή των εφήβων. Η ανάπτυξη της ανεξαρτησίας, η αξιολόγηση των ταλέντων και των ενδιαφερόντων κάποιου, η επιλογή μιας επαγγελματικής πορείας και η αναζήτηση εργασίας ή περαιτέρω εκπαίδευσης είναι μερικά μόνο από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι σε μεταβατική περίοδο.

Επιπλέον, καθώς πλησιάζει η περίοδος της μετάβασης, οι μαθητές με αναπηρίες αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια όπως η ανεργία, η κοινωνική δυσπροσαρμογή και οι συναισθηματικές διαταραχές, μεταξύ άλλων (Gold & Richard, 2012). Αυτοί οι έφηβοι έχουν μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας από τους συνομηλίκους τους χωρίς αναπηρία, είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε μεγάλο βαθμό στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και είναι πιο πιθανό να ζουν σε ένα εξαρτημένο περιβάλλον για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Κατά

συνέπεια, η διδασκαλία και η αποκατάσταση παιδιών με ειδικές ανάγκες είναι ένα ιδιαίτερα δύσκολο θέμα (Gold & Richard, 2012).

Κάθε χρόνο, εκατοντάδες έφηβοι με αναπηρίες αποφοιτούν από το λύκειο και έρχονται αντιμέτωποι με τις προκλήσεις της ανεξάρτητης διαβίωσης, της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και, εν τέλει, της ανεργίας. Σε μια από τις εκθέσεις του, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) τόνισε ότι η ανάπτυξη και η κοινωνική συνεισφορά των εφήβων θα καθορίσουν το μέλλον του κόσμου. Ως εκ τούτου, οι επενδύσεις στην υγεία, τη διατροφή και την εκπαίδευση των παιδιών αποτελούν τη βάση για την εθνική ανάπτυξη. Υπό το πρίσμα αυτό, η εκπαίδευση ενός τόσο μεγάλου αριθμού εφήβων με ειδικές ανάγκες είναι ένα μνημειώδες έργο. Σε αυτό το περιβάλλον, η πιο σημαντική ευθύνη είναι να εκπαιδεύσουμε τα μικρά παιδιά όχι μόνο να γίνουν ανεξάρτητα και να κερδίζουν τα προς το ζην, αλλά και να προσαρμοστούν στο κοινωνικοπολιτισμικό τους περιβάλλον.

Η βιβλιογραφία για τη μετάβαση δείχνει ότι οι μαθητές με αναπηρίες χρειάζονται εκπαίδευση αυτο-συνηγορίας, κατάρτιση δεξιοτήτων απασχόλησης, συστηματική παραπομπή σε φορείς ενηλίκων, εκπαίδευση δεξιοτήτων ζωής, συμμετοχή της οικογένειας και άμεση και συνεχή επαγγελματική υποστήριξη για να αποκτήσουν και να διατηρήσουν την απασχόληση με την πάροδο του χρόνου (Clark, 1994; Wehman, 1993; WHO, 1997). Για να εξασφαλιστεί η επιτυχία των μαθητών/τριών στον κόσμο των ενηλίκων, οι περιεκτικές δεξιότητες μετάβασης, οι δεξιότητες απασχολησιμότητας και οι σχετικές κοινωνικές δεξιότητες πρέπει να διδάσκονται κατά τη διάρκεια των ετών του γυμνασίου. Οι υπηρεσίες ειδικής αγωγής τείνουν να εστιάζουν στις ακαδημαϊκές δεξιότητες κατά τη διάρκεια του δημοτικού και του γυμνασίου. Ως έφηβοι και πρόωμοι ενήλικες, οι μαθητές/τριες με αναπηρίες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στις επαγγελματικές και γενικές δεξιότητες ζωής. Αυτό είναι γενικά γνωστό ως εκπαίδευση σταδιοδρομίας.

Η επαγγελματική εκπαίδευση εκτείνεται πέρα από την επαγγελματική κατάρτιση/συμβουλευτική και την τοποθέτηση εργασίας. Αυτή αναφέρεται στη συνολική διαδικασία προετοιμασίας των ατόμων για τις πολλές ενήλικες εργασίες τους. Η επαγγελματική εκπαίδευση εκπαιδεύει τα ΑμεΑ για τις διάφορες θέσεις εργασίας που περιλαμβάνουν την καριέρα ενός ατόμου. Μπορεί να υπάρχει ένας οικονομικός ρόλος, ένας κοινωνικός ρόλος, ένας ρόλος στο σπίτι και ένας αισθητικός ρόλος μεταξύ αυτών των ρόλων

ζωής. Η εκπαίδευση και οι υπηρεσίες μεταβατικών δεξιοτήτων σχετίζονται με μια πιο ολοκληρωμένη και πιο συντονισμένη συλλογή δραστηριοτήτων σε σχέση με την εκπαίδευση σταδιοδρομίας ή την επαγγελματική συμβουλευτική μόνο.

Οι υπηρεσίες μετάβασης σχεδιάζονται σύμφωνα με μια διαδικασία προσανατολισμένη στο αποτέλεσμα που διευκολύνει την πρόοδο από το σχολείο στις μετασχολικές δραστηριότητες, όπως μεταδευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, ολοκληρωμένη απασχόληση, συνεχής εκπαίδευση ενηλίκων, υπηρεσίες ενηλίκων, ανεξάρτητη διαβίωση, δεξιότητες ζωής εκπαίδευση και συμμετοχή στην κοινωνία και άλλες. Αυτές οι δραστηριότητες θα περιλαμβάνουν διδασκαλία, συμβουλευτική, κοινοτική εμπειρία, διαμόρφωση εργασιακών και άλλων στόχων διαβίωσης μετά το σχολείο/ενήλικα, καθώς και εκμάθηση δεξιοτήτων καθημερινής ζωής και λειτουργική επαγγελματική αξιολόγηση. Τα τελευταία χρόνια, ένας αριθμός διεθνών οργανισμών, όπως ο WHO (1997) και η UNESCO (2001), έχουν τονίσει τη σημασία της εκπαίδευσης σε δεξιότητες ζωής για τους εφήβους προκειμένου να τους εξοπλίσουν με τις δεξιότητες προσαρμογής και θετικής συμπεριφοράς που είναι απαραίτητες για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και εμπόδια της καθημερινής ζωής.

Επαγγελματικές δεξιότητες

Ικανότητες εύρεσης εργασίας

Ένα πρόγραμμα σπουδών για αναζήτηση εργασίας είναι ένα κρίσιμο συστατικό οποιουδήποτε μεταβατικού προγράμματος για μαθητές/τριες γυμνασίου με ειδικές ανάγκες. Εκτός από την επαγγελματική ανάπτυξη και την τοποθέτηση στο σχολείο, οι έφηβοι με αναπηρίες χρειάζονται εκπαίδευση σε δεξιότητες όπως η προσωπική αναζήτηση εργασίας, η κατάλληλη συμπλήρωση αιτήσεων εργασίας και η κατασκευή βιογραφικού (Patton, 1991). Απαιτούνται τουλάχιστον 2 έως 3 εβδομάδες για την ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τρόπο αναζήτησης ευκαιριών εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών για τη συμπλήρωση ενός βιογραφικού. Επίσης συμπεριλαμβάνονται οδηγίες για τη συμπλήρωση των αιτήσεων εργασίας τακτοποιημένα, με ακρίβεια και πληρότητα. Διδάσκονται οδηγίες για το πώς να δοθεί μια συνέντευξη για μια θέση εργασίας, τις κρίσιμες δεξιότητες επικοινωνίας που απαιτούνται για μια επιτυχημένη εργασία πλήρους απασχόλησης.

Ικανότητες διατήρησης εργασίας

Οι αποτελεσματικές δεξιότητες διατήρησης της εργασίας, όπως η επικοινωνία και οι διαπροσωπικές δεξιότητες, και οι εξαιρετικές εργασιακές συνήθειες είναι πιο σημαντικές από τις πραγματικές εργασιακές ικανότητες για την επιτυχία στην απασχόληση. Οι εργοδότες θεωρούν τις στάσεις και τις συμπεριφορές των εργαζομένων ως απαραίτητες για την αποτελεσματικότητα της εργασίας. Σε μια έρευνα στην οποία ζητήθηκε από τους εργοδότες να βαθμολογήσουν στοιχεία που θεωρούνται κρίσιμα για την εργασιακή επιτυχία των ατόμων με αναπηρία, αναφέρθηκαν πέντε βασικοί παράγοντες: (1) να τα πηγαίνουν καλά με τους άλλους, (2) να δείχνουν ενδιαφέρον για τη δουλειά, (3) να έχουν αποτελεσματικότητα, (4) αξιοπιστία, και (5) προσαρμοστικότητα στην αλλαγή των ρυθμίσεων εργασίας.

Οι μαθητές/τριες με αναπηρίες κινδυνεύουν λόγω της «κρυφής» αναπηρίας τους, η οποία εμφανίζεται στον χώρο εργασίας ως λανθασμένη κοινωνικοποίηση, έλλειψη κινήτρων, κακή στάση, αντίσταση και άλλα χαρακτηριστικά που οδηγούν σε πρόωρη απώλεια εργασίας. Κατά συνέπεια, οι έφηβοι με αναπηρίες απαιτούν οργανωμένη διδασκαλία για να αναπτύξουν και να εξασκήσουν τις βασικές δεξιότητες για τη διατήρηση της απασχόλησης. Επιπλέον, απαιτούν βοήθεια στον τόπο εργασίας για να διασφαλιστεί ότι οι βασικές δεξιότητες διατήρησης της εργασίας έχουν γίνει ευρέως διαδεδομένες στον χώρο εργασίας με την πάροδο του χρόνου. Το πρόγραμμα σπουδών του γυμνασίου και το πρόγραμμα μετάβασης πρέπει να περιλαμβάνει μερικές από τις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές/αρχές: (1) να περιλαμβάνει τουλάχιστον ένα εξάμηνο μάθημα στις δεξιότητες διατήρησης εργασίας, δίνοντας έμφαση στις συμπεριφορές διατήρησης της εργασίας και στις κοινωνικές συμπεριφορές που σχετίζονται με την εργασία, (2) να περιλαμβάνει ευκαιρίες για θέσεις μερικής απασχόλησης ενώ είστε εγγεγραμμένοι σε μάθημα δεξιοτήτων συντήρησης εργασίας, και (3) να παρέχει συνεχή και συχνή υποστήριξη στους/στις εργαζόμενους/νες μαθητές/τριες, με στρατηγικές μπορεί να περιλαμβάνουν δεξιότητες διδασκαλίας στην εργασία, δίνοντας έμφαση στις κοινωνικές συμπεριφορές που σχετίζονται με την εργασία.

Λειτουργικές ικανότητες σχετικές με την εργασία

Οι λειτουργικές ακαδημαϊκές ικανότητες που μπορούν να διδαχθούν στην τάξη για να βοηθήσουν τους/τις μαθητές/τριες να διακριθούν στην εργασία περιλαμβάνουν την ανάγνωση και τη γραφή στην εργασία, την εκτέλεση μαθηματικών, την εκτίμηση, την αλλαγή και την αποτελεσματική διαχείριση του χρόνου. Οι μαθητές/τριες με εξαιρετικές αναπηρίες δεν μπορούν να εφαρμόσουν τις ακαδημαϊκές τους γνώσεις στον κόσμο της εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα. Είναι απλό να ενσωματωθούν λειτουργικοί ακαδημαϊκοί που σχετίζονται με την εργασία, όπως η καταμέτρηση αλλαγών, η λειτουργία ταμειακών μηχανών και ο υπολογισμός της καθαρής και της ακαθάριστης αμοιβής σε ένα τυπικό μάθημα μαθηματικών.

Ικανότητες κίνησης και μεταφοράς

Οι εκπαιδευτές ατόμων με σοβαρές αναπηρίες έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη για κινητικές δεξιότητες για μεγάλο χρονικό διάστημα (Laus, 1977), αλλά οι εκπαιδευτές μαθητών/τριών με ήπια αναπηρία το έχουν παραμελήσει. Εάν οι μαθητές/τριες δεν μπορούν να πάνε από και προς τα επαγγέλματά τους, δεν μπορούν να είναι επιτυχημένοι ως εργατικό δυναμικό. Οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες με μέτριες αναπηρίες βασίζονται στα μέσα μαζικής μεταφοράς για τις μετακινήσεις τους. Λόγω της υψηλής πολυπλοκότητας των αστικών δικτύων συγκοινωνίας, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες δυσκολεύονται να κατανοήσουν διαδρομές λεωφορείων, μέρη μεταφοράς, οδηγίες κ.λπ. Επιπλέον, συνήθως αγνοούν τις διαδικασίες ασφαλείας και την κατάλληλη κοινωνική συμπεριφορά όταν χρησιμοποιούν τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Ως εκ τούτου, το πρόγραμμα σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να περιλαμβάνει ευκαιρίες για τους/τις μαθητές/τριες να μάθουν, να εξασκηθούν και να γενικεύσουν τις ακόλουθες δεξιότητες: (1) υποβολή αίτησης για κάρτες λεωφορείων, (2) ανάγνωση και ερμηνεία πληροφοριών διαδρομής λεωφορείου, (3) χρήση της ασφάλειας της δημόσιας συγκοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της οδικής ασφάλειας και των στρατηγικών έκτακτης ανάγκης, (4) χρήση πραγματικών διαδρομών από το σπίτι και το σχολείο προς τους τόπους απασχόλησης, και (5) να ταξιδεύουν ανεξάρτητα από το σπίτι στο σχολείο στη δουλειά.

Συμβουλευτική για τη μεταλκειακή/επαγγελματική εκπαίδευση

Τα προγράμματα μετάβασης θα πρέπει να ενσωματώνουν συστηματικό σχεδιασμό για δραστηριότητες αναψυχής και συμμετοχή σε δραστηριότητες της κοινωνίας, προκειμένου να κατευθύνουν τα παιδιά προς υγιείς ψυχαγωγικές αναζητήσεις. Κατά την εκπαίδευση θα πρέπει να γίνει προγραμματισμός σταδιοδρομίας για μαθητές/τριες με αναπηρίες και να ξεκινήσουν τον πρώιμο σχεδιασμό σταδιοδρομίας με τους/τις μαθητές/τριες και τις οικογένειές τους.

Οι μαθητές/τριες πρέπει να γνωρίζουν τα πολλά προγράμματα μετά το γυμνάσιο που μπορούν να τους βοηθήσουν, όπως προγράμματα, βοήθεια για μαθητές/τριες με αναπηρία, προγράμματα επαγγελματικής προετοιμασίας, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και υπηρεσίες γραφείου ενηλίκων. Οι μαθητές/τριες με λιγότερο από απολυτήριο γυμνασίου είναι πιο πιθανό να παραμείνουν στο σχολείο, έτσι ώστε να παραμείνουν απασχολούμενοι μετά την αποφοίτησή τους, να συνεχίσουν τη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και να γίνουν αυτοσυντηρούμενοι ενήλικες, σύμφωνα με μια μελέτη (Edgar, 1987). Οι δάσκαλοι ειδικής αγωγής στο γυμνάσιο, οι ειδικοί επαγγελματικής αποκατάστασης και άλλοι επαγγελματίες υποστήριξης της ειδικής αγωγής μπορούν να παίξουν κρίσιμο ρόλο στο επιτυχημένο πρόγραμμα μετάβασης στη ζωή.

Εκπαίδευση δεξιοτήτων αυτοσυνηγορίας

Η αυτοσυνηγορία ή η υπεράσπιση του εαυτού, είναι μια σημαντική πτυχή της κοινωνικής ζωής. Είναι βασική η ικανότητα των ατόμων να μπορούν να υπερασπίζονται τον εαυτό τους στον χώρο εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα. Οι νέοι ενήλικες με αναπηρίες που ζουν στην κοινότητα θα πρέπει να έχουν το ίδιο δικαίωμα στην αυτονομία με οποιονδήποτε άλλο. Οι μαθητές/τριες πρέπει επομένως να μάθουν πώς να συνηγορούν υπέρ του εαυτού τους και να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία σχεδιασμού της μετάβασης κατά τη διάρκεια του γυμνασίου. Τα μοντέλα σχεδιασμού μετάβασης τονίζουν επίσης ότι η συμμετοχή των γονέων πρέπει να είναι μια ζωτική πτυχή του σχεδιασμού μετάβασης για παιδιά με ειδικές ανάγκες. Ο Michaels (1989) υποστηρίζει ότι ορισμένες δεξιότητες συντήρησης εργασίας πρέπει να διδάσκονται προκειμένου να ενθαρρυνθεί η υπεράσπιση του εαυτού. Προτείνει το πρόγραμμα σπουδών να περιλαμβάνει υλικό για: (1) αποδοχή σχολίων

και ανάλογη τροποποίηση της συμπεριφοράς, (2) αλληλεπίδραση με επόπτες/διευθυντές, συμπεριλαμβανομένης της γνωστοποίησης της απομείωσης και της αίτησης προσαρμογών, (3) αυτοαξιολόγηση της απόδοσης, παρακολούθηση της ολοκλήρωσης της εργασίας και αυτοανατροφοδότηση, (4) καθορισμός στόχων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων και παρακολούθησης προόδου, (5) ανάπτυξη ενός σχεδίου σταδιοδρομίας που περιλαμβάνει στόχους για την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας, την αναβάθμιση της εργασίας και τον τρόπο διασφάλισης των συμφερόντων κάποιου, και (6) ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και σωστής συμπεριφοράς/αλληλεπιδράσεων στον χώρο εργασίας.

Επιπλέον, τα σχολεία θα πρέπει να καθορίσουν στόχους συμμετοχής για τους γονείς στον σχεδιασμό της μετάβασης και να επανεξετάζουν περιοδικά τη συμμετοχή τους (Cobb & Brody-Hasazi, 1987). Η συμμετοχή των γονέων στον προγραμματισμό μετάβασης για νέους/ες με αναπηρίες είναι επίσης απαραίτητη. Τα μέλη της οικογένειας πρέπει να διδάσκονται αποτελεσματικούς τρόπους για την υποστήριξη των προσπαθειών ενός εργαζόμενου μαθητή ή μιας εργαζόμενης μαθήτριας, τεχνικές για την απόκτηση πρόσβασης σε κοινοτικές υπηρεσίες ενηλίκων και άλλες πληροφορίες σχετικές με τη μετάβαση του νεαρού ατόμου από το σχολείο στην κοινότητα ενηλίκων.

Οι δραστηριότητες εκπαίδευσης γονέων θα πρέπει να περιλαμβάνουν συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως η προσφορά κινήτρων για τη συμμετοχή των γονέων και η ανάθεση σε ειδικό συντονιστή οικογένειας (στη ομάδα μετάβασης) με την υποχρέωση να κάνει όσο το δυνατόν περισσότερες επισκέψεις στο σπίτι. Οι συντονιστές αναμένεται να χειριστούν τη συμμετοχή της οικογένειας με φροντίδα και ευγνωμοσύνη, προκειμένου να ενημερώσουν τα μέλη της οικογένειας για τα προγράμματα μετάβασης καθώς και για τους στόχους της ενήλικης ζωής και της εργασίας για τους μαθητές. Με τη συμμετοχή σε συμβούλια ειδικών και προγράμματα κατάρτισης, οι έφηβοι/ενήλικες με αναπτυξιακές αναπηρίες μπορούν και πρέπει να επηρεάσουν την παροχή υπηρεσιών. Έχουν το δικαίωμα να αναπτύξουν τη δική τους φωνή. Είναι κρίσιμο γιατί μια μέρα οι γονείς τους δεν θα μπορούν πλέον να μιλούν για εκείνους.

Επομένως, τα παιδιά με αναπηρία μπορούν να διδαχθούν να διδάσκουν ο ένας τον άλλον πώς να μιλούν ανεξάρτητα. Η υπεράσπιση του εαυτού μπορεί να αποκτηθεί μέσω του

παιχνιδιού ρόλων μια σειρά από δυσκολίες ή περιστάσεις. Υπάρχει μεγαλύτερη δύναμη στους αριθμούς. Τα άτομα που μιλούν μέσω μιας κοινής πλατφόρμας έχουν περισσότερες πιθανότητες να τραβήξουν την προσοχή και να ακούσουν τις ανησυχίες τους. Οι Clark και Kolstoe (1995) υπογραμμίζουν τη σημασία του «Ατομικού Σχεδίου Μετάβασης» (ITP) για την ενίσχυση των πιθανοτήτων επιτυχίας ενός/μιας μαθητή/τριας μετά το γυμνάσιο. Η ομάδα μετάβασης πρέπει να περιλαμβάνει τον/την μαθητή/τρια, μέλη της οικογένειας, σχολικούς υπαλλήλους, προσωπικό γραφείου ενηλίκων, συνδέσμους της κοινότητας και άλλα υποστηρικτικά άτομα. Ο προγραμματισμός για την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες πρέπει να καλύπτει τη μεταβατική περίοδο και τους αρχικούς λίγους μήνες της ανεξαρτησίας των ενηλίκων. Θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις πτυχές της εκπαίδευσης και των υπηρεσιών μετάβασης, όπως δεξιότητες αναζήτησης εργασίας, δεξιότητες συντήρησης εργασίας, εκπαίδευση στις μεταφορές, ψυχαγωγικές δραστηριότητες, τοποθέτηση και υποστήριξη, αμειβόμενες θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης κατά τη διάρκεια της φοίτησης στο γυμνάσιο, έγκαιρη παραπομπή σε υπηρεσίες ενηλίκων, δεξιότητες αυτοπροστασίας, τη συμμετοχή των γονέων και τα σχέδια εξόδου από το Λύκειο, καθώς και κάθε άλλη οδηγία και υπηρεσία προσαρμοσμένη στις συγκεκριμένες ανάγκες του/της κάθε μαθητή/τριας. Στη διαδικασία σχεδιασμού θα πρέπει να ενσωματωθεί μια επανεξέταση παρακολούθησης της παροχής υπηρεσιών μετάβασης για όλους τους εφήβους με ειδικές ανάγκες.

Εκπαίδευση δεξιοτήτων ζωής

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει τις δεξιότητες ζωής ως «την ικανότητα για προσαρμοστική και εποικοδομητική συμπεριφορά που επιτρέπει στα άτομα να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις απαιτήσεις και τις προκλήσεις της καθημερινής ζωής» (WHO, 1997). Έτσι, οι δεξιότητες μας δίνουν τη δυνατότητα να μεταφράσουμε γνώσεις, στάσεις και αξίες σε πραγματικά ταλέντα. Πότε να γίνει μια δράση; Πώς να γίνει η δράση αυτή όταν ερχόμαστε αντιμέτωποι με πραγματικές καταστάσεις;

Οι δεξιότητες ζωής επιτρέπουν στα άτομα να ζουν με υγιή τρόπο να σκέφτονται και να ενεργούν με λογική και ευαισθησία. Οι χρονικές και χωρικές μεταβλητές επηρεάζουν τις δεξιότητες που απαιτούνται σε κάθε περίπτωση. Τα ίδια ταλέντα μπορεί να μην είναι εφαρμόσιμα ή χρήσιμα σε κάθε περίπτωση. Το ίδιο μπορεί να ισχύει για άτομα από

διαφορετικούς πολιτισμούς και χώρες (INC και UNESCO 2001). Η ανάπτυξη της υγείας και της ευημερίας των παιδιών και των εφήβων απαιτεί ένα βασικό σύνολο ικανοτήτων, όπως η κριτική σκέψη, η καθημερινή ζωή, η κοινωνικοποίηση, οι διαπραγματευτικές ικανότητες, η μη κριτική και οι δεξιότητες ενσυναίσθησης είναι κάποιες από αυτές τις ικανότητες. Η αυτογνωσία είναι η πρώτη και πιο σημαντική δεξιότητα ζωής. Οι έφηβοι με ειδικές ανάγκες μπορούν να εκπαιδευτούν για τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες τους απέναντι στον εαυτό τους και στην κοινωνία. Μπορούν επίσης να εκπαιδευτούν ώστε να αναπτύξουν την ικανότητα να σκέφτονται κριτικά εκθέτοντάς τους σε μια ποικιλία προοπτικών για ένα θέμα, όπως τα οφέλη και τα μειονεκτήματα του να καταλήγουν σε μια απόφαση έναντι μιας άλλης, και δίνοντας έμφαση στις αρνητικές συνέπειες της λήψης λάθος αποφάσεων και κρίσεων.

Οι δεξιότητες καθημερινής ζωής περιλαμβάνουν τη διαχείριση προσωπικών οικονομικών, την επιλογή και τη διαχείριση ενός νοικοκυριού, τη φροντίδα των προσωπικών αναγκών, την ανατροφή των παιδιών και την εκπλήρωση συζυγικών υποχρεώσεων, την αγορά, την προετοιμασία και την κατανάλωση φαγητού και ρουχισμού, τη χρήση ψυχαγωγικών εγκαταστάσεων και τη συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής, την πλοήγηση στην κοινότητα και την επίδειξη υπεύθυνης συμπεριφοράς του πολίτη κ.λπ.

Οι κοινωνικές δεξιότητες συνίστανται στον σεβασμό των άλλων, τη συνεργασία με άλλους, την αναγνώριση των καθηκόντων τους, τη δημιουργία θετικών σχέσεων με φίλους, οικογένεια και συνομηλίκους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων του αντίθετου φύλου, αποτελεσματική ακρόαση και ομιλία, αποδοχή ευθυνών και διαχείριση στρες. Οι κοινωνικές δεξιότητες επιτρέπουν στους εφήβους να γίνουν αποδεκτοί στην κοινωνία και να αποδεχτούν τους κοινωνικούς κανόνες που αποτελούν τη βάση της κοινωνικής συμπεριφοράς των ενηλίκων. Πολλοί έφηβοι με ειδικές ανάγκες έχουν περιορισμένη κατανόηση του πώς να συνδεθούν κατάλληλα με τους συνομηλίκους τους. Δεν έχουν τις απαραίτητες κοινωνικές δεξιότητες για να ολοκληρώσουν ακόμη και τα πιο θεμελιώδη συνεργατικά καθήκοντα. Η έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων είναι πιθανότατα ο μεγαλύτερος παράγοντας στην ακαδημαϊκή αποτυχία στις ομάδες. Οι βασικές κοινωνικές δεξιότητες μπορεί να διδάσκονται ακριβώς όπως οι νοητικές δεξιότητες.

Οι διαπραγματευτικές ικανότητες περιλαμβάνουν την ικανότητα να διαπραγματεύεται κανείς με τον εαυτό του καθώς και με άλλους. Για να διαπραγματευτεί κανείς καλά με τους άλλους, πρέπει να ξέρει τι θέλει στη ζωή του, να είναι σταθερός στις αρχές και τις πεποιθήσεις του και επομένως να μπορεί να λέει «όχι» σε επιβλαβείς συμπεριφορές και επικίνδυνες καταστάσεις. Για να αποφύγουν τη χρήση ναρκωτικών, την αρνητική πίεση των συνομηλίκων και άλλες δυνητικά επικίνδυνες καταστάσεις, οι έφηβοι πρέπει να αποκτήσουν διαπραγματευτικές δεξιότητες. Οι δάσκαλοι και οι γονείς απαιτούν περισσότερο γνωστικές δεξιότητες χωρίς κριτική. Οι έφηβοι θα πρέπει να παρουσιάζονται με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα ενός δεδομένου σεναρίου χωρίς οι ενήλικες να τους επιβάλλουν τις δικές τους αξίες για να κάνουν τις δικές τους κρίσεις. Αυτό θα επιτρέψει στους έφηβους να παίρνουν ανεξάρτητες αποφάσεις μόνοι τους.

Το κήρυγμα μπορεί να είναι επιβλαβές, επομένως οι δάσκαλοι και οι γονείς θα πρέπει να απέχουν από τη εφαρμογή του στους/στις μαθητές/τριες. Η ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα να φανταστούμε πώς είναι η ζωή για ένα άλλο άτομο, ειδικά σε άγνωστες συνθήκες. Πώς μπορεί η ενσυναίσθηση να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τα συναισθήματα και την προοπτική του άλλου σε μια δεδομένη κατάσταση; Η μείωση της βίας και της κακοποίησης στην κοινωνία μπορεί να διευκολυνθεί με την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης για διάφορες κοινωνικές ομάδες. Όλες οι προαναφερθείσες ικανότητες είναι αλληλεξαρτώμενες (Seth, 2000). Για παράδειγμα, η ικανότητα λήψης αποφάσεων είναι πιθανό να συνεπάγεται δημιουργική και κριτική σκέψη καθώς και ανάλυση αξίας. Η ενσυναίσθηση και η συνήθεια της προσεκτικής ακρόασης είναι το θεμέλιο των θετικών διαπροσωπικών σχέσεων. Τα άτομα έχοντας μάθει να διαχειρίζονται τα συναισθήματα και το στρες, βελτιώνουν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Για να επηρεαστούν αποτελεσματικά η συμπεριφορά, η ανάπτυξη δεξιοτήτων στον πληθυσμό-στόχο πρέπει να είναι συγκεκριμένες θεματικά. Τα άτομα πρέπει να είναι ξεκάθαρα σχετικά με τη φύση των αποφάσεών τους. Η εκμάθηση σχετικά με τη λήψη αποφάσεων θα έχει μεγαλύτερη σημασία εάν το υλικό είναι επίκαιρο και παραμένει σχετικό με την πάροδο του χρόνου. Η ανάπτυξη των προαναφερθέντων ταλέντων είναι απαραίτητη για να αποκτήσουν οι έφηβοι με ειδικές ανάγκες δεξιότητες που συνδέονται με διάφορες ανησυχίες σωματικής και ψυχικής υγείας. Οι έφηβοι πρέπει να αποκτήσουν προσωπικές

κοινωνικές δεξιότητες όπως αυτογνωσία, αυτοπεποίθηση, κοινωνικά υπεύθυνη συμπεριφορά, διατήρηση καλών διαπροσωπικών δεξιοτήτων, απόκτηση ανεξαρτησίας, λήψη κατάλληλων αποφάσεων και αλληλεπίδραση με άλλους, μεταξύ άλλων.

Οι δεξιότητες βοηθούν τους εφήβους να μεταφράσουν τις γνώσεις, τις στάσεις και τις αξίες τους σε πρακτικά ταλέντα που τους επιτρέπουν να συμπεριφέρονται με υγιή τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη τα κίνητρα και τις ευκαιρίες να το κάνουν (WHO, 1997). Η ανάπτυξη δεξιοτήτων, «Τι να κάνω» και «Πως να το κάνω» πρέπει να τονίζονται περισσότερο. Προτού μπορέσουμε να βοηθήσουμε τα παιδιά να ενισχύσουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, πρέπει να κατανοήσουν τη σημασία τους. Μερικοί μαθητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε ομάδες συνεργατικής μάθησης. Η ανάπτυξη κατάλληλων εργασιακών συνηθειών και κοινωνικών δεξιοτήτων είναι μια κρίσιμη πτυχή για την επίτευξη επιτυχίας στην απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα για την επιτυχημένη απασχόληση είναι απαραίτητη η απόκτηση κοινωνικών-επαγγελματικών δεξιοτήτων: (1) ανεξάρτητης διαχείρισης των δραστηριοτήτων, (2) να πληρούν ελάχιστες απαιτήσεις καθαριότητας και ένδυσης, (3) να τα πηγαίνουν καλά με τους συναδέλφους και τους προϊσταμένους, (4) να ακολουθούν οδηγίες, να μπορούν να κάνουν κοινή χρήση υλικών, αναμονή ασθενών κ.λπ., (5) να χαρακτηρίζονται από ακρίβεια, (6) να μπορούν να κάνουν σωστή διαχείριση χρόνου, (7) να είναι εκπαιδευμένοι στην ενεργητική ακρόαση, (8) να μπορούν να βοηθούν στην επίλυση συγκρούσεων, (9) να συμμετέχουν στη διατήρηση ενός τακτικού εργασιακού περιβάλλοντος, (10) να ακολουθούν τις οδηγίες, παράφραση, και (11) να μπορούν να οργανώνουν τα προσωπικά τους αντικείμενα.

Ο στόχος της διδασκαλίας των κοινωνικών δεξιοτήτων που σχετίζονται με την απασχόληση και με άλλες δεξιότητες ζωής σε εφήβους είναι να αυξηθούν οι πιθανότητες τους για επαγγελματική επιτυχία καθώς και η κοινωνική και προσωπική προσαρμογή τους στην καθημερινή ζωή. Μετά από δομημένη διδασκαλία, συχνή εξάσκηση και ανατροφοδότηση προς τον εκπαιδευόμενο σχετικά με την καταλληλότητα των απαντήσεων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε μια διδακτική είτε μια συμμαθητική προσέγγιση για τη διδασκαλία αυτών των δεξιοτήτων.

Δεδομένου ότι οι κοινωνικές δεξιότητες συνήθως αποκτώνται βλέποντας τις ενέργειες των άλλων, οι μαθητές/τριες θα λάβουν οδηγίες να βελτιώσουν τις παρατηρητικές τους ικανότητες. Επιπλέον, θα πρέπει να διδαχθούν να αναπτύσσουν τις διαπροσωπικές τους

δεξιότητες και τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, καθώς και να σκέφτονται πριν ενεργήσουν. Μέσω της εκπαίδευσης διαφόρων τμημάτων δραστηριοτήτων, όπως (1) εκπαιδευτικός οδηγός, (2) μορφή κατάρτισης δεξιοτήτων εργασίας, (3) τεχνικές αυτοδιαχείρισης, (4) αξιολόγηση κοινωνικών δεξιοτήτων που σχετίζονται με την εργασία, (5) παρακολούθηση των μαθητών/τριών στην εργασία, και 6) παραρτήματα, κ.λπ., μπορούν να δημιουργηθούν κοινωνικές δεξιότητες που σχετίζονται με την εργασία.

Τα ακόλουθα είναι παραδείγματα κοινωνικών δεξιοτήτων που σχετίζονται με την εργασία: (1) οργάνωση εργασιακών ευθυνών, (2) κατανόηση οδηγιών κάνοντας εισαγωγές ή κάνοντας ερωτήσεις, (3) το άτομο να ζητάει άδεια, (4) να ζητήσει βοήθεια, (5) να αποδέχεται τη βοήθεια, (6) να προσφέρει βοήθεια, (7) να ζητά πληροφορίες, (8) να λαμβάνει μηνύματα, (9) να συμμετέχει σε συνομιλίες, και (10) να μπορεί να λαμβάνει φιλοφρονήσεις.

Οι εκπαιδευτικοί σύμβουλοι και οι δάσκαλοι μπορούν να δημιουργήσουν ένα Εξατομικευμένο Σχέδιο Μετάβασης που να λαμβάνει υπόψη όλες τις προαναφερθείσες ικανότητες και να σχεδιάσουν ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για μεταβατικές δεξιότητες για εφήβους με ειδικές ανάγκες. Το NCERT (2002), το UNFPA (δηλαδή, Εθνικό Έργο Εκπαίδευσης Πληθυσμού, 2002) έχουν ξεκινήσει στο παρελθόν τέτοια πιλοτικά προγράμματα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας διαφόρων τρόπων εκπαίδευσης δεξιοτήτων μεταξύ εφήβων και νεαρών ενηλίκων.

Αθλητική εκπαίδευση ΑμεΑ

Η αξία της άσκησης για τη σωματική και ψυχική υγεία ενός ατόμου είναι αδιαμφισβήτητη. Η άσκηση είναι το μέσο για τη θεραπεία πολλών παθήσεων. Η συμμετοχή σε ομαδικές αθλητικές δραστηριότητες ωφελεί το άτομο σε διάφορα επίπεδα. Ο αθλητισμός είναι ένα δικαίωμα του ανθρώπου και κατέχει σημαντικό ρόλο στη σωματική και ψυχική αποκατάσταση των ατόμων. Το 2006 στη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υπογράφηκε η συνθήκη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα ΑμεΑ θα έχουν πρόσβαση στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες σε ισότιμη βάση με όλους. Παρόλα αυτά τα ΑμεΑ έχουν τις λιγότερες πιθανότητες συγκριτικά με άλλα άτομα για συμμετοχή σε οργανωμένα αθλήματα.

Η συμμετοχή των ΑμεΑ στον αθλητισμό ωφελεί τα άτομα σε τρία διαφορετικά επίπεδα. Αναφορικά με τη σωματική και ψυχική υγεία παρατηρείται ότι μπορεί να ενισχυθεί η δύναμη των ατόμων, η ισορροπία και η λειτουργικότητά τους, και σε πολλές περιπτώσεις να μειωθεί ο πόνος. Τα παιδιά ,οι έφηβοι και οι ενήλικες με αναπηρίες σε πολλές περιπτώσεις εμφανίζουν δευτερογενείς παθήσεις. Συνεπώς, η άσκηση συμβάλλει στην πρόληψη και τη μείωσή τους. Επιπλέον η άσκηση συμβάλλει θετικά στη μείωση του άγχους και της κατάθλιψης. Τα άτομα που αθλούνται νιώθουν ευχαρίστηση και αυτό αποτελεί ένα ισχυρό κίνητρο για τη συμμετοχή τους στον αθλητισμό. Κατά συνέπεια ο αθλητισμός επηρεάζει θετικά εκτός από το σώμα και την ψυχή (Martin, 2012).

Ένας άλλος τομέας στον οποίο ωφελείται το άτομο από τον αθλητισμό, αφορά την προσωπική του ανάπτυξη. Η άσκηση και αθλητισμός στα ΑμεΑ συμβάλει στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης και στη διαμόρφωση ικανοποιητικής αυτοεικόνας. Τα άτομα που αθλούνται αναφέρουν ότι αισθάνονται αυτόνομοι και αυθεντικοί εξαιτίας της συμμετοχής τους στον αθλητισμό. Κατά το τέλος των ασκήσεων καταγράφονται θετικά συναισθήματα με ταυτόχρονη μείωση των αρνητικών συναισθημάτων που προϋπήρχαν. Βελτιώνεται η συνολική διάθεση των ατόμων, αυξάνεται η ικανοποίησή τους για τη ζωή τους και κατ' επέκταση η ποιότητα της ζωής τους.

Τέλος, ένα σημαντικό όφελος από τη συμμετοχή των παιδιών, εφήβων αλλά και ενηλίκων με αναπηρία σε κάποιο αθλητικό πλαίσιο, είναι η ενίσχυση της κοινωνικότητας τους. Αυξάνεται η κοινωνική αλληλεπίδραση και δημιουργείται ένα δίκτυο θετικών σχέσεων το οποίο συμβάλλει στη μείωση των αισθημάτων μοναξιάς και απομόνωσης και στη δημιουργία καλύτερης ζωής. Τα ΑμεΑ τα οποία ενσωματώνονται σε ένα αθλητικό πλαίσιο, καταρρίπτουν κάθε αρνητικό στερεότυπο σε σχέση με την αναπηρία. Επιπλέον, η οικογενειακή ποιότητα ζωής βελτιώνεται σε σημαντικό βαθμό και ενισχύεται η συνεκτικότητα της οικογένειας.

Αρκετά συχνά παρατηρούνται εμπόδια στη σωματική δραστηριότητα των ΑμεΑ. Το είδος της αναπηρίας, ο φόβος της αποτυχίας και πολλές προσωπικές αντιλήψεις μπορούν να ανακόψουν τη συμμετοχή των ατόμων στον αθλητισμό. Η μειωμένη ενημέρωση για τις δράσεις και τα προγράμματα που υπάρχουν, η ελλιπής γνώση και εξειδίκευση

επαγγελματιών, η αδυναμία πρόσβασης στους αθλητικούς χώρους άθλησης είναι κάποια από τα εμπόδια που καταγράφονται στην προσπάθεια άθλησης των ΑμεΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Αναφορικά με το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας, δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο 16 ερωτήσεων το οποίο σχεδιάστηκε από την ερευνήτρια και τον κύριο επιβλέποντα, λαμβάνοντας υπόψη την υπάρχουσα βιβλιογραφία για τις απαιτήσεις της έρευνας και δεν αποτελεί ερευνητικό εργαλείο άλλης έρευνας. Σημαντικό είναι να αναφερθεί, πως η μέθοδος συλλογής δεδομένων ήταν η ημι-δομημένη συνέντευξη ενώ ο τρόπος ανάλυσης και επεξήγησης αυτών ήταν η θεματική ανάλυση όπως αναφέρεται στον Τσιώλης (2018). Η Θεματική Ανάλυση αποτελεί μια συστηματική ανάλυση αλλά και οργάνωση επαναλαμβανόμενων μοτίβων νοήματός ενός συνόλου δεδομένων. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει γνώση σε συλλογικούς τρόπους σηματοδότησης αλλά και εμπειρίες. Τα ερευνητικά ερωτήματα λειτουργούν ως οδηγός σε όλη τη διαδικασία της θεματικής ανάλυσης ενώ η ίδια προσπαθεί να αποκαλύψει μέσα και δεδομένα. Ο ερευνητής κατά τη συγκεκριμένη μέθοδο αποκτά ρόλο ενεργό αλλά και αναπτύσσει διαλογική σχέση, παράγοντας και συγκροτώντας τα θέματα τα οποία έχει ανακαλύψει (Τσιώλης, 2018).

Δείγμα

Δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν 10 εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής από τους οποίους οι 4 είναι άνδρες και οι 6 γυναίκες. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η παρούσα έρευνα περιλαμβάνει ποιοτική ανάλυση δεδομένων.

Μέσα συλλογής δεδομένων

Υστέρα από τον καθορισμό του προβλήματος αλλά και από τη διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα επιλογής της τεχνικής την οποία θα εφαρμόσει με σκοπό να διερευνήσει τα ερωτήματα τα οποία τέθηκαν. Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, η μέθοδος η οποία επιλέχθηκε από τον ερευνητή για την εκπόνηση της συγκεκριμένης έρευνας είναι η μέθοδος της ημι-δομημένης συνέντευξης.

Η ημι-δομημένη συνέντευξη συνιστά ένα σύνολο από ερωτήσεις οι οποίες είναι σχετικές με το πρόβλημα και ο ερευνητής προσπαθεί να συγκεντρώσει από τα υποκείμενα του δείγματος τις πληροφορίες τις οποίες χρειάζεται. Αποτελεί ένα μέσο συλλογής δεδομένων το οποίο συγκεντρώνει πολλές πληροφορίες (Schindler 2019). Είναι ένα επικοινωνιακό μέσο το οποίο προσφέρει μεγάλη ευελιξία αλλά και προσαρμοστικότητα σε σχέση με τους τρόπους τους οποίους χρησιμοποιεί ώστε να εκφραστούν οι ερωτήσεις καθώς ο ερευνητής έχει και τη δυνατότητα παρακολούθησης των εκφράσεων των υποκειμένων του δείγματος. Αποτελεί επίσης την πλέον οικονομικότερη λύση για τη διεξαγωγή της έρευνας ενώ ακόμη είναι αποτελεσματική καθώς μέσα από τις απαντήσεις αλλά και την παρατήρηση των ερωτούμενων, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα αντίληψης του εσωτερικού κόσμου των ανθρώπων (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2014).

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, το δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας αποτελούν 10 εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής από τους οποίους οι 4 είναι άνδρες και οι 6 γυναίκες. Ειδικότερα, η διαδικασία της ημι-δομημένης συνέντευξης είχε διάρκεια περίπου ενός μήνα συμπεριλαμβανομένου και του χρόνου καταγραφής των ερωτήσεων της συνέντευξης. Οι εκπαιδευτικοί εργάζονται σε σχολεία Γυμνασίου και Λυκείου, υποστηρικτικά σε μαθητές οι οποίοι αντιμετωπίζουν κάποια μορφή αναπηρίας, όπως κινητικά προβλήματα, ΔΕΠ-Υ, προβλήματα όρασης κ.τλ. Οι τέσσερις από τους εκπαιδευτικούς, (3 γυναίκες αλλά και 1 άνδρας) εργάζονται ως εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής. Το δείγμα επιλέχθηκε τυχαία από διαφορά σχολεία της περιοχής ενώ η συνέντευξη έγινε στα πλαίσια τους σχολείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 1

Ερώτηση 1: *«Ποιος είναι ο ρόλος της οικογένειας και πώς αυτή μπορεί να επηρεάσει θετικά ή αρνητικά το άτομο στην αποδοχή της αναπηρίας του;»*

Απόσπασμα Σ1: *Η οικογένεια είναι το πιο σημαντικό κεφάλαιο για ένα άτομο με αναπηρία, μιας και αυτό το άτομο αποτελεί μέλος μιας οικογένειας, αλληλεπιδρά καθημερινά μαζί του και μπορεί να καλύψει τις σωματικές και συναισθηματικές του ανάγκες επηρεάζοντας θετικά για να βρει την αρμόζουσα θέση πρώτα ως μέλος της ίδιας οικογένειας και ευρύτερα της κοινωνίας.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η οικογένεια ως υπόβαθρο για τη μετέπειτα ζωή

Απόσπασμα Σ2: *Η οικογένεια είναι ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης του ατόμου και επηρεάζει με τη στάση της την αποδοχή ή τη μη αποδοχή της αναπηρίας του ατόμου. Ο ρόλος της οικογένειας είναι καίριος και αυτή πρέπει να στηρίζει το άτομο με αναπηρία καθώς και να βοηθά στη συμπερίληψη του στην κοινωνία.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αποδοχή της αναπηρίας από τη κοινωνία σε εξάρτηση με τη διαχείριση της από την οικογένεια

Απόσπασμα Σ3: *Πιστεύω πως η οικογένεια επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη ενός ατόμου με αναπηρία. Σε κάθε περίπτωση μπορεί να το επηρεάσει θετικά αν το υποστηρίζει από την αρχή και αποδεχτεί την αναπηρία του και αρνητικά σε περίπτωση που η οικογένεια δεν είναι ικανή να ανταποκριθεί στις ανάγκες του ατόμου. Σε κάθε περίπτωση ο ρόλος της είναι ιδιαίτερα σημαντικός.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Θετική και αρνητική επίδραση της οικογένειας

Απόσπασμα Σ4: *Ο ρόλος της οικογένειας είναι πολύ σημαντικός για την αποδοχή της αναπηρίας του ατόμου, διότι παίζει καθοριστικό ρόλο και είναι η πρώτη ομάδα η οποία βοηθάει και υποστηρίζει το άτομο. Εάν η αποδοχή γίνει από την ίδια την οικογένεια σίγουρα αυτό θα βοηθήσει και το ίδιο το άτομο στην αποδοχή της αναπηρίας του.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η οικογένεια ως πρωταρχικός χώρος ασφάλειας και αποδοχής

Απόσπασμα Σ5: Ο ρόλος της οικογένειας στην αποδοχή της αναπηρίας ενός ατόμου είναι πολύ σημαντικός. Η οικογένεια, άλλωστε, παίζει πρωταρχικό ρόλο, όχι μόνο στην προετοιμασία του ατόμου για τον “έξω” κόσμο, αλλά και στη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος, όπου το άτομο θα μπορεί πάντα να επιστρέφει. *Ανάλογη της αποδοχής που λαμβάνει το άτομο με αναπηρία από την οικογένειά του, είναι και η αποδοχή που θα καταφέρει να κατακτήσει το ίδιο για τον εαυτό του. Αν η οικογένεια λειτουργήσει προστατευτικά και ενθαρρυντικά, το άτομο θα αποδεχτεί τον εαυτό του, θα βελτιώσει στο έπακρο τις δυνατότητες του και θα γίνει όσο το δυνατόν πιο λειτουργικό. Αν η οικογένεια απορρίπτει, θεωρεί βάρος την αναπηρία και δεν προσπαθεί να το εντάξει στα μέλη της, το ίδιο το άτομο θα απορρίψει τον εαυτό του και θα παραιτηθεί.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αποδοχής της οικογένειας ως βάση για τη μετέπειτα αντιμετώπιση και αυτοεκτίμηση του ατόμου

Απόσπασμα Σ6: Ο ρόλος της οικογένειας, σε συνδυασμό με την κοινωνία, επιδρά καθοριστικά στο άτομο με αναπηρία, προκειμένου να την αντιληφθεί και εν συνεχεία να την αποδεχτεί. *Η οικογένεια οφείλει να έχει το ρόλο του υποστηρικτή και του συνοδοιπόρου στα άτομα με αναπηρία. Είναι άλλωστε και η πρώτη κοινωνική ομάδα που θα κληθεί να αποδεχτεί και να στηρίξει το άτομο με αναπηρία. Αν η ίδια η οικογένεια δεν αποδέχεται και έχει αρνητική στάση απέναντι σε αυτό το άτομο, τότε εκείνος θα βλέπει συνεχώς την αναπηρία του ως δυσκολία, αγνοώντας τα θετικά του χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες του. Αντιθέτως, αν βρίσκεται στο πλάι του εξ αρχής, θα του δώσει την ευκαιρία να γνωρίσει τον εαυτό του και να ανακαλύψει τις ικανότητες και τους τρόπους που μπορεί να εξελιχθεί.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η οικογένεια ως αφετηρία για τη διαμόρφωση στάσεων

Απόσπασμα Σ7: Η οικογένεια έχει τον πρώτο ρόλο και τον κυρίαρχο ώστε να επηρεάσει ένα άτομο με αναπηρία. *Η αποδοχή της αναπηρίας από την οικογένεια, είναι το σημαντικότερο βήμα ώστε να εδραιώσει συμπεριφορές προς το ανάπηρο μέλος που θα το οδηγήσουν στην αυτογνωσία, στη θετική αυτοεικόνα του και τέλος στην αποδοχή της αναπηρίας του.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αποδοχή της οικογένειας ως βάση για τη μετέπειτα αντιμετώπιση και αυτοεκτίμηση του ατόμου(κοινός κωδικός με Σ5)

Απόσπασμα Σ8: Βασικός για τη διαχείριση της αναπηρίας και την αυτοεικόνα του ατόμου.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ουσιώδης ο ρόλος της οικογένειας

Απόσπασμα Σ9: Πιστεύω πως ο ρόλος της οικογένειας είναι πάρα πολύ σημαντικός και επηρεάζει την εξέλιξη και την αποδοχή ενός της αναπηρίας από το άτομο είτε αυτή είναι από τη γέννησή του είτε επίκτητη.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ουσιώδης ο ρόλος της οικογένειας(κοινός κωδικός με Σ8)

Απόσπασμα Σ10: Ο ρόλος της οικογένειας είναι καθοριστικός ως προς την αποδοχή ή όχι της αναπηρίας του παιδιού. Η οικογένεια με τη στάση της, θα δείξει στον κύκλο της αλλά και στο ίδιο το παιδί (που σίγουρα θα το εκλάβει) κατά πόσο δέχεται, αναγνωρίζει και προσπαθεί να βελτιώσει τη ποιότητα ζωής του παιδιού με αναπηρία ή αντίθετα, αν αρνείται να το δεχτεί, το κρύβει, δεν αναζητά βοήθεια και δυσχεραίνει την ζωή και εξέλιξη του παιδιού, αποκρύπτοντας σημαντικά πράγματα για τη φύση του προβλήματος. Όσο περισσότερο αρνείται η οικογένεια ότι υπάρχει αναπηρία/δυσκολία τόσο περισσότερο δυσκολεύει ο σχεδιασμός και η πραγματοποίηση παρέμβασης και υλοποίησης θεραπευτικών προγραμμάτων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του παιδιού.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Θετική και αρνητική επίδραση της οικογένειας (κοινός κωδικός με Σ3)

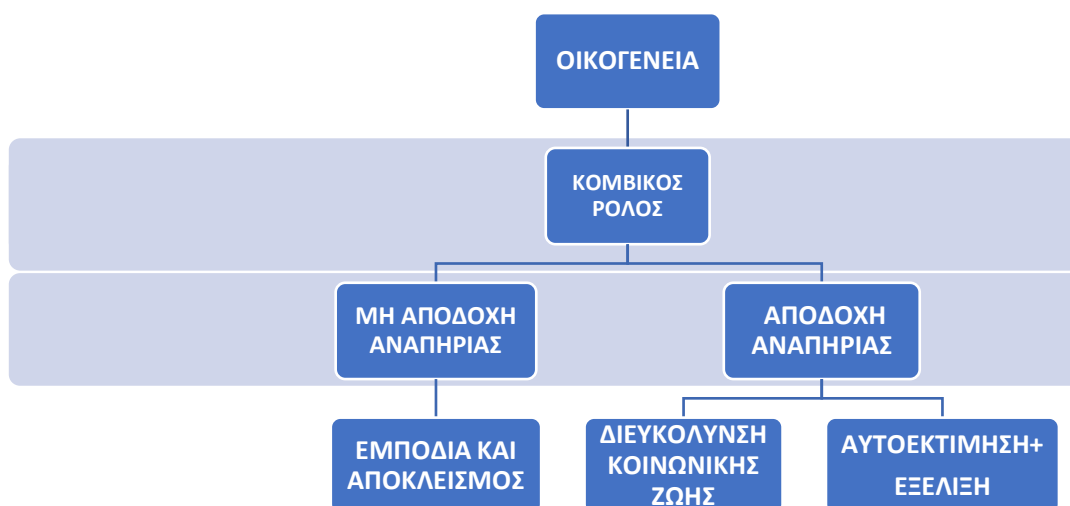
Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Η οικογένεια ως υπόβαθρο για τη μετέπειτα ζωή
2. Η αποδοχή της αναπηρίας από την κοινωνία σε εξάρτηση με τη διαχείριση της από την οικογένεια
3. Θετική και αρνητική επίδραση της οικογένειας
4. Η οικογένεια ως πρωταρχικός χώρος ασφάλειας και αποδοχής
5. Η αποδοχή της οικογένειας ως βάση για τη μετέπειτα αντιμετώπιση και αυτοεκτίμηση του ατόμου
6. Η οικογένεια ως αφετηρία για τη διαμόρφωση στάσεων
7. Ουσιώδης ο ρόλος της οικογένειας

Όσον αφορά την ανάδυση των θεμάτων λαμβάνουμε υπ' όψιν όλους τους κωδικούς που έχουν δημιουργηθεί καθώς και τις γενικότερες πληροφορίες που δόθηκαν από τους συνεντευξιαζόμενους. Όπως είναι ήδη γνωστό, σύμφωνα με τον Τσιώλης (2018), οι κωδικοί που αποδίδουν παρόμοια νοήματα μπορούν να συγχωνευτούν. Έτσι προέκυψε και η χρήση κοινών κωδικών για τα αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις 7, 9 και 10.

Πιο συγκεκριμένα, προκύπτει πως η οικογένεια διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην αποδοχή ή όχι της αναπηρίας από το ευρύτερο περιβάλλον του παιδιού καθώς και από το ίδιο το παιδί. *Συνεπώς και οι θεματικές που εξάγονται όπως θα φανεί και στο παρακάτω Διάγραμμα 1 είναι 2: η αποδοχή και μη αποδοχή της αναπηρίας.*

Διάγραμμα 1: Σχέση οικογένειας και ΑμεΑ.

Όλοι οι ερωτηθέντες συμφώνησαν στον ουσιαστικό και θεμελιώδη ρόλο της οικογένειας αλλά και στη δύναμη που διαθέτει να διαμορφώνει στάσεις και απόψεις απέναντι στην αναπηρία του παιδιού. Επιπλέον αναδύθηκαν και ζητήματα όπως η ασφάλεια που προσφέρει η οικογένεια, η αρνητική πιθανή επίδραση της στο παιδί και στην μετέπειτα πορεία του καθώς και η άμεση συνάρτηση που παρουσιάζεται ανάμεσα στη στάση της οικογένειας σχετικά με την αναπηρία, πώς αυτή διοχετεύεται στην κοινωνική ζωή και τι αντίκτυπο έχει στο άτομο με τις δυσκολίες. Σημαντική ήταν η αναφορά των περισσότερων ερωτηθέντων στο πόσο διαφορετική μπορεί να είναι η στάση της κοινωνίας απέναντι στο

παιδί με αναπηρία αναφορικά με το πόσο έχει ενθαρρυνθεί και εδραιωθεί από την ίδια του την οικογένεια. Παρακάτω, βάσει των κοινών νοημάτων και θεματικών επιχειρείται μια απεικόνιση, για να διευκολυνθεί η ανάδειξη των βασικών θεμάτων που είναι ο σημαίνων ρόλος της οικογένειας και αν επιδρά θετικά ή αρνητικά στην αποδοχή της αναπηρίας του ατόμου καθώς και στις προεκτάσεις που δόθηκαν από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 2

Ερώτηση 2: *«Πιστεύετε ότι το είδος της αναπηρίας μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική πορεία ενός ατόμου; Παρακαλώ δικαιολογήστε την άποψη σας»*

Απόσπασμα Σ1: Στη σύγχρονη εποχή, με την αλματώδη τεχνολογική εξέλιξη, την πρόνοια της πολιτείας για ύπαρξη υποδομών, την νομοθεσία που προασπίζει τα δικαιώματά τους, την ιατρική τεχνολογία που μπορεί να βελτιώσει τις δεξιότητες τους αλλά και την ολοένα και μεγαλύτερη παραδοχή της κοινωνίας για τις δεξιότητες που έχουν ή αναπτύσσουν τα άτομα με αναπηρία, ελάχιστα επαγγέλματα είναι αυτά που δεν μπορούν να ακολουθήσουν και σε ολοένα και περισσότερα μπορούν να ανταπεξέλθουν, άρα μπορούν να προσανατολιστούν σχεδόν προς κάθε επαγγελματικό κλάδο.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι κατακτηθείσες δεξιότητες ως υπόβαθρο για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας

Απόσπασμα Σ2: *Ναι! Ανάλογα με το είδος της αναπηρίας δημιουργούνται προτιμήσεις και το άτομο επιλέγει κάτι που μπορεί να κάνει πιο εύκολα.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι προτιμήσεις του ατόμου σε εξάρτηση με την αναζήτηση κατάλληλης εργασίας

Απόσπασμα Σ3: Το είδος της αναπηρίας, κατά τη γνώμη μου, επηρεάζει την επαγγελματική πορεία ενός ατόμου. Πιστεύω ότι ένα άτομο με νοητική υστέρηση ανταποκρίνεται σε διαφορετικούς επαγγελματικούς τομείς και κάνει άλλες επιλογές από ότι ένα άτομο με τυφλότητα ή κινητική αναπηρία ή κώφωση και άλλα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το είδος της αναπηρίας καθορίζει τις επιλογές εργασίας

Απόσπασμα Σ4: Πιστεύω πως το είδος της αναπηρίας σίγουρα θα επηρεάσει την επαγγελματική του πορεία, αλλά εάν υπάρχουν οι κατάλληλες δομές θα πετύχουν σε πολλούς τομείς.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η ύπαρξη δομών ως πιθανό κριτήριο επαγγελματικής επιτυχίας

Απόσπασμα Σ5: Το είδος της αναπηρίας ενός ατόμου μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική του πορεία μόνο αν είναι νοητική και μέτριας προς βαριάς μορφής. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να έχει μικρότερη γκάμα επιλογών επαγγελμάτων ή ενδεχομένως να χρειάζεται μερική ή και συνεχή επίβλεψη από ένα άλλο άτομο. Οποιαδήποτε άλλης μορφής αναπηρία δεν μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική πορεία ενός ατόμου, στο πρακτικό τουλάχιστον κομμάτι. Εν έτει 2022, οι δυνατότητες για εκπαίδευση, επιμόρφωση και απασχόληση είναι ανοιχτές για όλους και σε όλους τους τομείς. Σημαντικός παράγοντας βέβαια είναι και ο εκάστοτε εργοδότης και η αντιμετώπιση από μέρους του ατόμων με αναπηρία. Η εσφαλμένη εντύπωση πως τα άτομα με αναπηρία είναι και κατά κανόνα δυσλειτουργικά, ευτυχώς φθίνει, με την ελπίδα να εξαλειφθεί τελείως τα επόμενα χρόνια.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το είδος και η μορφή της αναπηρίας καθορίζουν το εύρος των επαγγελματικών ευκαιριών

Απόσπασμα Σ6: Πιστεύω πως σίγουρα θα υπάρξουν κάποιες αρχικές δυσκολίες οι οποίες με συνεχή προσπάθεια και υποστηρικτικό επαγγελματικό περιβάλλον θα μπορέσουν να περιοριστούν. Αν η αναπηρία έχει να κάνει με κινητικά προβλήματα θα χρειαστεί σίγουρα μέσα και επαγγελματικές συνθήκες που να του επιτρέπουν να κινηθεί με άνεση και να μπορέσει να ελιχθεί και να δραστηριοποιηθεί σε κάθε εργασιακό περιβάλλον. Αν πρόκειται για κάποιο είδος νοητικής υστέρησης, η επαγγελματική πορεία αυτού του ατόμου ίσως και να παρουσιάζει περισσότερες δυσκολίες, εξαρτώμενη πάντα από τον βαθμό της αναπηρίας και το επάγγελμα στο οποίο θέλει το άτομο να δραστηριοποιηθεί.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το είδος και η μορφή της αναπηρίας καθορίζουν το εύρος των επαγγελματικών ευκαιριών (κοινός κωδικός με Σ5)

Απόσπασμα Σ7: Μια επαγγελματική επιλογή έχει άμεση αναφορά στις νοητικές, σωματικές, συναισθηματικές και κοινωνικές ικανότητες και δεξιότητες που έχει κάποιος. Το είδος της αναπηρίας έχει καθοριστικό ρόλο στην επιλογή της επαγγελματικής πορείας. Κάποια είδη

σωματικής ή διανοητικής αναπηρίας αποκλείουν το ανάπηρο άτομο από κάποιες επαγγελματικές επιλογές. πχ. ένας τυφλός δεν μπορεί να γίνει πιλότος αλλά μπορεί να γίνει εξαιρετικός δικηγόρος διαβάζοντας δικογραφίες σε μορφή μπράιγ και αγορεύοντας στο δικαστήριο.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το είδος και η μορφή της αναπηρίας καθορίζουν το εύρος των επαγγελματικών ευκαιριών (κοινός κωδικός με Σ5)

Απόσπασμα Σ8: Σαφώς λόγω έλλειψης υποδομών και τεχνογνωσίας στην Ελλάδα. Πολύ δύσκολα ένα τυφλό άτομο για παράδειγμα θα μπορούσε να εργαστεί σε δημόσια υπηρεσία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το είδος της αναπηρίας σε συνδυασμό με την έλλειψη υποδομών ως τροχοπέδη στην επαγγελματική αποκατάσταση

Απόσπασμα Σ9: Το είδος της αναπηρίας μπορεί να εμποδίζει κάποιες φορές το άτομο στο να επιλέξει κάποιο επάγγελμα. Παρόλα αυτά αν το άτομο είναι προσαρμοστικό και έχει υποστήριξη θα έχει μία εξαιρετική επαγγελματική πορεία ανεξάρτητα από το είδος της αναπηρίας του.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η προσαρμοστικότητα και η υποστήριξη, αρωγοί στην επαγγελματική πορεία

Απόσπασμα Σ10: Σίγουρα το είδος της αναπηρίας μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική πορεία ενός ατόμου, καθώς σε κάθε κατηγορία αναπηρίας επηρεάζονται διαφορετικές πτυχές του ατόμου. Ένα άτομο μπορεί να επηρεαστεί, κινητικά, γνωστικά, συμπεριφορικά, κοινωνικά, συναισθηματικά επομένως αναλόγως με τον βαθμό δυσκολίας που παρουσιάζει σε αυτούς τους τομείς αντίστοιχα μπορεί να κινηθεί σε έναν επαγγελματικό χώρο. Παραδείγματος χάριν, λιγότερες δυσκολίες θα αντιμετωπίσει ένας άνθρωπος σε αναπηρικό αμαξίδιο κάνοντας δουλειά γραφείου από ένα άτομο στο φάσμα του αυτισμού. Αντίστοιχα, ένα άτομο στο φάσμα μπορεί να εμφανίζει αυξημένες δεξιότητες στη κηπουρική από όσο ένα άτομο με σύνδρομο DOWN. Όλα εξαρτώνται από το είδος της αναπηρίας καθώς και τη ιδιαίτερη κλίση των ατόμων.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το είδος της αναπηρίας καθώς και η κλίση του ατόμου σε άμεση συνάρτηση με την εύρεση κατάλληλης εργασίας

Θεματική Ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Οι κατακτηθείσες δεξιότητες ως υπόβαθρο για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας
2. **Οι προτιμήσεις του ατόμου σε εξάρτηση με την αναζήτηση κατάλληλης εργασίας**
3. **Το είδος της αναπηρίας καθορίζει τις επιλογές εργασίας**
4. Η ύπαρξη δομών ως πιθανό κριτήριο επαγγελματικής επιτυχίας
5. Το είδος και η μορφή της αναπηρίας καθορίζουν το εύρος των επαγγελματικών ευκαιριών
6. Το είδος της αναπηρίας σε συνδυασμό με την έλλειψη υποδομών ως τροχοπέδη στην επαγγελματική αποκατάσταση
7. Η προσαρμοστικότητα και η υποστήριξη, αρωγοί στην επαγγελματική πορεία
8. **Το είδος της αναπηρίας καθώς και η κλίση του ατόμου σε άμεση συνάρτηση με την εύρεση κατάλληλης εργασίας**

Αναφορικά με τη ταξινόμηση των κωδικών προκύπτει πως οι κωδικοί που δόθηκαν στους συνεντευξιζόμενους 2, 3 και 10 μπορούν να συγχωνευτούν, καθώς παρουσιάζουν το ίδιο νοηματικό περιεχόμενο και μοτίβο και να μετατραπούν σε κοινό κωδικό με την κωδική ονομασία και για τα 3 αποσπάσματα → Το είδος της αναπηρίας καθώς και η κλίση του ατόμου σε άμεση συνάρτηση με την εύρεση κατάλληλης εργασίας.

Αναφορικά με τις θεματικές που προκύπτουν από την ερώτηση 2, γίνεται φανερό πως το είδος της αναπηρίας σε ορισμένες περιπτώσεις καθορίζει την επαγγελματική πορεία του ατόμου με αναπηρία ενώ σε άλλες όχι, για αυτό και **η θεματική που εξάγεται είναι η επαγγελματική πορεία του ατόμου αναφορικά με το είδος της αναπηρίας η οποία διατείνεται σε θετική και αρνητική** (Διάγραμμα 2).

Αμφότερες οι δυο θεματικές, έχουν προεκτάσεις που σχετίζονται με τις προτιμήσεις του ατόμου, τις δεξιότητες που έχει αναπτύξει καθώς και τις δομές που προσφέρονται από τους δημόσιους και κρατικούς φορείς ώστε να αξιοποιήσει τις ικανότητές του. Από την άλλη, οι ερωτηθέντες έθεσαν ως προέκταση της επαγγελματικής πορείας ενός ατόμου με αναπηρία, την υποστήριξη και την αποδοχή του ατόμου από το οικογενειακό περιβάλλον και κατά πόσο

αυτές θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στη διευκόλυνση της εύρεσης εργασίας καθώς και στην αναμφίβολη βελτίωση της αυτοεικόνας και αυτοεκτίμησης του. Εν κατακλείδι, θα μπορούσε να ειπωθεί πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων υποστηρίζει πως το είδος της αναπηρίας επηρεάζει και εν μέρει καθορίζει την επαγγελματική πορεία ενός ατόμου, θέτοντας τις παραμέτρους που ειπώθηκαν παραπάνω.

Διάγραμμα 2: Είδος αναπηρίας και εύρεση εργασίας.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 3

Ερώτηση 3: «Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η σχέση της αυτοεικόνας των ατόμων με αναπηρία και της δυνατότητας να εργαστούν;»

Απόσπασμα Σ1: Η γνώμη τους σχετίζεται με τους παραπάνω παράγοντες και την ανατροφοδότηση από τον σχολικό, κοινωνικό και οικογενειακό περίγυρο.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αυτοεικόνα ορίζεται από τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο

Απόσπασμα Σ2: Είναι σημαντικό τα άτομα με αναπηρία να έχουν αυτοπεποίθηση για να μπορούν να επιλέξουν κάποιο επάγγελμα που τους ταιριάζει και όχι κάτι υποδεέστερο λόγω της αναπηρίας τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η θετική αυτοεικόνα επηρεάζει την αναζήτηση αξιοπρεπούς εργασίας

Απόσπασμα Σ3: Η αυτοεικόνα ενός ατόμου συνδέεται με την δυνατότητα τους να εργαστούν καθώς τα άτομα που έχουν υψηλή αυτοεκτίμηση θέτουν υψηλότερους στόχους και κατ'επέκταση προτιμούν και επιλέγουν να κάνουν κάθε προσπάθεια προκειμένου να εργαστούν. Όταν η αυτοεικόνα ενός ατόμου είναι χαμηλή τότε το άτομο πιθανόν να κλείνεται στον εαυτό του και στο σπίτι του και δεν θέλει να εργαστεί.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η υψηλή ή όχι αυτοεκτίμηση καθορίζει την επιλογή και προσπάθεια εύρεσης εργασίας

Απόσπασμα Σ4: Η αυτοεικόνα του ατόμου και η δυνατότητά τους να εργαστούν ,συνδέονται άμεσα, Αν το άτομο δεν πιστεύει στον εαυτό του και έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση θα κλειστεί στον εαυτό του και δεν θα επιλέξει να εργαστεί γιατί θα πιστεύει ότι εκτίθεται.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η υψηλή ή όχι αυτοεκτίμηση καθορίζει την επιλογή και προσπάθεια εύρεσης εργασίας (κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ5: Η σχέση της αυτοεικόνας των ατόμων με αναπηρία και της δυνατότητάς τους να εργαστούν είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Εφόσον το άτομο έχει συμφιλιωθεί, κατανοήσει και αποδεχτεί τον εαυτό του, μπορεί να εργαστεί κανονικά. Αν, αντίθετα, δεν έχει αποδεχτεί κομμάτια του εαυτού του ή νιώθει, ανίκανο, ανήμπορο και προτιμά την ασφάλεια μιας γυάλας που έχει χτιστεί γύρω του ή έχει χτίσει το ίδιο, δεν θα καταφέρει ποτέ να ανταπεξέλθει σε καμία μορφής εργασία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η υψηλή αυτοεκτίμηση καθορίζει την επιλογή και προσπάθεια εύρεσης εργασίας (κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ6: Όταν ένα άτομο με αναπηρία γνωρίζει τα σημεία όπου δυσκολεύεται και έχει προσπαθήσει από μικρή ηλικία να τα αποδεχτεί και να γίνει όσο το δυνατόν πιο λειτουργικός κοινωνικά, τότε θα είναι σε θέση να γνωρίζει και ποιο επάγγελμα μπορεί να του προσφέρει ικανοποίηση και ευχαρίστηση. Επιπλέον αναγνωρίζοντας την αναπηρία του, ένα άτομο έχει τη δυνατότητα να αναζητήσει και να απαιτήσει τα δικαιώματά του και φυσικά να πληροφορηθεί για κάθε επάγγελμα που του αρέσει αλλά και για τον τρόπο που μπορεί να επενδύσει σε αυτό. Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει την κατάσταση και να την αποδέχεται έτσι ώστε να μπορέσει να δει και τις επαγγελματικές του δυνατότητες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αποδοχή της μορφής και της φύσης της αναπηρίας ως σκαλοπάτι για την αναζήτηση της καταλληλότερης εργασίας

Απόσπασμα Σ7: Για όλους τους ανθρώπους η σχέση της αυτοεικόνας τους και της δυνατότητας τους να εργαστούν είναι αλληλένδετη. Πολύ περισσότερο για τους ανθρώπους με αναπηρία που η αυτοεικόνα τους μπορεί εύκολα να πληγεί.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η υψηλή αυτοεκτίμηση καθορίζει την επιλογή και προσπάθεια εύρεσης εργασίας (κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ8: Στενή, όπως και στα άτομα που δεν έχουν αναπηρία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ισχυρή σύνδεση της αυτοεικόνας του ατόμου με αναπηρία και τη δυνατότητα εργασίας που διαθέτει

Απόσπασμα Σ9: Όλοι οι άνθρωποι έχουμε μία αυτοεικόνα η οποία μας κάνει είτε να αισθανόμαστε δυνατοί είτε αδύναμοι. Το ίδιο ισχύει και για τα άτομα με αναπηρίες. Όταν διαμορφωθεί για αυτά τα άτομα μία εικόνα ενισχυμένης αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης σαφώς θα μπορούν να εξελιχθούν σε όλους τους τομείς και όχι μόνο της εργασίας αλλά και της κοινωνικότητας τους γενικότερα. Αντίθετα αν η αυτοεκτίμησή τους είναι σε χαμηλό επίπεδο τότε οι περιορισμοί θα υπάρχουν στις επιλογές τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η εργασιακή ή όχι εξέλιξη, σε εξάρτηση με τη διαμόρφωση αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης

Απόσπασμα Σ10: Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο το είδος της αναπηρίας και πού εντοπίζονται οι περισσότερες δυσκολίες στο άτομο. Παιδιά που έχουν επίγνωση των δυσκολιών τους πολλές φορές προσπαθούν να δουλέψουν πάνω σε αυτές και να τις βελτιώσουν, συνεπώς προσπαθούν να «χτίσουν» πάνω στις δυσκολίες τους και με γνώμονα αυτές και τις ικανότητες τους, να κερδίσουν μια θέση εργασίας.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η επένδυση στις ήδη υπάρχουσες δυσκολίες οδηγεί προς την αναζήτηση ανάλογης των δυσκολιών εργασίας

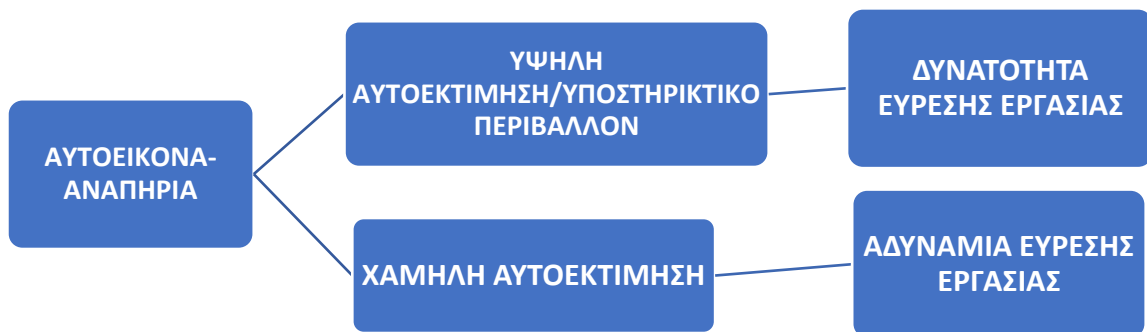
Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Η αυτοεικόνα ορίζεται από τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο

2. Η θετική αυτοεικόνα επηρεάζει την αναζήτηση αξιοπρεπούς εργασίας
3. Η υψηλή ή όχι αυτοεκτίμηση καθορίζει την επιλογή και προσπάθεια εύρεσης εργασίας
4. Η αποδοχή της μορφής και της φύσης της αναπηρίας ως σκαλοπάτι για την αναζήτηση της καταλληλότερης εργασίας
5. Ισχυρή σύνδεση της αυτοεικόνας του ατόμου με αναπηρία και τη δυνατότητα εργασίας που διαθέτει
6. Η εργασιακή ή όχι εξέλιξη, σε εξάρτηση με τη διαμόρφωση αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης
7. Η επένδυση στις ήδη υπάρχουσες δυσκολίες οδηγεί προς την αναζήτηση ανάλογης των δυσκολιών εργασίας

Από τη καταγραφή και επεξεργασία των κωδικών, γίνεται φανερό πως οι κωδικοί των ερωτηθέντων 2 και 3 παρουσιάζουν πανομοιότυπα νοήματα για αυτό και δύνανται να συγχωνευτούν σε έναν κωδικό με τη κωδική ονομασία → *Η υψηλή ή όχι αυτοεκτίμηση καθώς και αυτοεικόνα καθορίζουν την επιλογή και προσπάθεια εύρεσης εργασίας*. Επιπλέον, η θεματική η οποία αναδύεται από τη συγκεκριμένη ερώτηση σχετίζεται με την ισχυρή σύνδεση που υπάρχει μεταξύ της αυτοεικόνας του ατόμου με αναπηρία και της δυνατότητας του να εργαστεί (Διαγραμμα 3).

Διάγραμμα 3: Αυτοείκονα και αναπηρία

Από τις απαντήσεις που έχουν δοθεί διαπιστώνεται πως η ιδέα-εικόνα που διαθέτει το άτομο με αναπηρία για τον ίδιο του τον εαυτό, στις περισσότερες των περιπτώσεων θα

επιηρεάσει τις επιθυμίες και σκέψεις του ως προς την εργασία που μπορεί να ακολουθήσει στο μέλλον. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σημείωσε ως σημαντική παράμετρο την ιδέα που έχει το άτομο για τον εαυτό του και όχι την ιδέα που διαθέτει ο περίγυρος για τον ίδιο ώστε να προχωρήσει σε αναζήτηση και εν κατακλείδι σε εύρεση εργασίας.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 4

Ερώτηση 4: «*Θεωρείτε ότι τα άτομα με αναπηρία αλλάζουν προς εργασιακές προς φιλοδοξίες κατά την ενηλικίωση προς; Αν ναι, ποιοι παράγοντες οδηγούν σε αυτή την αλλαγή;*»

Απόσπασμα Σ1: *Προς συμβαίνει και με κάθε άνθρωπο, η διαμόρφωση νέων κοινωνικών, οικονομικών, δεδομένων αλλά και οι απαιτήσεις για ανάπτυξη επιπλέον επαγγελματικών δεξιοτήτων στα ήδη υπάρχοντα επαγγέλματα σε συνδυασμό με τις οικονομικές απολαβές, μπορούν να προς οδηγήσουν σε διαφορετική επαγγελματική κατεύθυνση.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αλλαγή οικονομικών και κοινωνικών δεδομένων οδηγούν στην αναζήτηση νέων επαγγελματικών ευκαιριών

Απόσπασμα Σ2: *Θεωρώ ότι με το πέρασμα προς ηλικίας τα άτομα με αναπηρία αποκτούν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και επιλέγουν κάτι που προς ταιριάζει καλύτερα με αποτέλεσμα να αλλάζουν οι εργασιακές προς φιλοδοξίες.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το πέρασ προς ηλικίας σε συνάρτηση με την αλλαγή προς φιλοδοξίες ως προς την εργασία

Απόσπασμα Σ3: *Θεωρώ ότι είναι πιθανόν ανάλογα με την περίπτωση κάποια άτομα να αλλάξουν προς εργασιακές προς φιλοδοξίες όταν ενηλικιώνονται. Σε αυτή την αλλαγή πιστεύω ότι παίζει ρόλο η εξέλιξη και η πορεία που ακολουθεί το άτομο για να εκπαιδευτεί τόσο στο σχολείο όσο και μετά το σχολείο. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι φιλοδοξίες του παύουν να υπάρχουν αλλά πιστεύω ότι κατά κάποιο τρόπο προσαρμόζονται και εξαρτώνται από την πορεία εκπαίδευσης την οποία ακολούθησε το άτομο.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η συνολική εκπαίδευση του ατόμου επιηρεάζει προς εργασιακές ανησυχίες μετά την ενηλικίωση

Απόσπασμα Σ4: *Πιστεύω πως ναι και αυτό γιατί το κράτος δεν έχει μεριμνήσει γι αυτό. Δεν υπάρχουν οι ανάλογες θέσεις εργασίας και οι υποδομές για τα άτομα με αναπηρίες.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η μη προσφορά θέσεων εργασίας και η έλλειψη υποδομών οδηγούν στην αλλαγή επαγγελματικών ευκαιριών

Απόσπασμα Σ5: Τα άτομα με αναπηρία, τουλάχιστον στη χώρα προς, κατά την ενηλικίωσή τους θεωρώ πως αλλάζουν προς εργασιακές προς φιλοδοξίες. Οι παράγοντες που οδηγούν σε αυτή την αλλαγή είναι οι δομές προς χώρας σε όλους προς τομείς. Μέχρι πριν λίγα χρόνια τα άτομα με αναπηρία δεν μπορούσαν να κινηθούν στο δρόμο, να φοιτήσουν σε Πανεπιστήμια, να επισκεφτούν δημόσιες υπηρεσίες, λόγω έλλειψης προσβασιμότητας. Η κατάσταση έχει βελτιωθεί μεν, αλλά υπάρχουν πολλά πράγματα που χρειάζονται ακόμα, για να αισθανθούν τα άτομα με αναπηρία πως η κοινωνία προς υπολογίζει ως ισότιμα μέλη προς και να αφεθούν ελεύθερα να ονειρευτούν και να επιλέξουν το μέλλον προς.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η έλλειψη υποδομών συμβάλλει στη μετατροπή των εργασιακών βλέψεων

Απόσπασμα Σ6: Προς και τα άτομα τυπικής ανάπτυξης έτσι και αυτά τα άτομα, αλλάζουν, με το πέρας των χρόνων, προς εργασιακές προς φιλοδοξίες. Τα άτομα με αναπηρία και ανάλογα με τον τύπο προς αναπηρίας προς και το πόσο έχουν δουλέψει πάνω σε αυτή, μπορεί να έχουν έναν επαγγελματικό στόχο από μικροί και να θέλουν να φτάσουν σε αυτόν μέσω καθημερινής εξάσκησης και προπόνησης. Δεν είναι παράλογο βέβαια να θέλουν να αλλάξουν προς εργασιακές φιλοδοξίες προς και σε αυτό προς φορές παίζει πολύ σημαντικό ρόλο ο κοινωνικός περίγυρος, το κράτος και οι επαγγελματικές ευκαιρίες που παρέχει σε αυτά τα άτομα καθώς και η στήριξη από την οικογένεια. Αν όλα αυτά επιδρούν αρνητικά, τότε το άτομο δεν έχει το κίνητρο και τη διάθεση να ασχοληθεί με αυτό που επιθυμούσε ήδη από μικρή ηλικία να κάνει.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αλλαγή οικονομικών και κοινωνικών δεδομένων οδηγούν στην αναζήτηση νέων επαγγελματικών ευκαιριών(κοινός κωδικός με Σ1)

Απόσπασμα Σ7: Όλοι οι άνθρωποι με την ενηλικίωσή τους υπάρχει η πιθανότητα ν' αλλάζουν προς επαγγελματικές προς φιλοδοξίες. Το ίδιο ισχύει και για προς ανθρώπους με αναπηρία. Παράγοντες που επηρεάζουν τέτοιες αλλαγές είναι: η ωριμότητα που δύναται να αποκτήσουν, η εκπαίδευση που έχουν λάβει, οι τυχόν αλλαγές προς συνθήκες διαβίωσης προς, οι προτεραιότητες που έχουν θέσει με την ενηλικίωσή τους, οι επιθυμίες προς, τι προς αρέσει και τι όχι στην δημιουργική προς πλευρά, οι επαγγελματικές ευκαιρίες που τυχόν έχουν προκύψει.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Προσωπικοί, συναισθηματικοί και εργασιακοί παράγοντες οδηγούν σε αλλαγή εργασιακών προσδοκιών

Απόσπασμα Σ8: Θεωρώ ότι υπάρχει απογοήτευση λόγω έλλειψης ευκαιριών εργασίας.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η μη προσφορά θέσεων εργασίας οδηγεί στην αλλαγή επαγγελματικών ευκαιριών

Απόσπασμα Σ9: Η πορεία που θα ακολουθήσει ένα άτομο με αναπηρία εξαρτάται από το περιβάλλον του, το σχολικό και το οικογενειακό ,από τη στήριξη που θα έχει , από το μέρος στο οποίο ζει. Η αναπηρία δεν πιστεύω ότι επηρεάζει προς φιλοδοξίες των ατόμων όταν αυτά μεγαλώνουν σε ένα υποστηρικτικό και υγιές περιβάλλον. Κατά τη γνώμη μου το ίδιο ισχύει και για τα άτομα χωρίς αναπηρίες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η διαβίωση σε υποστηρικτικό περιβάλλον συμβάλλει στη διατήρηση των εργασιακών φιλοδοξιών

Απόσπασμα Σ10: Όχι, θεωρώ ότι οι φιλοδοξίες προς παραμένουν προς καθώς κατά την άποψη μου, προσπαθούν να παραμείνουν σε κάτι που γνωρίζουν και αποφέρει κέρδη για προς.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η παραμονή σε γνώριμο επαγγελματικό πλαίσιο δεν δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για αλλαγή επαγγελματικών φιλοδοξιών

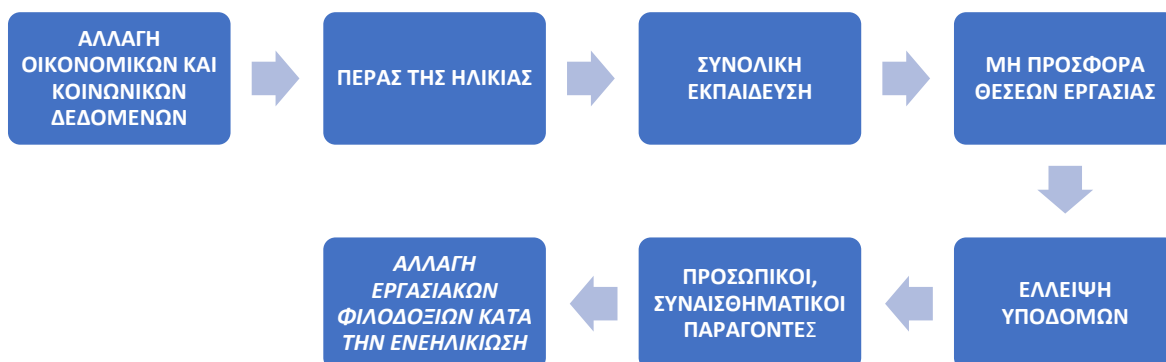
Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

- 1. Η αλλαγή οικονομικών και κοινωνικών δεδομένων οδηγούν στην αναζήτηση νέων επαγγελματικών ευκαιριών**
2. Το πέρας προς ηλικίας σε συνάρτηση με την αλλαγή προς φιλοδοξίες ως προς την εργασία
3. Η συνολική εκπαίδευση του ατόμου επηρεάζει προς εργασιακές ανησυχίες μετά την ενηλικίωση
- 4. Η μη προσφορά θέσεων εργασίας και η έλλειψη υποδομών οδηγούν στην αλλαγή επαγγελματικών ευκαιριών**
5. Η έλλειψη υποδομών συμβάλλει στη μετατροπή των εργασιακών βλέψεων

6. Προσωπικοί, συναισθηματικοί και εργασιακοί παράγοντες οδηγούν σε αλλαγή εργασιακών προσδοκιών
7. Η μη προσφορά θέσεων εργασίας οδηγεί στην αλλαγή επαγγελματικών ευκαιριών
8. Η διαβίωση σε υποστηρικτικό περιβάλλον συμβάλλει στη διατήρηση των εργασιακών φιλοδοξιών
9. Η παραμονή σε γνώριμο επαγγελματικό πλαίσιο δεν δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για αλλαγή επαγγελματικών φιλοδοξιών

Από την καταγραφή και επεξεργασία των κωδικών προκύπτουν 4 κωδικών συγχωνεύσεις μιας και παρουσιάζουν κοινά νοήματα. Η πρώτη ομάδα κωδικών είναι των αποσπασμάτων 1 και 6 όπου μπορούν να μετατραπούν σε \rightarrow Η αλλαγή των εργασιακών/οικονομικών καθώς και των προσωπικών/κοινωνικών δεδομένων οδηγεί σε αναζήτηση νέων επαγγελματικών ευκαιριών. Η δεύτερη ομάδα κωδικών που μπορούν να ενωθούν είναι των αποσπασμάτων 4 και 6 με ενιαία πλέον κωδική ονομασία \rightarrow Η έλλειψη υποδομών και η ελλιπή προσφορά εργασίας οδηγεί στην αλλαγή των εργασιακών προσδοκιών (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Αναπηρία, οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα.

Πιο συγκεκριμένα επομένως, προκύπτει πως η διαμόρφωση των εργασιακών φιλοδοξιών των ατόμων με αναπηρία, όπου και αποτελεί τη θεματική που αναδύεται

από την ερώτηση, έχει ως προεκτάσεις την αλλαγή αυτών των απόψεων κατά την ενηλικίωση προς ή τη διατήρηση προς. Η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων υποστηρίζουν πως αλλάζουν οι φιλοδοξίες των ατόμων βάσει προς ηλικίας, των προσωπικών συνθηκών διαβίωσης, προς έλλειψης υποδομών και προς αδυναμίας εύρεσης εργασίας, ενώ δυο από προς ερωτηθέντες υποστηρίζουν πως οι εργασιακές φιλοδοξίες παραμένουν αναλλοίωτες. Σημαντική είναι η επισήμανση αναφορικά με προς συνθήκες ζωής του ατόμου με αναπηρία, που δύνανται να διαμορφώσουν τη μετέπειτα νοοτροπία του ως προς την εύρεση εργασίας.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδόθηκαν από την Ερώτηση 5

Ερώτηση 5: «*Σε ποιο βαθμό τα άτομα με αναπηρία έχουν τη δυνατότητα επιλογής του είδους της εργασίας και της δημιουργικής ευχαρίστησης;*»

Απόσπασμα Σ1: *Η δυνατότητα επιλογής τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις σωματικές και νοητικές δεξιότητες που μπορούν να αναπτύξουν.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η δυνατότητα επιλογής σε άμεση εξάρτηση με τις νοητικές και σωματικές δεξιότητες

Απόσπασμα Σ2: *Τουλάχιστον στην Ελλάδα, τα άτομα με αναπηρία δεν έχουν πάντα τη δυνατότητα επιλογής του είδους της εργασίας και της δημιουργικής ευχαρίστησης. Ο βαθμός είναι μικρός.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μικρή πιθανότητα επιλογής εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης

Απόσπασμα Σ3: *Τα άτομα με αναπηρία δεν έχουν πάντοτε τη δυνατότητα να επιλέξουν το είδος της εργασίας και της δημιουργικής ευχαρίστησης. Πιστεύω πως υπάρχουν αρκετοί περιορισμοί στην επιλογή τους αυτή, ειδικά στη χώρα μας όπου τα άτομα με αναπηρίες συνήθως βρίσκονται στα σπίτια και ζουν με επιδόματα.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Σημαντική περιορισμένη η δυνατότητα επιλογής εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης

Απόσπασμα Σ4: *Πιστεύω πως στη χώρα μας δεν έχουν δυνατότητα επιλογής του είδους της εργασίας.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Καμία πιθανότητα επιλογής εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης

Απόσπασμα Σ5: Η δυνατότητα επιλογής του είδους εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης στα άτομα με αναπηρία είναι ακόμη πολύ περιορισμένη. Λόγω έλλειψης υποδομών, κινήτρων, αλλά και εξαιτίας έλλειψης ενσυναίσθησης από το κράτος και τους ιδιώτες, τα άτομα με αναπηρία πολλές φορές μένουν αποκλεισμένα από εργασία και διασκέδαση, διαγράφοντας αυτομάτως αυτές τις επιλογές.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Σημαντικά περιορισμένη η δυνατότητα επιλογής λόγω έλλειψης υποδομών και γενικότερης μη αποδοχής από τους κρατικούς φορείς

Απόσπασμα Σ6: Έχουν δυνατότητα επιλογής ίση με αυτή που έχουν όλοι. Απλώς σε αυτή τη περίπτωση θα πρέπει να γνωρίζουν οι ίδιοι ή η οικογένεια τους, αν θα είναι εφικτό ανάλογα με τις ικανότητες τους να εργαστούν εκεί. Θα πρέπει να οργανωθούν και να εξασκηθούν από νωρίς, όπως όλοι, αν θέλουν να βρίσκονται μελλοντικά σε κάποιο από τα επαγγέλματα που τους ενδιαφέρει.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ίση δυνατότητα επιλογής υπό την προϋπόθεση της πρότερης εξάσκησης και ενημέρωσης στην εκάστοτε εργασία

Απόσπασμα Σ7: Αν υπάρχει ικανοποιητική εκπαίδευση και νομοθετημένο υποστηρικτικό πλαίσιο επαγγελματικής κατάρτισης μειώνονται οι περιορισμοί της επιλογής της επαγγελματικής αποκατάστασης που τους προσφέρει δημιουργική ευχαρίστηση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το υποστηρικτικό επαγγελματικό πλαίσιο και η εκπαίδευση αυξάνουν τη δυνατότητα επιλογής

Απόσπασμα Σ8: Θεωρώ πως σε μικρό βαθμό τα άτομα με αναπηρίες επιλέγουν το είδος της εργασίας.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μικρή πιθανότητα επιλογής εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης

Απόσπασμα Σ9: Τα άτομα με αναπηρίες πιστεύω ότι επιλέγουν το είδος της εργασίας και της δημιουργικής ευχαρίστησης που τους καλύπτει. Παρόλα αυτά τα εμπόδια και οι δυσκολίες που υπάρχουν στον περιβάλλον τους μειώνουν τη δυνατότητα τους για επιλογή. Ίσως χρειάζεται πολλές φορές να αλλάζουν κατεύθυνση και επιλογές ανάλογα με τις δυνατότητες που τους δίνονται.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Τα εμπόδια και οι δυσκολίες του περιβάλλοντος περιορίζουν σημαντικά τη δυνατότητα επιλογής

Απόσπασμα Σ10: Με τον τρόπο που είναι δομημένα τα πράγματα και με τον τρόπο που λειτουργούν οι υπηρεσίες που αφορούν τα άτομα με αναπηρία, συνήθως οι γονείς/κηδεμόνες είναι αυτοί που κατευθύνουν τα παιδιά σε ένα είδος εργασίας και δημιουργικής απασχόλησης. Ανάλογα με τη κλίση και τα ενδιαφέροντα του παιδιού, οι γονείς απευθύνονται στην ανάλογη δομή. Θεωρώ επομένως, ότι τα ίδια τα άτομα με αναπηρία, έχουν ελάχιστο βαθμό συμμετοχής στην επιλογή της απασχόλησης. Το ίδιο αντίστοιχα συμβαίνει και στην ενήλικη ζωή και στην περίπτωση εύρεσης εργασίας.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ελάχιστος βαθμός συμμετοχής στην επιλογή λόγω της κατευθυντήριας γραμμής από τη πλευρά των γονιών

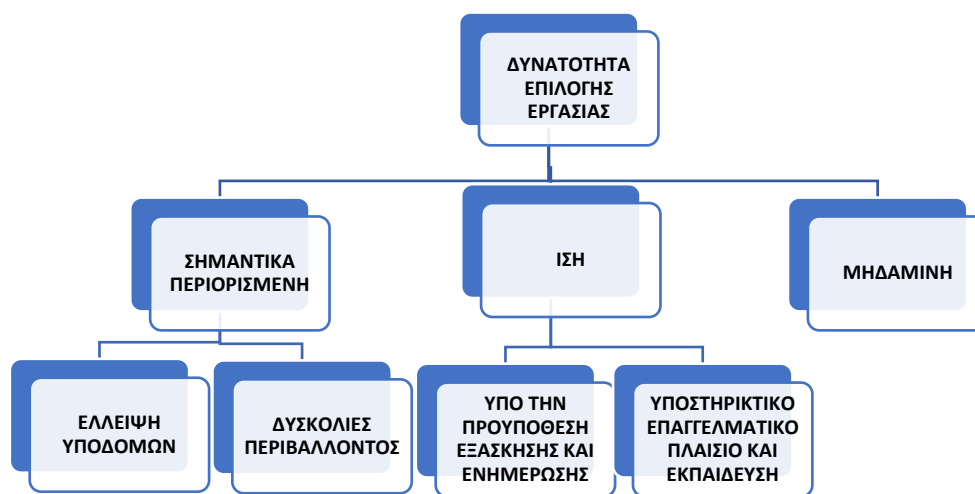
Θεματική Ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Η δυνατότητα επιλογής σε άμεση εξάρτηση με τις νοητικές και σωματικές δεξιότητες
2. **Μικρή πιθανότητα επιλογής εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης**
3. **Σημαντική περιορισμένη η δυνατότητα επιλογής εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης**
4. Ίση δυνατότητα επιλογής υπό την προϋπόθεση της πρότερης εξάσκησης και ενημέρωσης στην εκάστοτε εργασία
5. Το υποστηρικτικό επαγγελματικό πλαίσιο και η εκπαίδευση αυξάνουν τη δυνατότητα επιλογής
6. Τα εμπόδια και οι δυσκολίες του περιβάλλοντος περιορίζουν σημαντικά τη δυνατότητα επιλογής
7. Ελάχιστος βαθμός συμμετοχής στην επιλογή λόγω της κατευθυντήριας γραμμής από τη πλευρά των γονιών

Ύστερα από τη καταγραφή και επεξεργασία των κωδικών, οι κωδικοί των αποσπασμάτων 2 και 3 μπορούν να συγχωνευτούν σε έναν κοινό κωδικό με την ονομασία→*Σημαντικά περιορισμένη η δυνατότητα επιλογής εργασίας και δημιουργικής απασχόλησης* (Διάγραμμα 5). Αναφορικά με την ερώτηση 5, **η θεματική που προκύπτει είναι συνολικά ο περιορισμένος βαθμός συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στην επιλογή εργασίας και δημιουργικής ευχαρίστησης** ενώ οι προεκτάσεις που προκύπτουν

γύρω από το συγκριμένο ζήτημα, έχουν να κάνουν με τους λόγους που δεν μπορούν με πλήρη ευκολία τα άτομα με αναπηρία να επιλέξουν τα ίδια την εργασία τους. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων επισημαίνει ότι ο βαθμός ανάμιξης στην επιλογή είναι σημαντικά περιορισμένος ενώ σε ένα μόνο απόσπασμα δίνεται η οπτική της ίσης δυνατότητας επιλογής όπως με τη πλειοψηφία του κόσμου αλλά αναμφίβολα υπό βασικές προϋποθέσεις. Επίσης αξιοσημείωτη αναφορά γίνεται στην έλλειψη υποδομών, εμποδίων και δυσκολιών που εμφανίζονται στο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον, δυσκολεύοντας την ελεύθερη επιλογή εργασίας και δημιουργικής απασχόλησης.

Διάγραμμα 5: Δυνατότητα επιλογής εργασίας και αναπηρία.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 6

Ερώτηση 6: «*Θεωρείτε ότι αξιοποιούνται ικανοποιητικά οι νέες τεχνολογίες για την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας;*»

Απόσπασμα Σ1: Σε μέτριο ικανοποιητικά βαθμό καθώς παραμένουμε ψηφιακά και τεχνολογικά αναλφάβητοι δυσανάλογα σε σχέση με την εξέλιξη που έχει επιτευχθεί. Ικανοποιητικές στα μέσα μεταφοράς, στοιχειώδεις έως ικανοποιητικές στα κτίρια.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Ελάχιστη αξιοποίηση λόγω της μικρής προόδου ψηφιακά και τεχνολογικά

Απόσπασμα Σ2: Θεωρώ ότι άρχισαν να γίνονται κάποιες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών σε πολύ πρώιμο στάδιο

Απόσπασμα Σ3: Οι νέες τεχνολογίες δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα με αναπηρία να αποκτήσουν ιδιαίτερες δεξιότητες και να διευκολυνθούν σε πάρα πολλούς τομείς της ζωής τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δυνατότητα τους να ενταχθούν στην εργασία και να εργαστούν σε εργασίες τις οποίες παλαιότερα δεν θα μπορούσαν. *Στη χώρα μας πιστεύω πως υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μερική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με περιθώρια βελτίωσης

Απόσπασμα Σ4: Οι νέες τεχνολογίες βοηθούν σημαντικά τα άτομα με αναπηρία ώστε να ενταχθούν πιο εύκολα στο χώρο της εργασίας. Γι αυτό τον λόγο πιστεύω πως πρέπει να αξιοποιούνται. *Πιστεύω ότι υπάρχουν περιθώρια αύξησης της χρήσης τους.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μερική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με περιθώρια βελτίωσης (κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ5: Οι νέες τεχνολογίες αξιοποιούνται σε ένα βαθμό στην ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας, αλλά όχι ικανοποιητικά ή όσο θα έπρεπε και θα μπορούσε. Η τεχνολογία και η επιστήμη μας έχει δώσει τόσες δυνατότητες, βάσει των οποίων θα είχαν εξαλειφθεί όλα τα εμπόδια για την απασχόληση των ατόμων αυτών σε οποιοδήποτε τομέα. Πρακτικά οι δυνατότητες υπάρχουν, αλλά υστερούμε στην αποδοχή τους και στη χρήση τους και ως κοινωνία και ως ιδιώτες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μερική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με περιθώρια βελτίωσης(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ6: Σε καμία περίπτωση δεν θεωρώ πως γίνεται ικανοποιητική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Αντιθέτως, αυτά τα άτομα συναντούν πολλά εμπόδια όταν θέλουν να ενταχθούν σε κάποιο περιβάλλον στο οποίο απαιτούνται τεχνολογικές εγκαταστάσεις και ειδικά συστήματα εργασίας.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Σχεδόν μηδαμινή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με αποτέλεσμα εμπόδια και δυσκολίες στους χώρους εργασίας

Απόσπασμα Σ7: Τα τελευταία χρόνια (μετά κόβιντ εποχή) οι νέες τεχνολογίες αξιοποιήθηκαν σε αρκετά μεγάλο βαθμό για όλους. Όλοι, και τα άτομα με αναπηρία, μπορούν να στείλουν βιογραφικά, να δώσουν εξετάσεις ή συνεντεύξεις για εργασία μέσω διαδικτύου, να προσκομίσουν έγγραφα χωρίς την ανάγκη της μετάβασης τους σε κάποιο χώρο.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ικανοποιητική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ειδικά μετά την πανδημία covid19

Απόσπασμα Σ8: Στην παγκόσμια αγορά ναι πιστεύω πως αξιοποιούνται. Στη χώρα μας νομίζω πως είμαστε ακόμη στη αρχή.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μερική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με περιθώρια βελτίωσης (κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ9: Οι νέες τεχνολογίες έχουν μπει στη ζωή μας αρκετά ικανοποιητικά τα τελευταία χρόνια. Η εκπαίδευση είναι ένας χώρος όπου οι τεχνολογίες έχουν ενταχθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια λόγω των συνθηκών που επικρατούσαν εξαιτίας της πανδημίας. Οι νέες τεχνολογίες αποτελούν ένα εργαλείο για να διευκολύνουν τη ζωή των ατόμων με αναπηρίες τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και στην εργασία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ικανοποιητική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ειδικά μετά την πανδημία covid19 (κοινός κωδικός με Σ7)

Απόσπασμα Σ10: Κατά την άποψη μου, οι νέες τεχνολογίες θα μπορούσαν να εντάξουν και άλλα άτομα με αναπηρίες στον χώρο εργασίας και έτσι να αξιοποιηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του καθενός, μειώνοντας τις δυσκολίες τους και βελτιώνοντας τις δυνατότητες τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μερική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με περιθώρια βελτίωσης(κοινός κωδικός με Σ3)

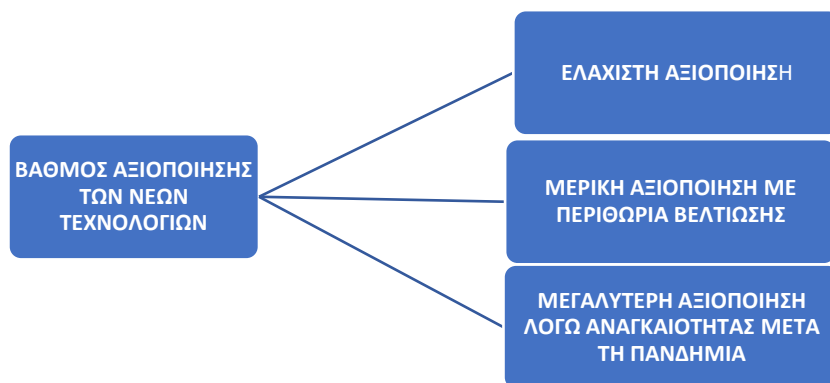
Θεματική Ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Ελάχιστη αξιοποίηση λόγω της μικρής προόδου ψηφιακά και τεχνολογικά
2. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών σε πολύ πρώιμο στάδιο
3. Μερική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με περιθώρια βελτίωσης

4. Σχεδόν μηδαμινή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με αποτέλεσμα εμπόδια και δυσκολίες στους χώρους εργασίας
5. Ικανοποιητική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ειδικά μετά την πανδημία covid19

Αναλύοντας την ερώτηση 6, διαπιστώνεται *πως η κεντρική θεματική της σχετίζεται με τον βαθμό αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών από άτομα με αναπηρίες στην αγορά εργασίας* (Διάγραμμα 6). Σημαντικές ως προς το συγκεκριμένο θέμα, είναι οι αναφορές που επισημαίνουν τον πολύ χαμηλό βαθμό αξιοποίησης των επιλογών που προσφέρει η τεχνολογική πρόοδος ενώ άξια αναφοράς είναι η επισήμανση από έναν συνεντευξιαζόμενο ως προς την χρήση των νέων τεχνολογιών μετά τη πανδημία. Η επισήμανση περί ηλεκτρονικών εγγράφων και μαθημάτων, θα μπορούσε αναμφίβολα να διευκολύνει τη ζωή και εργασία των ατόμων με πάσης φύσεως αναπηρία. Επιπλέον, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί ως προς την αξιοποίηση της τεχνολογίας αλλά σε έναν πολύ μικρό βαθμό με σημαντικές πιθανότητες βελτίωσης.

Διάγραμμα 6: Νέες τεχνολογίες και ΑμεΑ.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 7

Ερώτηση 7: «Είναι ικανοποιητικές οι υποδομές πρόσβασης στα κτίρια και στα μέσα μαζικής μεταφοράς, προκειμένου να εργαστεί ένα άτομο με αναπηρία;»

Απόσπασμα Σ1: *Ικανοποιητικές στα κτίρια, ιδίως τα σύγχρονα, στοιχειώδη σε κάποια μέσα μεταφοράς (ταξί, πούλμαν).*

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Ικανοποιητικές υποδομές και με περιθώρια βελτίωσης στα μέσα

Απόσπασμα Σ2: Όχι πάντα. Ωστόσο, άρχισε να υπάρχει αλλαγή τα τελευταία χρόνια.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπαρξη υποδομών αλλά σε πολύ πρώιμο στάδιο αξιοποίησης

Απόσπασμα Σ3: Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μία βελτίωση πολύ σημαντική και δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία σε αυτούς τους χώρους. Επιπλέον οι άνθρωποι είναι περισσότερο ευαισθητοποιημένοι. Ασφαλώς και υπάρχει περιθώριο βελτίωσης και είμαστε ακόμα στα πρώτα στάδια ώστε να καταφέρει ένα άτομο να κινείται μόνο του κυρίως στις μεγάλες πόλεις προκειμένου να πάει στην εργασία του. Για τα άτομα τα οποία κινούνται με αναπηρικά αμαξίδια είναι σχεδόν αδύνατον να ανέβουν στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς καθώς δεν υπάρχουν υποδομές.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπαρξη υποδομών αλλά σε πολύ πρώιμο στάδιο αξιοποίησης (κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ4: Στις μικρές πόλεις και στα χωριά οι υποδομές είναι ελάχιστες έως ανύπαρκτες. Ενώ στις μεγάλες πόλεις υπάρχει μια προσπάθεια για βελτίωση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Διακριτή διαφορά υποδομών ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις και στην επαρχία

Απόσπασμα Σ5: Στη χώρα μας οι υποδομές πρόσβασης στα κτίρια και στα μέσα μαζικής μεταφοράς, προκειμένου ένα άτομο με αναπηρία να εργαστεί και να μετακινηθεί είναι επιεικώς απαράδεκτες. Βρίσκεται στην κρίση και στην ευαισθησία κάθε διοικητή κτιρίου ή συλλόγου οδηγών μέσων μαζικής μεταφοράς, για το αν θα δημιουργηθεί μία ράμπα δίπλα από τις σκάλες ή θα είναι διαθέσιμη η θέση, αλλά και η πρόσβαση στη θέση αναπήρων στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Το κράτος εθελουφλεί αφήνοντας στο περιθώριο τα άτομα αυτά.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Περιθωριοποίηση των ατόμων με αναπηρία λόγω παντελούς έλλειψης υποδομών εξαιτίας της αναλγησίας κράτους και ιδιωτών

Απόσπασμα Σ6: Τα περισσότερα, πλέον, κτίρια αλλά και τα μέσα μαζικής μεταφοράς διαθέτουν βασικές υποδομές πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρία. Ίσως ο χώρος να μην επαρκεί έτσι ώστε να κινηθούν με ευκολία τόσο τα άτομα με κινητικά προβλήματα αλλά και τα άτομα με προβλήματα όρασης.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ικανοποιητικές υποδομές και με περιθώρια βελτίωσης στα μέσα (κοινός κωδικός με Σ1)

Απόσπασμα Σ7: Έχουν γίνει νομοθετικές παρεμβάσεις για τα δημόσια κτίρια, σχολεία και υπηρεσίες με αρκετά καλά αποτελέσματα. Για τα μέσα μεταφοράς αλλά και την παιδεία μας σε θέματα σεβασμού ατόμων με αναπηρία(παρκάρισμα σε διαβάσεις με ράμπες) χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμη.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι κτηριακές εγκαταστάσεις παρουσιάζουν μεγαλύτερη προσβασιμότητα συγκριτικά με τα μέσα μαζικής μεταφοράς

Απόσπασμα Σ8: Όχι. Είναι σχεδόν ανύπαρκτες οι υποδομές.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Περιθωριοποίηση των ατόμων με αναπηρία λόγω παντελούς έλλειψης υποδομών εξαιτίας της αναληθσίας κράτους και ιδιωτών(κοινός κωδικός με Σ5)

Απόσπασμα Σ9: Νομίζω πως είναι κοινώς αποδεκτό το γεγονός ότι τα άτομα που κινούνται σε αναπηρικά αμαξίδια δυσκολεύονται να μετακινηθούν ειδικά στις μεγάλες πόλεις Αλλά αυτό συμβαίνει και για τα άτομα με άλλου είδους αναπηρίες καθώς δεν υπάρχουν υποδομές ούτε σε κτίρια ούτε σε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπαρξη υποδομών αλλά σε πολύ πρώιμο στάδιο αξιοποίησης (κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ10: Οι υποδομές πρόσβασης στα κτίρια και στα μέσα μαζικής μεταφοράς δεν είναι κατάλληλες και δυσχεραίνουν τη πρόσβαση ατόμων με κινητική αναπηρία. Δεν είναι λίγες οι φορές που δεν υπάρχουν ράμπες σε κτίρια, ανελκυστήρες σε δημόσιους χώρους ενώ πολύ συχνά οι ράμπες για αναπηρικά αμαξίδια στους δρόμους καλύπτονται από σταθμευμένα αυτοκίνητα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπαρξη βασικών υποδομών αλλά με δυσκολία χρήσης λόγω ακαταλληλότητας, λανθασμένης χρήσης ή κατάχρησης από τους πολίτες

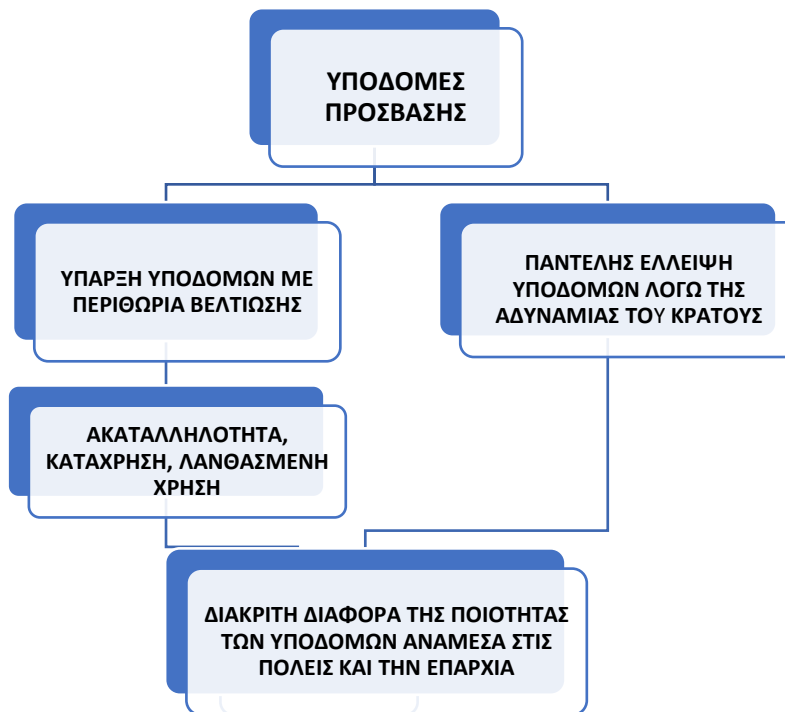
Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Ικανοποιητικές υποδομές και με περιθώρια βελτίωσης στα μέσα
2. Ύπαρξη υποδομών αλλά σε πολύ πρώιμο στάδιο αξιοποίησης
3. Διακριτή διαφορά υποδομών ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις και στην επαρχία

4. Περιθωριοποίηση των ατόμων με αναπηρία λόγω παντελούς έλλειψης υποδομών εξαιτίας της αναλγησίας κράτους και ιδιωτών
5. Οι κτηριακές εγκαταστάσεις παρουσιάζουν μεγαλύτερη προσβασιμότητα συγκριτικά με τα μέσα μαζικής μεταφοράς
6. Ύπαρξη βασικών υποδομών αλλά με δυσκολία χρήσης λόγω ακαταλληλότητας, λανθασμένης χρήσης ή κατάχρησης από τους πολίτες

Από την ανάλυση των απαντήσεων της ερώτησης 7 *αναδύεται ως βασική θεματική, το μεγάλο πρόβλημα των υποδομών πρόσβασης που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία* (Διάγραμμα 7). Όλοι οι ερωτηθέντες συμφώνησαν στο ότι υπάρχουν σημαντικά προβλήματα αναφορικά με τη πρόσβαση σε κτίρια και ΜΜΜ από άτομα με αναπηρίες ενώ διαπιστώθηκε η αδυναμία των κρατικών φορέων και ορισμένες φορές των ιδιωτών να συμβάλλουν στη μείωση αυτών των προβλημάτων.

Διάγραμμα 7: Υποδομές πρόσβασης ΑμεΑ.

Επιπλέον, σημαντική επέκταση στο ζήτημα αποτελεί η άποψη περί σημαντικής διαφοροποίησης των υποδομών ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις και στην επαρχία, με την

δεύτερη να βρίσκεται σταθερά σε δυσμενή θέση με εμφανή αδυναμία να συμβάλλει στη ποιότητα ζωής ατόμων με δυσκολίες που κατοικούν σε μικρότερα αστικά κέντρα ή χωριά. Επιπλέον, σημαντική είναι η αναφορά σχετικά με την μεν ύπαρξη υποδομών, αλλά με την δυσμενή κατάληξη τους, όπου στην Ελλάδα είτε καταστρέφονται, είτε χαλάνε χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα επιδιόρθωσης είτε γίνεται κατάχρηση αυτών από τους πολίτες με αποτέλεσμα το άτομο με αναπηρίες να μη μπορεί να κάνει χρήση.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδόθηκαν από την Ερώτηση 8

Ερώτηση 8: «Θεωρείτε ότι η επιλογή του επαγγέλματος είναι προσωπική υπόθεση ή κατευθύνεται από την αναπηρία του ατόμου;»

Απόσπασμα Σ1: Η επιλογή καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις δεξιότητες που αναπτύσσει το άτομο με αναπηρία και σε μικρότερο από το είδος της αναπηρίας του.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η επιλογή καθορίζεται κυρίως από τις δεξιότητες

Απόσπασμα Σ2: Συνήθως κατευθύνεται από την αναπηρία του ατόμου.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η επιλογή κατά κύριο λόγο καθορίζεται από την αναπηρία

Απόσπασμα Σ3: Πιστεύω πως η επιλογή του επαγγέλματος είναι προσωπική υπόθεση και κατευθύνεται από την επιθυμία ενός ατόμου και όχι από την αναπηρία του. Παρόλα αυτά θεωρώ ότι η αναπηρία μπορεί να δημιουργήσει ένα βαθμό δυσκολίας τον οποίο πρέπει να ξεπεράσει το άτομο μέχρι να φτάσει στο στόχο του.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η απόφαση ως προς το επάγγελμα είναι προσωπική επιλογή

Απόσπασμα Σ4: Πιστεύω πως στην επιλογή του επαγγέλματος παίζει ρόλο το είδος της αναπηρίας του ατόμου.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η επιλογή κατά κύριο λόγο καθορίζεται από την αναπηρία (κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ5: Θεωρώ πως η επιλογή του επαγγέλματος θα έπρεπε να είναι προσωπική υπόθεση του κάθε ατόμου και να μην κατευθύνεται από την αναπηρία του. Δυστυχώς, είναι ελάχιστα τα άτομα εκείνα, που παρά την αναπηρία τους, μπορούν να επιλέξουν ελεύθερα την επαγγελματική οδό τους. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που παίζουν ρόλο σε αυτό, από την ηθική και την οικονομική στήριξη της οικογένειας, την υποστήριξη από τους επιμορφωτές του

στην επιλογή σπουδών, μέχρι το πόσο τυχερό θα σταθεί το άτομο αυτό απέναντι στους εργοδότες από τους οποίους θα αναζητήσει εργασία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό καλύτερες προϋποθέσεις η προσωπική επιλογή εργασίας θα ήταν πιο εύκολη

Απόσπασμα Σ6: Δεν θεωρώ πως κατευθύνεται από την αναπηρία. Τα άτομα με αναπηρία έχουν ενδιαφέροντα και ασχολίες όπως όλοι. Ακόμη και τα άτομα με νοητική υστέρηση έχουν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα που μπορεί να τα οδηγήσουν σε κάποιο μελλοντικό επάγγελμα τους και να μάθουν να λειτουργούν μέσα στο επαγγελματικό περιβάλλον τους. Επομένως, δεν είναι η αναπηρία αυτή που ωθεί τα άτομα σε συγκεκριμένα επαγγέλματα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η απόφαση ως προς το επάγγελμα είναι προσωπική επιλογή (κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ7: Και τα δύο είναι πολύ σημαντικά. Ένα είδος αναπηρίας μπορεί να μειώνει τις επαγγελματικές επιλογές. Μια σωστή, ολοκληρωμένη εκπαίδευση μπορεί να κατευθύνει σε επαγγελματικούς δρόμους σύγχρονους και δημιουργικούς, από τους οποίους να αντλεί ευχαρίστηση ο καθένας (και τα άτομα με αναπηρία). Τότε η επιλογή είναι επιθυμητή άρα και προσωπική υπόθεση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό όρους, η επιλογή επαγγέλματος αποτελεί προσωπική υπόθεση

Απόσπασμα Σ8: Πιστεύω πως κατευθύνεται από την αναπηρία και τις δεξιότητες του ατόμου.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η επιλογή καθορίζεται από την αναπηρία και τις δεξιότητες

Απόσπασμα Σ9: Η επιλογή ενός επαγγέλματος πιστεύω ότι είναι προσωπική υπόθεση του καθενός και δεν έχει να κάνει με την αναπηρία του ατόμου αλλά με άλλους παράγοντες. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν όπως είπαμε φιλοδοξίες και όνειρα και η επιλογή ενός επαγγέλματος ή τουλάχιστον η επιθυμία για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα δεν έχει να κάνει με την αναπηρία. Το αν το άτομο αυτό βρεθεί τελικά στον εργασιακό χώρο που επιθυμεί ,εξαρτάται από άλλους παράγοντες όπως είναι οι υποδομές που υπάρχουν, η στάση των εργοδοτών ,το υποστηρικτικό περιβάλλον και άλλα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η απόφαση ως προς το επάγγελμα είναι προσωπική επιλογή(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ10: Ως προς την επιλογή του επαγγέλματος θα έλεγα ότι αποτελεί μια συνδυαστική απόφαση. Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, η κλίση του ατόμου γίνεται φανερή στο οικογενειακό περιβάλλον, επομένως είναι απολύτως λογικό οι γονείς/κηδεμόνες να κατευθύνουν το παιδί με αναπηρία στην επιλογή του επαγγέλματος που θα του ταίριαζε καλύτερα με βάση την προσωπικότητα, τις δυνατότητες και τις επιθυμίες του.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η επιλογή καθορίζεται από την αναπηρία και τις δεξιότητες (κοινός κωδικός με Σ8)

Θεματική Ανάλυση

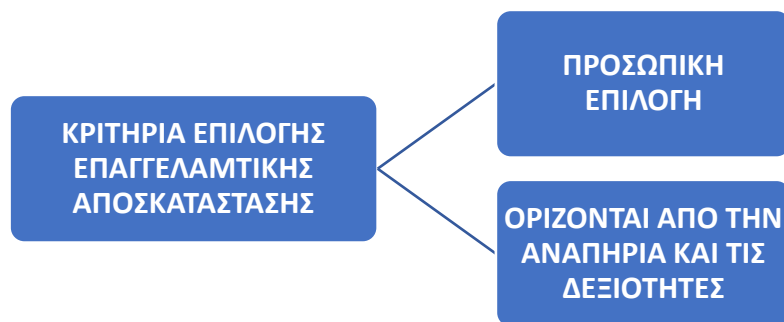
Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

- 1. Η επιλογή καθορίζεται κυρίως από τις δεξιότητες**
- 2. Η επιλογή κατά κύριο λόγο καθορίζεται από την αναπηρία**
- 3. Η απόφαση ως προς το επάγγελμα είναι προσωπική επιλογή**
4. Υπό καλύτερες προϋποθέσεις η προσωπική επιλογή εργασίας θα ήταν πιο εύκολη
- 5. Υπό όρους, η επιλογή επαγγέλματος αποτελεί προσωπική υπόθεση**
- 6. Η επιλογή καθορίζεται από την αναπηρία και τις δεξιότητες**

Όπως είναι φανερό από την καταγραφή των κωδικών υπάρχουν ομάδες αυτών που δύνανται να συγχωνευτούν λόγω των κοινών νοημάτων. Αυτοί οι κωδικοί είναι των αποσπασμάτων 1, 2 και 8, οι οποίοι μπορούν να μετατραπούν σε έναν κοινό κωδικό με την ονομασία→**Η επιλογή καθορίζεται συνάμα και από το είδος της αναπηρίας αλλά και από τις δεξιότητες που διαθέτει το άτομο.** Επιπλέον, οι κωδικοί των αποσπασμάτων 3 και 7, επισημαίνουν την προσωπική επιλογή του επαγγέλματος βάσει κάποιων υπάρχουσών συνθηκών για αυτό και μπορούν να μετονομαστούν με έναν κωδικό με το εξής όνομα→**Η επιλογή του επαγγέλματος είναι προσωπική επιλογή και καθορίζεται από συγκεκριμένες προϋποθέσεις.** Ακολουθώντας της συγχώνευσης των κωδικών, καλό θα ήταν να ειπωθεί πως η θεματική που πηγάζει από την ερώτηση 8 είναι τα κριτήρια επιλογής της επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με αναπηρία (Διάγραμμα 8).

Σύμφωνα με τις απαντήσεις, σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες υποστηρίζουν πως αποτελεί προσωπική επιλογή ενώ οι άλλοι μισοί ότι καθορίζεται από τη μορφή και το είδος της αναπηρίας αλλά και από τις δεξιότητες που έχουν αναπτύξει. Σημαντική φαίνεται να

είναι η συμβολή του οικογενειακού περιβάλλοντος, οι υποδομές που ενδεχομένως να συναντήσει στον εργασιακό χώρο καθώς και η εκπαίδευση που θα έχει λάβει. Επιπλέον, τονίζεται η σπουδαιότητα των κλίσεων και προτιμήσεων του ατόμου ως προς την επιλογή της εργασίας αλλά και το ότι αναμφίβολα λαμβάνονται υπ' όψιν για την επιλογή του.

Διάγραμμα 8: Κριτήρια επιλογής επαγγελματικής αποκατάστασης.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 9

Ερώτηση 9: «Πιστεύετε ότι τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης βοηθούν στη μείωση της ανεργίας; Αν όχι, τι χρειάζεται να αλλάξει προς τη κατεύθυνση αυτή;»

Απόσπασμα Σ1: Τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να εξασφαλίζουν την αξιοπρεπή διαβίωση των ατόμων με αναπηρία συνοδευόμενα από την ενθάρρυνση προς την αναζήτηση και εξασφάλιση εργασίας έστω και σε καθεστώς ημιαπασχόλησης ή μερικής απασχόλησης.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Τα επιδόματα ως περαιτέρω βοήθεια παράλληλα με τη παροχή μερικής απασχόλησης

Απόσπασμα Σ2: Όχι. Τα άτομα με αναπηρία δε χρειάζονται μόνο επιδόματα αλλά και εργασία που να ταιριάζει στις προτιμήσεις τους και στις δυνατότητές τους. Η πολιτεία πρέπει να μεριμνήσει ώστε τα άτομα με αναπηρία να εργάζονται και όχι να παίρνουν επιδόματα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Ελαχιστοποίηση χορήγησης επιδομάτων και αύξηση προσφοράς κατάλληλων θέσεων εργασίας

Απόσπασμα Σ3: Τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης δεν βοηθούν στη μείωση της ανεργίας. Αντιθέτως δυσκολεύουν κιόλας τα άτομα ως προς τη διαβίωση τους καθώς είναι αρκετά

χαμηλά. Αυτό που χρειάζεται είναι να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας για τα άτομα με αναπηρίες και να απασχολούνται σε εργασίες που οι ίδιοι το επιθυμούν. Με αυτό τον τρόπο νιώθουν παραγωγικοί και εντάσσονται στο κοινωνικό σύνολο.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ελαχιστοποίηση χορήγησης επιδομάτων και αύξηση προσφοράς κατάλληλων θέσεων εργασίας(κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ4: Όχι δεν βοηθούν διότι είναι ελάχιστα τα χρήματα. Αυτό που χρειάζεται να αλλάξει, είναι τα άτομα με αναπηρία να έχουν ενεργό δράση στην κοινωνία και να υπάρχουν περισσότερες θέσεις εργασίας για αυτές τις ομάδες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ελαχιστοποίηση χορήγησης επιδομάτων και αύξηση προσφοράς κατάλληλων θέσεων εργασίας (κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ5: Θεωρώ πως τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης δεν βοηθούν στην ουσιαστική μείωση της ανεργίας, αλλά μόνο στην παροδική μείωση αυτής. Η εργασία θα έπρεπε να παρέχει τη δυνατότητα στον εργαζόμενο να υπερκαλύπτει τις ανάγκες του και να μην αποζητά επιπλέον βοήθεια. Ενδεχομένως η μείωση του ΦΠΑ στα προϊόντα, στις υπηρεσίες, αλλά και στις εισφορές των επιχειρήσεων και των ελεύθερων επαγγελματιών, η μείωση φορολογίας να άλλαζαν την κατάσταση και να βελτίωναν την οικονομική κατάσταση και των πολιτών και του κράτους, το οποίο δε θα καλούνταν να χορηγεί τόσα επιδόματα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Τα επιδόματα ως παροδική λύση στην ανεργία

Απόσπασμα Σ6: Τα επιδόματα αυτά αποτελούν μια οικονομική βοήθεια και στήριξη των ατόμων με αναπηρία. Γνωρίζω άτομα που ενώ το λαμβάνουν επιθυμούν να εργάζονται. Παράλληλα γνωρίζω κι άτομα που επαναπαύονται σε αυτό και δεν θέλουν να αναζητήσουν εργασία ή κάποια άλλη ιδιαίτερη ασχολία. Έχει να κάνει δηλαδή με το άτομο και την προσωπικότητά του. Όλοι όσοι λαμβάνουν τέτοια επιδόματα θα πρέπει να απασχολούνται, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους σε σχετικές δομές και περιβάλλοντα, έτσι ώστε να αποκτούν κίνητρα και διάθεση για εργασία. Θα πρέπει ίσως να αποτελεί κάποια προϋπόθεση για να μπορούν να λαμβάνουν το επίδομα. Βέβαια, αυτό δεν θα ήταν εφικτό για αναπηρίες όπως η τετραπληγία ή πιο σοβαρές διαταραχές.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ελαχιστοποίηση χορήγησης επιδομάτων και αύξηση προσφοράς κατάλληλων θέσεων εργασίας(κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ7: Τα κοινωνικά επιδόματα δίνονται για την ανακούφιση των ατόμων με αναπηρία και για την στήριξη τους σε ένα άνισο, ομολογουμένως, κοινωνικό πλαίσιο, κι όχι για την μείωση της ανεργίας. Η μείωση της ανεργίας θα έχει επιτευχθεί με προγράμματα κατάρτισης κι επαγγελματικής εξειδίκευσης ατόμων με αναπηρία, δίνοντας οικονομικά κίνητρα σε εργασιακά πλαίσια για προσλήψεις ατόμων με αναπηρίες, νομοθετώντας κυρώσεις με στόχο την απάλειψη της άνισης μεταχείρισης αυτών και θέτοντας βασικό στόχο στην εκπαίδευση την συμπερίληψή τους με ίσους όρους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Προγράμματα κατάρτισης και οικονομικά κίνητρα για τη μείωση της ανεργίας και όχι επιδόματα

Απόσπασμα Σ8: Τα επιδόματα καλύπτουν το πρόβλημα, δεν το λύνουν. Προσαρμογή των εργασιακών χώρων σε δομές πρόσβασης ΑμεΑ αλλά και εισαγωγή νέων τεχνολογιών σε εργασιακούς χώρους για την απασχόληση ατόμων ΑμεΑ.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Προσαρμογή του εργασιακού περιβάλλοντος και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ως αντικατάσταση των επιδομάτων

Απόσπασμα Σ9:

Τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης κατά τη γνώμη μου δεν βοηθούν στη μείωση της ανεργίας αλλά συντηρούν μία κατάσταση η οποία δεν βοηθά ούτε τα άτομα με αναπηρίες αλλά ούτε και το ίδιο το κράτος. Τα μέλη μιας κοινωνίας πρέπει να νιώθουν και να είναι παραγωγικά, να βρίσκουν θέσεις εργασίας ανάλογα με τις δυνατότητές τους και τις ικανότητές τους ώστε να περιοριστούν τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης, τα οποία τις περισσότερες φορές είναι πολύ χαμηλά και δεν επαρκούν για μία αξιοπρεπή διαβίωση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Ελαχιστοποίηση χορήγησης επιδομάτων και αύξηση προσφοράς κατάλληλων θέσεων εργασίας(κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ10: Δεν θεωρώ πως τα επιδόματα αποτελούν τη λύση του προβλήματος καθώς πολλά από τα άτομα με αναπηρία δεν καταφέρνουν να ζουν αξιοπρεπώς καθώς η δομή της κοινωνίας και των παροχών που προσφέρει δεν φροντίζει πιο ουσιαστικά για την επιβίωση τους. Η αλλαγή που πρέπει να γίνει, οφείλει να έχει ως στόχο όχι κυρίως την απονομή επιδομάτων αλλά την εξασφάλιση θέσεων εργασίας που ανταποκρίνονται στη διαφορετικότητα και ποικιλότητα των χαρακτηριστικών που παρουσιάζει κάθε άτομο ανεξαρτήτως αναπηρίας,

καλύτερες δημόσιες δομές που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων ως προς τη κοινωνικοποίηση και αποδοχή τους από το γενικότερο σύνολο και κυρίως προγράμματα και δράσεις που δεν ευαισθητοποιούν αλλά ενημερώνουν το κοινωνικό σύνολο ως προς τη φύση της αναπηρίας, την αποδοχής της διαφορετικότητας, την αλληλεγγύης και της δημιουργίας του αμοιβαίου σεβασμού.

ΚΩΔΙΚΟΣ → Διακοπή επιδομάτων και αύξηση θέσεων εργασίας, βελτίωση των δομών και εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων

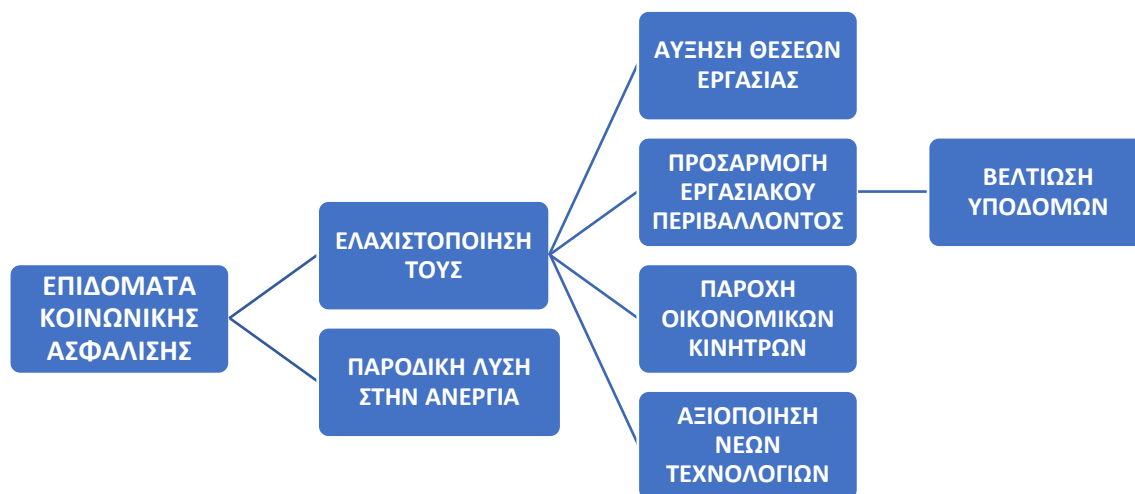
Θεματική Ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Τα επιδόματα ως περαιτέρω βοήθεια παράλληλα με τη παροχή μερικής απασχόλησης
2. Ελαχιστοποίηση χορήγησης επιδομάτων και αύξηση προσφοράς κατάλληλων θέσεων εργασίας
3. Τα επιδόματα ως παροδική λύση στην ανεργία
4. Προγράμματα κατάρτισης και οικονομικά κίνητρα για τη μείωση της ανεργίας και όχι επιδόματα
5. Προσαρμογή του εργασιακού περιβάλλοντος και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ως αντικατάσταση των επιδομάτων
6. Διακοπή επιδομάτων και αύξηση θέσεων εργασίας, βελτίωση των δομών και εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων στη συγκεκριμένη ερώτηση φέρεται να συμφωνεί πως τα επιδόματα δεν αποτελούν λύση στην ανεργία που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Επομένως, **η βασική θεματική που αναδύεται από την ερώτηση είναι ο ρόλος των επιδομάτων κοινωνικής ασφάλισης και η χρησιμότητα τους** (Διάγραμμα 9). Οι πτυχές του ζητήματος έχουν να κάνουν με την ανάγκη για μεγαλύτερη προσφορά εργασίας ώστε να μπορούν άτομα να καλύψουν βασικά έξοδα διαβίωσης αλλά και με προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης που θα τους επιτρέψουν να ενταχθούν στη κοινωνία και στον εργασιακό χώρο, χωρίς να απομονώνονται και να απομακρύνονται από τα εργασιακά περιβάλλοντα στα οποία θα έπρεπε όλοι να έχουν πρόσβαση. Βάσει των απαντήσεων, οφείλει το κράτος να ελαχιστοποιήσει τα επιδόματα και αν αυξήσει τις εργασιακές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές

ευκαιρίες στα άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και να αποτελέσουν με αυτό τον τρόπο αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας και όχι ξεχωριστή οντότητα που διαβιώνει με πενιχρά επιδόματα.

Διάγραμμα 9: Επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 10

Ερώτηση 10: «Ποια είναι η πεποίθηση των ατόμων με αναπηρία σχετικά με την επιτυχία τους στον επαγγελματικό τομέα; Νιώθουν ότι θα πετύχουν ή όχι; Τι επηρεάζει τη διαμόρφωση των πεποιθήσεών τους;»

Απόσπασμα Σ1: Η πεποίθηση τους σχετικά με την επαγγελματική επιτυχία διαμορφώνεται με βάση το επαγγελματικό περιβάλλον που επικρατεί σε σχέση με το ανθρώπινο δυναμικό με το οποίο αλληλεπιδρά καθώς και με τις υποδομές που υπάρχουν και διευκολύνουν ή όχι την πρόσβαση και παραμονή του στον εργασιακό χώρο.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι πεποιθήσεις διαμορφώνονται βάσει των συνθηκών που επικρατούν στον εργασιακό χώρο

Απόσπασμα Σ2: Θεωρούν μάλλον ότι δε θα πετύχουν σε αυτό που θέλουν καθώς συνήθως έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση. Οι πεποιθήσεις τους δημιουργούνται λόγω της κοινωνίας που

συνήθως βλέπει την αναπηρία μέσα από το ιατρικό μοντέλο (ότι δηλαδή ευθύνεται το άτομο για την αναπηρία του και εστιάζει στην αναπηρία σαν πρόβλημα).

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Η χαμηλή αυτοεκτίμηση διαμορφώνει συναισθήματα αποτυχίας

Απόσπασμα Σ3: Τα άτομα με αναπηρίες τις περισσότερες φορές θέλουν να πετύχουν αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις όπου η αναπηρία τους δημιουργεί μία ανασφάλεια και έναν φόβο για το μέλλον. Σαφώς οι πεποιθήσεις τους επηρεάζονται πρώτα από το οικογενειακό περιβάλλον και τη στάση που θα κρατήσει αυτό απέναντί τους, αλλά και από την εκπαίδευση που θα ακολουθήσει, το σχολικό περιβάλλον και τις ευκαιρίες που θα τους δοθούν. Ένας άλλος παράγοντας είναι και ο τόπος κατοικίας των ατόμων με αναπηρίες. Ένα άτομο που μένει σε επαρχία ή σε χωριό έχει λιγότερες πιθανότητες και ευκαιρίες για εκπαίδευση από τα άτομα που μένουν στις μεγάλες πόλεις.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Η θέληση για επιτυχία διαμορφώνεται βάσει των συνθηκών ανατροφής και εκπαίδευσης

Απόσπασμα Σ4: Σίγουρα επηρεάζονται από το κοινωνικό τους περιβάλλον και την οικογένεια, εάν βρίσκονται σε ένα θετικό και υποστηρικτικό περιβάλλον θα έχουν την πεποίθηση ότι θα τα καταφέρουν και θα θέτουν υψηλούς στόχους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Το υποστηρικτικό περιβάλλον δημιουργεί συνθήκες επιτυχίας

Απόσπασμα Σ5: Η πεποίθηση για επιτυχία στον επαγγελματικό τομέα στα άτομα με αναπηρία είναι συνδεδεμένη με τη φύση της επαγγελματικής απασχόλησης και ό,τι προϋπήρξε στην επιλογή αυτής της θέσης. Αν το άτομο είχε τη δυνατότητα να επιλέξει τον επαγγελματικό τομέα του ενδιαφέροντος του και κατάφερε να κατακτήσει μία θέση σε αυτόν, τότε αυτομάτως θα θέτει συνεχώς νέους στόχους για εξέλιξη, επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία. Αν, αντίθετα, βρέθηκε σε μία θέση, από ανάγκη ή επειδή δεν του δόθηκαν οι δυνατότητες, να προσπαθήσει, να κινήσει ή να παλέψει για κάτι άλλο, ίσως μείνει στάσιμο και απλά διεκπεραιώνει τις καθημερινές εργασιακές του υποχρεώσεις. Οι πεποιθήσεις τους είναι άμεσα συνδεδεμένες με τις δυνατότητες που τους δίνονται στον επαγγελματικό τομέα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Η φύση της απασχόλησης και τα κίνητρα για εργασία στον εκάστοτε χώρο καθορίζουν την πεποίθηση για επιτυχία ή όχι

Απόσπασμα Σ6: Τα άτομα με αναπηρία, ανάλογα με το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον επηρεάζονται είτε αρνητικά είτε θετικά στη διαμόρφωση των πεποιθήσεων τους. Ένα άτομο που βομβαρδίζεται με θετικά σχόλια και οι γύρω του υποστηρίζουν την προσπάθεια και το έργο του, έχει πολλές πιθανότητες να εξελιχθεί και να πετύχει στον επαγγελματικό τομέα. Όπως και οι αντίθετες συμπεριφορές έχουν αρνητικά αποτελέσματα καθώς το άτομο νιώθει ανήμπορο και ίσως να κλείνεται και στον εαυτό του, μη θέλοντας να προσπαθήσει. Σημαντικός παράγοντας είναι και η αποδοχή της αναπηρίας από το ίδιο το άτομο, καθώς και η γνώση των ικανοτήτων και δυσκολιών του, ήδη από πολύ μικρή ηλικία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Το υποστηρικτικό περιβάλλον και η αποδοχή του εαυτού δημιουργούν συνθήκες επιτυχίας

Απόσπασμα Σ7: Η διαμόρφωση μιας πεποίθησης επαγγελματικής επιτυχίας είναι άμεσα συνδεδεμένη με την αυτοεικόνα, την αυτοεκτίμηση, την κοινωνικοποίηση, την εκπαίδευση και της υποστήριξης που τυγχάνουν οι άνθρωποι στην ζωή τους. Για τα άτομα με αναπηρίες εμπεριέχουν και την δυσκολία της διαχείρισης της αναπηρίας τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η διαχείριση και αποδοχή της αναπηρίας καθώς και η αυτοεκτίμηση, ως θεμέλιο για τη διαμόρφωση επιτυχημένης στάσης στον εργασιακό τομέα

Απόσπασμα Σ8: Νιώθουν ανασφάλεια κι έλλειψη αυτοπεποίθησης.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η χαμηλή αυτοεκτίμηση διαμορφώνει συναισθήματα αποτυχίας(κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ9: Τα άτομα με αναπηρία συχνά νιώθουν την επιθυμία και πιστεύουν ότι θα τα καταφέρουν να προχωρήσουν στη ζωή τους και να έχουν τη ζωή που ονειρεύονται. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα γύρω μας όπου άτομα με σοβαρές αναπηρίες έχουν ξεχωρίσει και έχουν πετύχει επαγγελματικά πολύ περισσότερο από ότι και οι ίδιοι πίστευαν. Πιστεύω πως οι πεποιθήσεις διαμορφώνονται από το στενό οικογενειακό περιβάλλον καθώς και από το σχολικό περιβάλλον.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η θέληση για επιτυχία διαμορφώνεται βάσει των συνθηκών ανατροφής και εκπαίδευσης(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ10: Θεωρώ ότι στη πλειοψηφία τους τα άτομα με αναπηρία, θεωρούν τους εαυτούς τους μη ικανούς να πετύχουν στο χώρο εργασίας. Ο αρνητισμός και η απαισιοδοξία

προκύπτει σαφώς από τη φύση της αναπηρίας που τους δυσκολεύει κατά πάσα πιθανότητα σε πολλούς τομείς της ζωής τους αλλά κυρίως από τις αντιδράσεις και την απόρριψη που βιώνουν από τον κοινωνικό περίγυρο.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η χαμηλή αυτοεκτίμηση διαμορφώνει συναισθήματα αποτυχίας (κοινός κωδικός με Σ2)

Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Οι πεποιθήσεις διαμορφώνονται βάσει των συνθηκών που επικρατούν στον εργασιακό χώρο
2. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση διαμορφώνει συναισθήματα αποτυχίας
3. Η θέληση για επιτυχία διαμορφώνεται βάσει των συνθηκών ανατροφής και εκπαίδευσης
- 4. Το υποστηρικτικό περιβάλλον δημιουργεί συνθήκες επιτυχίας**
5. Η φύση της απασχόλησης και τα κίνητρα για εργασία στον εκάστοτε χώρο καθορίζουν την πεποίθηση για επιτυχία ή όχι
- 6. Το υποστηρικτικό περιβάλλον και η αποδοχή του εαυτού δημιουργούν συνθήκες επιτυχίας**
7. Η διαχείριση και αποδοχή της αναπηρίας καθώς και η αυτοεκτίμηση, ως θεμέλιο για τη διαμόρφωση επιτυχημένης στάσης στον εργασιακό τομέα

Ταξινομώντας τους κωδικούς διαπιστώνονται κοινά νοήματα μεταξύ των κωδικών που ανήκουν στα αποσπάσματα 4 και 6, για αυτό και συγχωνεύονται με τη κοινή ονομασία→**Το υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον καθώς και η αποδοχή του εαυτού, δημιουργούν συνθήκες επιτυχίας στον εργασιακό χώρο** (Διάγραμμα 10). Σχετικά με τη θεματική που εντοπίζεται στη συγκεκριμένη ερώτηση, **θα μπορούσε αυτή να οριστεί ως οι συνθήκες που διαμορφώνουν τις πεποιθήσεις των ατόμων με αναπηρία, αναφορικά με την επιτυχία τους στον επαγγελματικό κλάδο**. Οι προεκτάσεις που παίρνει το ζήτημα έχουν να κάνουν με το κατά πόσο υποστηρικτικό είναι το οικογενειακό περιβάλλον του ατόμου αλλά και το κατά πόσο το ίδιο το άτομο έχει αποδεχθεί την αναπηρία και κατ'επέκταση τις δυσκολίες που του δημιουργεί. Επιπλέον, οι συνεντευξιαζόμενοι έθεσαν

την παράμετρο του εργασιακού περιβάλλοντος καθώς και των συνθηκών που επικρατούν ως ένα κριτήριο που επηρεάζει την επαγγελματική πορεία του ατόμου με αναπηρία. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, συμφώνησε επιπλέον, ως προς την ανάγκη γενικότερης αποδοχής και προσφοράς ευκαιριών, έτσι ώστε τα άτομα με κινητικές και λοιπές αναπηρίες να ενταχθούν στον εργασιακό τομέα και να επιτύχουν στο κομμάτι που επιθυμούν έκαστος.

Διάγραμμα 10: Κίνητρα και εργασία στα ΑμεΑ.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 11

Ερώτηση 11: «Θέτουν κατά τη γνώμη σας τα άτομα με αναπηρίες φιλόδοξους στόχους; Αιτιολογήστε την άποψη σας»

Απόσπασμα Σ1: Ως άτομα με ιδιαιτερότητες, η επιδίωξη και η εκπλήρωση φιλόδοξων στόχων, έχει να κάνει με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και την συνειδητοποίηση ότι η πρόσβαση τους σε τομείς της καθημερινότητας όπως η εργασία, η αναψυχή, ο αθλητισμός έχει εκ των πραγμάτων περιορισμούς, άρα αυτό μπορεί να τους επικεντρώσει περισσότερο σε αυτούς.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι στόχοι σχετίζονται με την ανάπτυξη δεξιοτήτων και με ζητήματα προσβασιμότητας

Απόσπασμα Σ2: Όχι επειδή έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση. Έτσι πολλές φορές ξεχνούν τα όνειρά τους και συμβιβάζονται με ό,τι τους προσφέρεται.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Απουσία στοχοθεσίας και συμβιβασμός με τις υπάρχουσες συνθήκες λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης

Απόσπασμα Σ3: Τα άτομα με αναπηρίες πιστεύω πως θέτουν φιλόδοξους στόχους καθώς είναι η φύση του ανθρώπου αυτή και τους διακρίνει ο ενθουσιασμός. Σαφώς στην πορεία συναντούν εμπόδια και δυσκολίες τα οποία πιθανόν να επηρεάζουν την ψυχοσύνθεσή τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Στοχοθεσία λόγω έμφυτης τάσης ενθουσιασμού για τον κόσμο γύρω τους

Απόσπασμα Σ4: Πιστεύω πως θέλουν να γίνουν αποδεκτοί από τον κοινωνικό περίγυρο και να ενσωματωθούν, γι αυτό και θέτουν φιλόδοξους στόχους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Φιλόδοξοι στόχοι εξαιτίας της ανάγκης για αποδοχή

Απόσπασμα Σ5: Θεωρώ πως τα άτομα με αναπηρία κατά πλειοψηφία θέτουν υψηλούς και φιλόδοξους στόχους. Θέλουν να πετύχουν την πλήρη ένταξή τους και κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο. Όμως, θεωρώ πως ελάχιστα είναι τα άτομα εκείνα που τολμούν να μοιραστούν αυτούς τους στόχους, αρχικά σε θεωρητικό επίπεδο και έπειτα να καταβάλουν την προσπάθεια προς επίτευξη αυτών. Εδώ πάλι, η οικογένεια, η κοινωνία και το κράτος παίζουν σημαντικό ρόλο, στο πόσο βοηθούν τα άτομα αυτά από την πλευρά τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Φιλόδοξοι στόχοι εξαιτίας της ανάγκης για αποδοχή(κοινός κωδικός με Σ4)

Απόσπασμα Σ6: Είναι σε θέση να θέσουν φιλόδοξους στόχους ανάλογα πάντα και με την αναπηρία και το περιβάλλον στο οποίο ζουν και μεγαλώνουν. Επιπλέον, ρόλο παίζει και ο χαρακτήρας και τα ενδιαφέροντα των ατόμων αυτών.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Στοχοθεσία ανάλογη της αναπηρίας, του περιβάλλοντος και του χαρακτήρα τους

Απόσπασμα Σ7: Φυσικά και θέτουν. Γύρω μας έχουμε πολλά παραδείγματα ξεχωριστών ανθρώπων με αναπηρίες που η φιλοδοξία τους και ο αγώνας τους, τους έκαναν να ξεχωρίσουν (αθλητισμός, επιστήμες, πολιτική).

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Η θέληση και οι φιλοδοξίες ως η κινητήριος δύναμη για να θέτουν στόχους

Απόσπασμα Σ8: Θέτουν, αλλά συχνά απογοητεύονται από την υπάρχουσα κατάσταση των ατόμων με αναπηρίες στην Ελλάδα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Φιλόδοξοι στόχοι χωρίς αντίκρισμα λόγω της αδυναμίας του κράτους

Απόσπασμα Σ9: Τα άτομα με αναπηρίες θέτουν φιλόδοξους στόχους και είναι πολύ φυσιολογικό αυτό καθώς δεν νιώθουν μειονεκτικά. Αντίθετα έχουν φτάσει σε ένα σημείο να είναι απόλυτα αποδεκτή η αναπηρία τους. Όταν δεν συμβαίνει αυτό, υπάρχει μία δυσκολία στην προσαρμογή. Σε περιπτώσεις που η αναπηρία είναι επίκτητη, ίσως παρατηρείται κάποια παραίτηση για ένα μικρό χρονικό διάστημα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η θέληση και οι φιλοδοξίες ως η κινητήριος δύναμη για να θέτουν στόχους(κοινός κωδικός με Σ7)

Απόσπασμα Σ10: Αν αυτά τα άτομα είναι υψηλής λειτουργικότητας σίγουρα θα έχουν και απαιτήσεις από τον εαυτό τους, συνεπώς θεωρώ ότι θέτουν φιλόδοξους στόχους και παρουσιάζουν έντονη ανάγκη να γίνουν αποδεκτοί και να πετύχουν στην αγορά εργασίας και στη κοινωνική ζωή γενικότερα. Αν διαφορετικά, τα άτομα είναι μειωμένης λειτουργικότητας, δεν αυτοεξυπηρετούνται και αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες τότε πιστεύω πως οι στόχοι δεν τίθενται με τον ίδιο τρόπο και στον ίδιο βαθμό.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι στόχοι τίθενται βάσει του βαθμού της αναπηρίας και της ανάγκης για αποδοχή

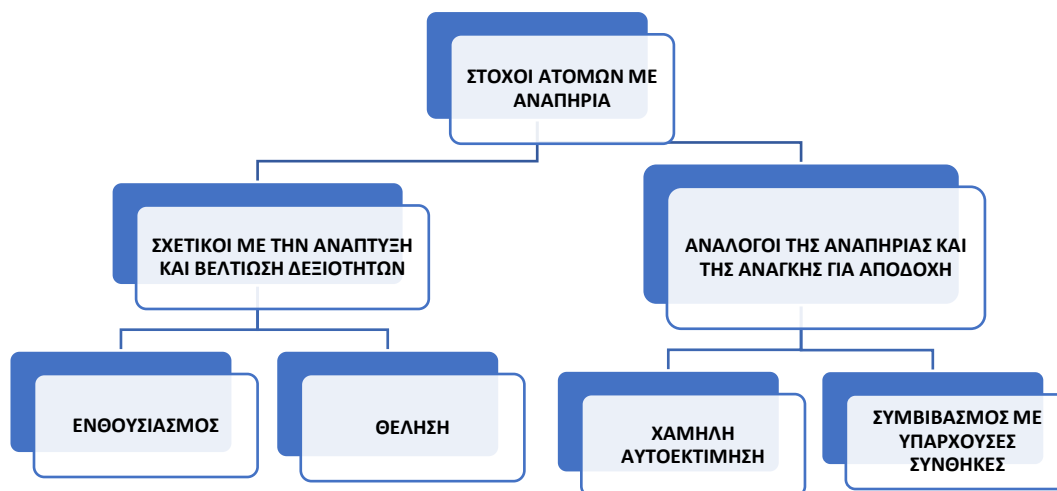
Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Οι στόχοι σχετίζονται με την ανάπτυξη δεξιοτήτων και με ζητήματα προσβασιμότητας
2. Απουσία στοχοθεσίας και συμβιβασμός με τις υπάρχουσες συνθήκες λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης
3. Στοχοθεσία λόγω έμφυτης τάσης ενθουσιασμού για τον κόσμο γύρω τους
- 4. Φιλόδοξοι στόχοι εξαιτίας της ανάγκης για αποδοχή**
5. Στοχοθεσία ανάλογη της αναπηρίας, του περιβάλλοντος και του χαρακτήρα τους
6. Η θέληση και οι φιλοδοξίες ως η κινητήριος δύναμη για να θέτουν στόχους
7. Φιλόδοξοι στόχοι χωρίς αντίκρισμα λόγω της αδυναμίας του κράτους

8. Οι στόχοι τίθενται βάσει του βαθμού της αναπηρίας και της ανάγκης για αποδοχή

Όπως γίνεται φανερό από τη καταγραφή των κωδικών, δυο είναι τα αποσπάσματα που διαθέτουν κοινούς κωδικούς για αυτό και θα συγχωνευτούν σε μια κοινή ονομασία. Οι κωδικοί με τα κοινά νοήματα ανήκουν στα αποσπάσματα 4 και 10 και μπορούν να συνυπάρξουν σε μια κωδική ονομασία → **Οι στόχοι τίθενται με βάση τον βαθμό και τη φύση της αναπηρίας καθώς της μεγάλης ανάγκης για αποδοχή** (Διάγραμμα 11).

Διάγραμμα 11: Φιλοδοξίες ΑμεΑ.

Στην ερώτηση 11, έχουν δοθεί σημαντικές πληροφορίες ως προς το ζήτημα των προσδοκιών που έχουν τα άτομα με αναπηρία, για αυτό και η **θεματική που προκύπτει στην παρούσα φάση είναι οι στόχοι που θέτουν τα άτομα με αναπηρίες και πώς και από πού επηρεάζονται ως προς την επίτευξη τους**. Βάσει των απαντήσεων, οι στόχοι των ατόμων με αναπηρία να μην τίθενται αλλά επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις δυσκολίες που έχουν αλλά και από το αν τους αποδέχεται το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων συμφώνησε στο ότι ναι, βάζουν στόχους οι άνθρωποι με αναπηρίες, παρόλα αυτά λόγω εξωτερικών παραγόντων όπως η αναλγησία του κράτους, η ελλιπής προσφορά εργασίας, η χαμηλή τους αυτοεκτίμηση καθώς και καιρία ζητήματα προσβασιμότητας, δεν τους επιτρέπουν να συνεχίζουν να ονειρεύονται και να κατακτούν

τους στόχους που έχουν θέσει. Ωστόσο, επισημαίνεται σε δυο αποσπάσματα πως υπάρχουν και εξαιρέσεις ατόμων με κινητικές/νοητικές και λοιπές αναπηρίες που η θέληση και η φιλοδοξία τους, τους επέτρεψε να καταφέρουν τους στόχους τους. Άλλοι στον αθλητισμό, στη τέχνη και σε λοιπά επαγγέλματα.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 12

Ερώτηση 12: «Υπάρχουν δυνατότητες δημιουργίας εξατομικευμένου σχεδίου εκπαίδευσης, το οποίο θα βασίζεται στις ικανότητες του μαθητή;»

Απόσπασμα Σ1: Μπορεί να υπάρξει μέσω κάποιου ειδικού έναντι χρηματικού αντιτίμου και μέσω των παρεμβάσεων της πολιτείας όπως η τοποθέτηση ειδικών στις εκπαιδευτικές μονάδες, είτε η μετεκπαίδευση του υπάρχοντος διδακτικού προσωπικού για την καλύτερη εξυπηρέτηση τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Δημιουργία σχεδίου εκπαίδευσης από πληθώρα ειδικών ιδιωτικά ή και δημόσια

Απόσπασμα Σ2: Ναι υπάρχουν και γίνονται σημαντικές προσπάθειες στα σχολεία. Ασφαλώς υπάρχει μεγάλος δρόμος μπροστά και χρειάζεται προσπάθεια από όλη την εκπαιδευτική κοινότητα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υφίσταται ο σχεδιασμός παρεμβάσεων αλλά με προοπτικές βελτίωσης

Απόσπασμα Σ3: Πιστεύω πως υπάρχει και είναι αναγκαίο να δημιουργείται πάντα ένα εξατομικευμένο σχέδιο εκπαίδευσης για τα άτομα με αναπηρίες. Στο σύγχρονο συμπεριληπτικό σχολείο υπάρχουν εκπαιδευτικοί με ιδιαίτερες γνώσεις και ικανότητες οι οποίοι παρέχουν όσο το δυνατόν ποιοτικότερη εκπαίδευση στα άτομα με αναπηρίες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Η δημιουργία εξατομικευμένου σχεδίου υφίσταται και διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο

Απόσπασμα Σ4: Εξαρτάται από τις περιπτώσεις. Σε σχολεία μεγάλων πόλεων υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό και συνεπώς μπορούν να εφαρμοστούν εξατομικευμένα προγράμματα. Υπάρχουν και μέρη της Ελλάδος, όπου δεν δίνονται αυτές οι δυνατότητες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Διακριτή η διαφορά ανάμεσα στους σχεδιασμούς παρέμβασης στις μεγάλες πόλεις και στις επαρχίες λόγω έλλειψης προσωπικού

Απόσπασμα Σ5: Η δημιουργία εξατομικευμένου σχεδίου εκπαίδευσης, το οποίο θα βασίζεται στις ικανότητες του μαθητή, θα αποτελούσε κάτι το ιδανικό. Υπάρχουν οι δυνατότητες για τη δημιουργία τέτοιων σχεδίων. Υπάρχει πληθώρα εκπαιδευμένων και καταρτισμένων εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα μπορούσαν να αναλάβουν, όμως σε όλο αυτό χρειάζεται και η οικονομική στήριξη της πολιτείας και του κράτους. Με άλλα λόγια υπάρχει το υλικό, απλά θα πρέπει η πολιτεία να αφιερώσει χρόνο και χρήματα για να του δώσει μορφή.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι δυνατότητες υπάρχουν, απουσιάζει η στήριξη του κράτους

Απόσπασμα Σ6: Μπορεί να γίνει ένα τέτοιο εξατομικευμένο σχέδιο εκπαίδευσης το οποίο θα στηριχθεί στις ικανότητες των μαθητών και θα τις εξελίξει ως προς το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Θα πρέπει να υπάρχουν καταρτισμένοι εκπαιδευτές που θα εντοπίσουν τις ικανότητες των μαθητών και τα ταλέντα τους και θα θελήσουν να δώσουν έμφαση σε αυτά και να τους βοηθήσουν να τα τελειοποιήσουν.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό τη καθοδήγηση ενός καταρτισμένου εκπαιδευτικού, καθίσταται δυνατή η δημιουργία παρέμβασης

Απόσπασμα Σ7: Φυσικά και υπάρχουν. Με τα τμήματα ένταξης και τις παράλληλες στηρίξεις πάντα δημιουργούνται εξατομικευμένα προγράμματα μάθησης στηριζόμενα στις δυνατότητες και στις ανάγκες των μαθητών. Ακόμη και όταν δεν υπάρχουν αυτά οι εκπαιδευτικοί υιοθετούν τρόπους στηριζόμενοι στην διαφοροποιημένη εκπαίδευση στοχεύοντας τους μαθητές με αδυναμίες ή και με ιδιαίτερα χαρίσματα.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό τη καθοδήγηση ενός καταρτισμένου εκπαιδευτικού, καθίσταται δυνατή η δημιουργία παρέμβασης(κοινός κωδικός με Σ6

Απόσπασμα Σ8: Όχι με το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα, τις ελλείψεις σε υλικοτεχνική υποδομή κ τις απαιτήσεις που θέτονται καθημερινά σε εκπαιδευτικούς και μαθητές χωρίς τα μέσα για να δουλέψουν σωστά.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό τις υπάρχουσες συνθήκες από άποψη υποδομών και μέσων, καθίσταται αδύνατη η δημιουργία

Απόσπασμα Σ9: Στο σύγχρονο συμπεριληπτικό σχολείο υπάρχουν πολλοί εκπαιδευτικοί με εξειδίκευση στα άτομα με αναπηρίες και με πολλές γνώσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μετά

από συνεργασία να δημιουργείται ένα εξατομικευμένο σχέδιο εκπαίδευσης το οποίο έχει σαν στόχο τη βέλτιστη πρόοδο και απόδοση του μαθητή.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό τη καθοδήγηση ενός καταρτισμένου εκπαιδευτικού, καθίσταται δυνατή η δημιουργία παρέμβασης(κοινός κωδικός με Σ6)

Απόσπασμα Σ10: Φυσικά και αυτό είναι εφικτό όταν πρόκειται να το εκπονήσει ένας ειδικός παιδαγωγός ή θεραπευτής. Καθήκον των ειδικών παιδαγωγών και θεραπευτών είναι η παρατήρηση του παιδιού, ο εντοπισμός και η καταγραφή των δυσκολιών του, η καταγραφή των κλίσεων, προτιμήσεων αλλά και συμπεριφορών του και αφού γίνει αξιολόγηση των αναγκών του, να δημιουργηθεί ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης. Αυτό το πρόγραμμα καλό είναι να εστιάζει στις δυνατότητες του παιδιού αλλά και στη μείωση των δυσκολιών του, όπως επίσης και να επιτρέπει τη συνύπαρξη πολλών ειδικοτήτων που θα συμβάλλουν ολόπλευρα την εξέλιξη του μαθητή.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό τη καθοδήγηση ενός καταρτισμένου εκπαιδευτικού, καθίσταται δυνατή η δημιουργία παρέμβασης(κοινός κωδικός με Σ6)

Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Δημιουργία σχεδίου εκπαίδευσης από πληθώρα ειδικών ιδιωτικά ή και δημόσια
2. Υφίσταται ο σχεδιασμός παρεμβάσεων αλλά με προοπτικές βελτίωσης
3. Η δημιουργία εξατομικευμένου σχεδίου υφίσταται και διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο
4. Διακριτή η διαφορά ανάμεσα στους σχεδιασμούς παρέμβασης στις μεγάλες πόλεις και στις επαρχίες λόγω έλλειψης προσωπικού
- 5. Οι δυνατότητες υπάρχουν, απουσιάζει η στήριξη του κράτους**
6. Υπό τη καθοδήγηση ενός καταρτισμένου εκπαιδευτικού, καθίσταται δυνατή η δημιουργία παρέμβασης
- 7. Υπό τις υπάρχουσες συνθήκες από άποψη υποδομών και μέσων, καθίσταται αδύνατη η δημιουργία**

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τις απαντήσεις στην ερώτηση 12, είναι φανερό ότι τα αποσπάσματα 5 και 8 παρουσιάζουν κοινά νοήματα για αυτό και μπορούν να ενωθούν σε έναν κωδικό με την ονομασία→ **Οι δυνατότητες για δημιουργία**

προγραμμάτων παρέμβασης υφίστανται αλλά η έλλειψη υποδομών, μέσω και προσωπικού δυσχεραίνει τη διαδικασία (Διάγραμμα 12).

Διάγραμμα 12: Εκπαίδευση και αναπηρία.

Η κεντρική θεματική που προκύπτει από τη συγκεκριμένη ερώτηση, *έχει να κάνει με το εξατομικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης που αποφέρει οφέλη στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου με αναπηρία*. Βάσει των απαντήσεων που δόθηκαν, σημαντικές είναι οι αναφορές στην αδυναμία του κράτους ως προς την έλλειψη υποδομών και προσωπικού που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στη δημιουργία προγραμμάτων. Επιπλέον, η περαιτέρω κατάρτιση των εκπαιδευτικών σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, θα διευκόλυνε τον σχεδιασμό εξατομικευμένων προγραμμάτων. Επιπλέον, δυο από τους ερωτηθέντες επισήμαναν την οικονομική επιβάρυνση που υφίσταται η οικογένεια για να παρακολουθεί ο μαθητής περαιτέρω εξωσχολικές θεραπείες καθώς δεν παρέχονται από κρατικούς φορείς. Τέλος, έγινε αναφορά στις δυνατότητες και επιλογές που έχουν οι άνθρωποι που κατοικούν σε μεγάλα αστικά κέντρα σε αντίθεση με αυτούς που μένουν σε επαρχίες, αποτελώντας έναν ακόμα παράγοντα που δυσχεραίνει την εξατομικευμένη εκπαίδευση ενός μαθητή με αναπηρίες που αδυνατεί λόγω κατοικίας να αποκτήσει πρόσβαση στις θεραπείες και τα μέσα των μεγάλων πόλεων.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδόθηκαν από την Ερώτηση 13

Ερώτηση 13: «Ποια πιστεύετε ότι είναι τα οφέλη της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής στα άτομα με αναπηρίες;»

Απόσπασμα Σ1: Η προαγωγή της σωματικής υγείας, η κοινωνικοποίηση, η επίτευξη αποδοχής από το κοινωνικό σύνολο, η υψηλότερη αυτοπεποίθηση μέσω της επίτευξης των στόχων που θέτει ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Κοινωνικοποίηση, βελτίωση σωματικής υγείας, αποδοχή από το σύνολο

Απόσπασμα Σ2: Γίνεται καλύτερη δουλειά λόγω εξατομίκευσης. Δεν μένουν στο περιθώριο να παρατηρούν και συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ενεργός συμμετοχή και όχι παραίτηση

Απόσπασμα Σ3: Το μάθημα της φυσικής αγωγής από τη φύση του ενθουσιάζει και αρέσει σε όλους τους μαθητές. Συγκεκριμένα η προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή που απευθύνεται στα άτομα με αναπηρίες βοηθά τους μαθητές αρχικά να κοινωνικοποιηθούν, να είναι ενεργά μέλη του συνόλου του σχολικού περιβάλλοντος, αλλά και να βελτιώσουν τη φυσική τους υγεία. Μέσα από την Φυσική Αγωγή οι μαθητές πετυχαίνουν μικρούς στόχους και ανεβαίνει η αυτοεκτίμησή τους.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Κοινωνικοποίηση, βελτίωση σωματικής υγείας, αποδοχή από το σύνολο (κοινός κωδικός με Σ1)

Απόσπασμα Σ4: Η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής είναι σημαντική ,γιατί βοηθάει στην κοινωνικοποίησή του και στη βελτίωση της φυσικής του κατάστασης. Αποδοχή από την ομάδα και προσωπική ικανοποίηση-ψυχική υγεία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Κοινωνικοποίηση, βελτίωση σωματικής υγείας, αποδοχή από το σύνολο (κοινός κωδικός με Σ1)

Απόσπασμα Σ5: Τα οφέλη της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής στα άτομα με αναπηρίες είναι πολλά. Από την φυσική ενδυνάμωση, την σωστή στάση σώματος και την δυνατότητα αξιοποίησης του σώματός τους στο σύνολο των δυνατοτήτων του μέχρι και την ψυχική τους ανάταση. Η άσκηση αποδεδειγμένα, πλέον, προκαλεί ευεξία και ψυχική ανάταση. Προκαλεί ευφορία στο άτομο και του χαρίζει αυτοπεποίθηση. Στις μικρές, αλλά και στις εφηβικές ηλικίες αυτό είναι σωτήριο για την ψυχολογία των ατόμων. Δε νιώθουν αποκλεισμένα, αλλά μέρος του συνόλου, κοινωνικοποιούνται και συμμετέχουν στο σύνολο της σχολικής ζωής.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Δυνατότητα αξιοποίησης του σώματος, εκγύμναση και αίσθηση του ανήκειν

Απόσπασμα Σ6: Πολλά μπορούν να είναι τα οφέλη. Αρχικά τονώνουν το ηθικό τους και τους γεμίζουν με εσωτερική και εξωτερική δύναμη. Με την άθληση έχουν την ευκαιρία να εντοπίσουν νέα ενδιαφέροντα και να αποκτήσουν υγιεινές συνήθειες. Επιπλέον, δημιουργεί την αίσθηση πως μπορούν να καταφέρουν πολλά πράγματα και αυτό μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει. Μέσω αυτής μπορούν επίσης, να ανακαλύψουν κάποιο ταλέντο τους ενώ δεν είναι λίγες και οι φορές που μέσω της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής τα άτομα μπορούν να χαλαρώσουν και να αυτορυθμιστούν.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Εύρεση ταλέντων, ανακάλυψη νέων συνηθειών και χρήση της γυμναστικής ως μέσο χαλάρωσης και αυτορύθμισης

Απόσπασμα Σ7: Πολλά θα είναι τα οφέλη από την εφαρμογή της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής για τους μαθητές που έχουν ξεχωριστές δυσκολίες. Συμμετοχή στο μάθημα που θα στερούνταν αλλιώς. Κοινωνικοποίηση και εδραίωση φιλικών σχέσεων. Αποκτούν αίσθημα αποδοχής από τους άλλους, αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Κοινωνικοποίηση, βελτίωση σωματικής υγείας, αποδοχή από το σύνολο(κοινός κωδικός με Σ1)

Απόσπασμα Σ8: Μεγάλα και για τον μαθητή και για την οικογένειά του, καθώς θα μπορούσε να μειώσει το κόστος εξωσχολικών δραστηριοτήτων, θεραπειών κτλ.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Μεγάλο το όφελος μιας και δύναται να μειώσει το κόστος άλλων εξωσχολικών θεραπειών

Απόσπασμα Σ9: Η προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή ωφελεί ιδιαίτερα τους μαθητές με αναπηρίες που βρίσκονται στα γενικά σχολεία. Οι μαθητές συμμετέχουν σε όλες τις δραστηριότητες, παίζουν παιχνίδια, κινούνται, ενθουσιάζονται, συμμετέχουν και όλα αυτά βοηθούν στην ψυχική τους και σωματική τους εξέλιξη.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Διασκέδαση και γενικότερη βελτίωση της ψυχικής υγείας

Απόσπασμα Σ10: Πέρα από τη βελτίωση των κινητικών δυσκολιών και της φυσικής κατάστασης των μαθητών, θεωρώ ότι η προσαρμοσμένη φυσική αγωγή συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του μαθητή με αναπηρία, του δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής σε αθλητικά δρώμενα, παρά τις δυσκολίες που μπορεί να έχει, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται η αυτοεκτίμηση και η αυτοεικόνα του μιας και αποτελεί μέλος ομάδας. Επιπλέον συμβάλλει στην ανάπτυξη της

οπτικοκινητικής του αντίληψης καθώς και στη κατανόηση εννοιών γύρω από το ομαδικό παιχνίδι.

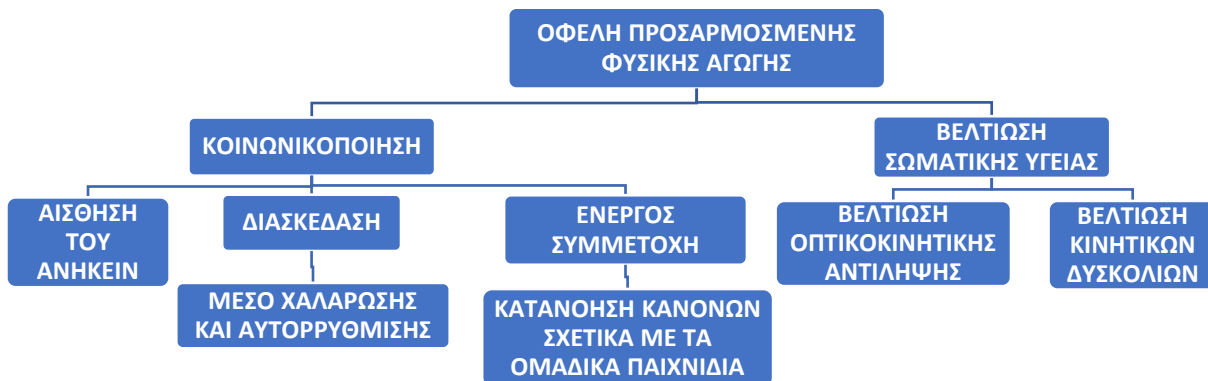
ΚΩΔΙΚΟΣ→Βελτίωση κινητικών δυσκολιών, οπτικοκινητικής αντίληψης και κατανόησης κανόνων σχετικά με τα ομαδικά παιχνίδια

Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Κοινωνικοποίηση, βελτίωση σωματικής υγείας, αποδοχή από το σύνολο
2. Ενεργός συμμετοχή και όχι παραίτηση
3. Δυνατότητα αξιοποίησης του σώματος, εκγύμναση και αίσθηση του ανήκειν
4. Εύρεση ταλέντων, ανακάλυψη νέων συνηθειών και χρήση της γυμναστικής ως μέσο χαλάρωσης και αυτορρύθμισης
5. Μεγάλο το όφελος μιας και δύναται να μειώσει το κόστος άλλων εξωσχολικών θεραπειών
6. Διασκέδαση και γενικότερη βελτίωση της ψυχικής υγείας
7. Βελτίωση κινητικών δυσκολιών, οπτικοκινητικής αντίληψης και κατανόησης κανόνων σχετικά με τα ομαδικά παιχνίδια

Η παρούσα ερώτηση πραγματευόταν ζητήματα που σχετίζονται με τα προτερήματα που προσφέρει η φυσική αγωγή στα άτομα με αναπηρίες και για αυτό σαν **κεντρική θεματική της ερώτησης αναδύονται τα πολλαπλά οφέλη της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής σε άτομα με αναπηρίες σχετιζόμενα με διάφορους τομείς** (Διάγραμμα 13).

Διάγραμμα 13: Φυσική αγωγή και άτομα με αναπηρία.

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους, συμπεριέλαβαν στις απαντήσεις τους τα ψυχικά και κινητικά οφέλη της άσκησης στα άτομα με αναπηρίες καθώς και την συμβολή της στην αίσθηση του ατόμου ότι ανήκει στην ομάδα. Επιπλέον, σημαντική αναφορά έγινε και πως μέσω της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής ο μαθητής με αναπηρία βελτιώνει τον οπτικοκινητικό του συντονισμό, τη στάση του σώματος, αντιλαμβάνεται κανόνες και έννοιες γύρω από τα ομαδικά παιχνίδια, γεγονός που τον βοηθάει στην ένταξη του στο σύνολο ενώ παράλληλα διασκεδάζει, παίζει και βρίσκει τρόπους χαλάρωσης αλλά και αυτορρύθμισης. Το σημαντικότερο όλων φαίνεται να είναι η ψυχική ανάταση την οποία προσφέρει η φυσική αγωγή ενώ παράλληλα, διαπιστώθηκε πως η εκγύμναση των μαθητών στο σχολείο αποτελεί και μια μορφή οικονομικής ελάφρυνσης για τους γονείς από άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες και θεραπείες.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 14

Ερώτηση 14: *«Ένας μαθητής τυπικής εκπαίδευσης εκπαιδεύεται στον αθλητισμό. Ισχύει το ίδιο και για τους μαθητές με αναπηρίες;»*

Απόσπασμα Σ1: *Στα πλαίσια της σχολικής μονάδας στοιχειωδώς. Υπάρχουν και αναπτύσσονται προγράμματα και αθλητικές εγκαταστάσεις προσαρμοσμένες σε άτομα με αναπηρία, όμως η έλλειψη έμπειρου και εξειδικευμένου προσωπικού αλλά και ο μικρός τους αριθμός αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την απασχόληση μεγάλου μέρους αυτών των ατόμων.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Λόγω έλλειψης προσωπικού και εγκαταστάσεων καθίσταται εφικτή αλλά δύσκολη η εκγύμναση των ατόμων με αναπηρίες

Απόσπασμα Σ2: *Ο μαθητής με αναπηρίες εκπαιδεύεται στον αθλητισμό, αλλά όχι στον ίδιο βαθμό με τους υπόλοιπους μαθητές. Στα σχολεία δεν υπάρχουν πάντα γυμναστές ειδικής αγωγής και αυτό δημιουργεί προβλήματα στην αθλητική εκπαίδευση του μαθητή.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Είναι δυνατή η εκπαίδευση αλλά όχι στον ίδιο βαθμό με τους μαθητές τυπικής ανάπτυξης

Απόσπασμα Σ3: *Ο μαθητής τυπικής εκπαίδευσης έχει πάρα πολλές δυνατότητες να αθληθεί και να εκπαιδευτεί καθώς το μάθημα της φυσικής αγωγής υπάρχει σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Στις περιπτώσεις όμως που ο μαθητής είναι άτομο με αναπηρίες εκεί χρειάζεται*

προσαρμογή και σαφώς ο χρόνος που διατίθεται, αν δεν υπάρχει γυμναστής ειδικής αγωγής, είναι λιγότερος.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπό την προϋπόθεση προσαρμογής του προγράμματος και του διατιθέμενου χρόνου, μπορεί να υπάρξει στοιχειώδης εκπαίδευση

Απόσπασμα Σ4: Ισχύει σε μικρότερο βαθμό. Δεν υπάρχουν οι κατάλληλες δημόσιες δομές.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Είναι δυνατή η εκπαίδευση αλλά όχι στον ίδιο βαθμό με τους μαθητές τυπικής ανάπτυξης (κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ5: Μαθητές με αναπηρίες εκπαιδεύονται στον αθλητισμό στα πλαίσια της τυπικής εκπαίδευσης σε κατ' εξαίρεση σχολεία ορισμένα και οργανωμένα και με την πρωτοβουλία του διευθυντή και των εκπαιδευτικών του. Δεν υπάρχει καθολική μέριμνα, οργάνωση και στελέχωση για να καλύψει τις απαιτούμενες ανάγκες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Λόγω έλλειψης προσωπικού και εγκαταστάσεων καθίσταται εφικτή αλλά δύσκολη η εκγύμναση των ατόμων με αναπηρίες (κοινός κωδικός με Σ1)

Απόσπασμα Σ6: Ναι. Ο αθλητισμός είναι για όλους. Μόνο οφέλη μπορεί να έχει στις ζωές όλων των ανθρώπων. Μπορεί να εκπαιδευτεί και το άτομο με αναπηρία στον αθλητισμό ανάλογα με τις ικανότητες του και με το τι θέλει να κάνει. Στη περίπτωση αυτή απαιτείται εξειδικευμένος εκπαιδευτής έτσι ώστε να βοηθήσει πολύπλευρα τον αθλητή με αναπηρία και να τον ενθαρρύνει να συνεχίσει να εκπαιδεύεται και να προσπαθεί σε αυτό.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο εξειδικευμένος εκπαιδευτής θα συμβάλλει στη προσαρμοσμένη εκγύμναση του μαθητή ανάλογα με τις ανάγκες του

Απόσπασμα Σ7: Όχι δεν ισχύει για τους μαθητές με αναπηρίες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Αδυναμία εκπαίδευσης του μαθητή με αναπηρία στον αθλητισμό

Απόσπασμα Σ8: Μόνο με προσωπική/οικογενειακή οικονομική επιβάρυνση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Είναι δυνατή η εκπαίδευση στον αθλητισμό μόνο αν επιβαρυνθεί το κόστος η οικογένεια

Απόσπασμα Σ9: Στο δημόσιο σχολείο όταν φοιτούν μαθητές με αναπηρίες συνήθως υπάρχει ένας εκπαιδευτικός, γυμναστής, ο οποίος απευθύνεται σε όλους τους μαθητές. Υπάρχουν όμως σχολεία όπου τα τελευταία χρόνια διορίζονται γυμναστές ειδικής αγωγής με

εξειδικευμένες γνώσεις και οι οποίοι αναλαμβάνουν την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρίες. Αυτή τη στιγμή δεν ισχύει το ίδιο για τους μαθητές τυπικής εκπαίδευσης και τους μαθητές με αναπηρίες. Η πολιτεία πρέπει να στρέψει το βλέμμα της προς τους μαθητές με αναπηρίες και να ενισχύσει τα σχολεία με εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Λόγω έλλειψης προσωπικού καθίσταται εφικτή αλλά δύσκολη η εκγύμναση των ατόμων με αναπηρίες

Απόσπασμα Σ10: Θεωρώ ότι ισχύει. Κάθε μαθητής ανεξάρτητα της δυσκολίας που μπορεί να έχει, μπορεί εν δυνάμει να εκπαιδευτεί με το κατάλληλο πρόγραμμα και τον ανάλογο εκπαιδευτή στον αθλητισμό.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο εξειδικευμένος εκπαιδευτής θα συμβάλλει στη προσαρμοσμένη εκγύμναση του μαθητή ανάλογα με τις ανάγκες του (κοινός κωδικός με Σ6)

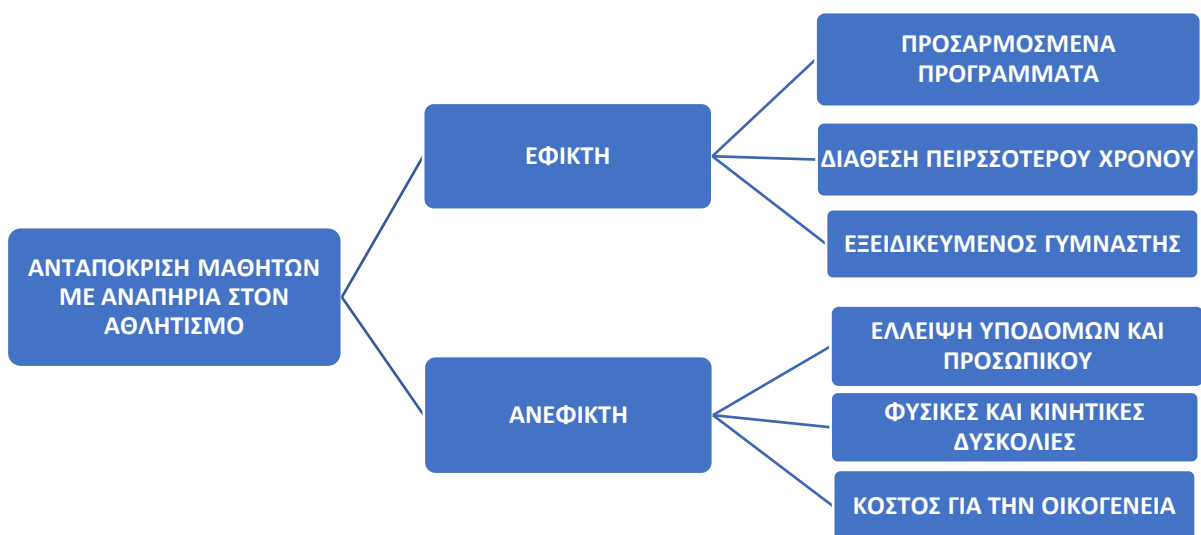
Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

- 1. Λόγω έλλειψης προσωπικού και εγκαταστάσεων καθίσταται εφικτή αλλά δύσκολη η εκγύμναση των ατόμων με αναπηρίες**
2. Είναι δυνατή η εκπαίδευση αλλά όχι στον ίδιο βαθμό με τους μαθητές τυπικής ανάπτυξης
3. Υπό την προϋπόθεση προσαρμογής του προγράμματος και του διατιθέμενου χρόνου, μπορεί να υπάρξει στοιχειώδης εκπαίδευση
4. Ο εξειδικευμένος εκπαιδευτής θα συμβάλλει στη προσαρμοσμένη εκγύμναση του μαθητή ανάλογα με τις ανάγκες του
5. Αδυναμία εκπαίδευσης του μαθητή με αναπηρία στον αθλητισμό
6. Είναι δυνατή η εκπαίδευση στον αθλητισμό μόνο αν επιβαρυνθεί το κόστος η οικογένεια
- 7. Λόγω έλλειψης προσωπικού καθίσταται εφικτή αλλά δύσκολη η εκγύμναση των ατόμων με αναπηρίες**

Όπως είναι φανερό οι κωδικοί των αποσπασμάτων 1 και 9 διαφέρουν ελάχιστα μιας και κάνουν λόγο για την έλλειψη προσωπικού και υποδομών άθλησης, επομένως και μπορούν να συγχωνευτούν σε έναν κοινό κωδικό με την ονομασία→**Λόγω έλλειψης**

προσωπικού και εγκαταστάσεων καθίσταται εφικτή αλλά δύσκολη η εκγύμναση των ατόμων με αναπηρίες (Διάγραμμα 14). Η ανταπόκριση των μαθητών με αναπηρία στη φυσική αγωγή, φέρεται να είναι η θεματική που αναδύεται από τη συγκεκριμένη ερώτηση ενώ παρουσιάζει ποικίλες προεκτάσεις που σχετίζονται με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να ασκηθούν, ποιοι θα τους βοηθήσουν σε αυτό και σε ποιο χώρο. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες τόνισαν την έλλειψη του καλά καταρτισμένου προσωπικού ως προς αυτή τη δουλειά όπως και των ειδικά προσαρμοσμένων χώρων ώστε να φιλοξενήσουν μαθητές με ιδιαίτερες κινητικές και μη δυσκολίες. Επιπλέον, επισημάνθηκε ότι οι μαθητές να μην μπορούν να γυμναστούν όχι όμως και να φτάσουν στα ίδια επίπεδα με τους μαθητές τυπικής ανάπτυξης. Ένα ακόμα ζήτημα που υπογραμμίστηκε, ήταν το κόστος που παρουσιάζουν οι προσαρμοσμένες θεραπείες των μαθητών με αναπηρίες και το γεγονός πως αν αυτές λαμβάνουν χώρα στο σχολείο, εξοικονομείται ένα σεβαστό ποσό από τις οικογένειες που υπό άλλες συνθήκες διατίθεται σε χώρους απασχόλησης και εκγύμνασης.

Διάγραμμα 14: Ανταπόκριση ΑμεΑ στον αθλητισμό

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 15

Ερώτηση 15: «Πιστεύετε ότι προσφέρονται δραστηριότητες αθλητικής εκπαίδευσης, στα άτομα με αναπηρίες, κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους στο σχολείο, στον βαθμό που βελτιώνουν τη σωματική και ψυχική τους υγεία;»

Απόσπασμα Σ1: Σε πολύ μικρό βαθμό, κάτι που θα έπρεπε να αλλάζει καθώς μια μαθητική επιτυχία που έχει οφέλη στην ψυχική υγεία σε συνδυασμό με ευκολότερη πρόσβαση και ενασχόληση με αθλητικές δραστηριότητες που προσφέρει σωματική ευεξία, μπορεί να προάγει σε μεγαλύτερο βαθμό και τα δύο με ευεργετικές συνέπειες άμεσα και μακροπρόθεσμα προς το άτομο αυτό.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι προσφερόμενες δραστηριότητες δύνανται να είναι παραπάνω ώστε να προάγουν τη σωματική και ψυχική υγεία

Απόσπασμα Σ2: Στο γενικό σχολείο πιστεύω πως δεν προσφέρονται δυνατότητες αθλητικής εκπαίδευσης σε ικανοποιητικό βαθμό. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί δεν υπάρχουν υποδομές είτε γιατί δεν υπάρχει εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό. Θα ήταν ευχής έργο να συμμετείχαν καθημερινά οι μαθητές με αναπηρίες σε αθλητικές δραστηριότητες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Έλλιπής προσφορά δραστηριοτήτων λόγω έλλειψης υποδομών και προσωπικού

Απόσπασμα Σ3: Το μάθημα της φυσικής αγωγής βελτιώνει τη σωματική και ψυχική υγεία όλων των μαθητών. Πολλές φορές όμως οι μαθητές με αναπηρίες δεν μπορούν να συμμετέχουν και να επωφεληθούν των παραπάνω ωφελειών. Όταν υπάρχουν γυμναστές ειδικής αγωγής οι οποίοι εφαρμόζουν εξατομικευμένο πρόγραμμα, τότε παρατηρείται η επίτευξη στο μέγιστο της βελτίωσης της σωματικής και ψυχικής υγείας.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Άμεση ανάγκη η παρουσία γυμναστών και εξειδικευμένων προγραμμάτων προς όφελος των μαθητών

Απόσπασμα Σ4: Πιστεύω πως δεν προσφέρονται πάντα ,διότι το προσωπικό δεν είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο και επίσης δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές για τα άτομα με αναπηρία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Έλλιπής προσφορά δραστηριοτήτων λόγω έλλειψης υποδομών και προσωπικού(κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ5: Δυστυχώς δεν πιστεύω πως προσφέρονται δυνατότητες αθλητικής εκπαίδευσης στα άτομα με αναπηρία στις σχολικές μονάδες. Δεν αρκεί να εξετάζουμε δειγματοληπτικά σχολικές μονάδες σε μεγαλουπόλεις. η πρόσβαση στο σχολικό αθλητισμό θα έπρεπε να υφίσταται σε πραγματοποιήσιμη μορφή σε όλες τις σχολικές μονάδες της

χώρας από άκρη σε άκρη. Είναι ζωτικής σημασίας για ένα παιδί με αναπηρία να νιώθει πως ανήκει στο σύνολο και μπορεί να συμμετάσχει στο παιχνίδι, στην αθλητική δραστηριότητα και στην εκγύμναση. Πέρα από τα σωματικά οφέλη που θα έχει, θα κοινωνικοποιηθεί ευκολότερα, θα αποδεχτεί σε μεγαλύτερο βαθμό την αναπηρία του και θα νιώθει μέρος του κοινωνικού συνόλου.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Αδυναμία προσφοράς αθλητικών δραστηριοτήτων στα περισσότερα σχολεία της χώρας

Απόσπασμα Σ6: Στο σχολικό πλαίσιο δεν δίνονται, στα άτομα με αναπηρίες, οι ευκαιρίες για βελτίωση της σωματικής και ψυχικής υγείας μέσω του αθλητισμού. Στα περισσότερα σχολεία δεν δίνονται τα ερεθίσματα που θα μπορούσαν να δοθούν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων φυσικής αγωγής. Συνήθως αυτά τα άτομα δεν συμμετέχουν ενεργά και αποφεύγουν τις ομαδικές δραστηριότητες. Αυτό συμβαίνει αφού αρκετοί εκπαιδευτικοί δεν δίνουν ίσες ευκαιρίες και κίνητρα στα παιδιά για να γυμναστούν. Ακόμη τα παιδιά δεν μαθαίνουν τα οφέλη της γυμναστικής και δεν γνωρίζουν πώς να εντάξουν ένα άτομο με αναπηρία στην ομάδα τους. Επιπλέον, συνήθως δεν γίνονται παιχνίδια συμπερίληψης και η γυμναστική καταλήγει να σχετίζεται με απλές δραστηριότητες όπου οι γυμναστές δίνουν μια μπάλα και τα παιδιά παίζουν με αυτή. Βέβαια, υπάρχουν και εξαιρέσεις εκπαιδευτικών, που ενδιαφέρονται και θέλουν να προσφέρουν αθλητική εκπαίδευση σε μαθητές με αναπηρίες.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Αδυναμία προσφοράς ουσιαστικών ερεθισμάτων στα παιδιά με αναπηρίες στις αθλητικές δραστηριότητες, με κατάληξη στο απλό, τυποποιημένο παιχνίδι

Απόσπασμα Σ7: Στο δημόσιο σχολείο δεν προσφέρεται μια τέτοια εκπαίδευση. Δεν επαρκούν οι εκπαιδευτικοί που γνωρίζουν τον τρόπο, ούτε υπάρχουν τα μέσα και οι υποδομές.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Ελλιπής προσφορά δραστηριοτήτων λόγω έλλειψης υποδομών και προσωπικού(κοινός κωδικός με Σ2)

Απόσπασμα Σ8: Όχι. Γίνεται προσπάθεια, αλλά χρειάζεται να αυξηθούν οι ώρες του αθλητισμού στα σχολεία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→ Οι ελάχιστες ώρες της φυσικής αγωγής δεν επιτρέπουν τη περαιτέρω δραστηριοποίηση των μαθητών με αναπηρία

Απόσπασμα Σ9: Αναφέρθηκε ότι δεν υπάρχουν σε όλα τα σχολεία γυμναστές εξειδικευμένοι και αυτό το γεγονός περιορίζει τον βαθμό αθλητικής εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρίες. Σίγουρα προσφέρονται δυνατότητες για αθλητική εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους αλλά χρειάζεται να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες. Τα οφέλη από την συμμετοχή όλων των μαθητών στον αθλητισμό είναι πολλαπλά τόσο για τη σωματική όσο και για την ψυχική τους υγεία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Οι προσφερόμενες δραστηριότητες δύνανται να είναι παραπάνω ώστε να προάγουν τη σωματική και ψυχική υγεία (κοινός κωδικός με Σ1)

Απόσπασμα Σ10: Σε ελάχιστες περιπτώσεις θα έλεγα πως ναι, διαφορετικά για περαιτέρω δραστηριότητες και ενασχόληση προτιμώνται από τους γονείς συγκεκριμένες δομές που προσφέρουν πιο στοχευμένες δραστηριότητες και προγράμματα βελτίωσης σωματικής και ψυχικής υγείας των ατόμων με αναπηρία.

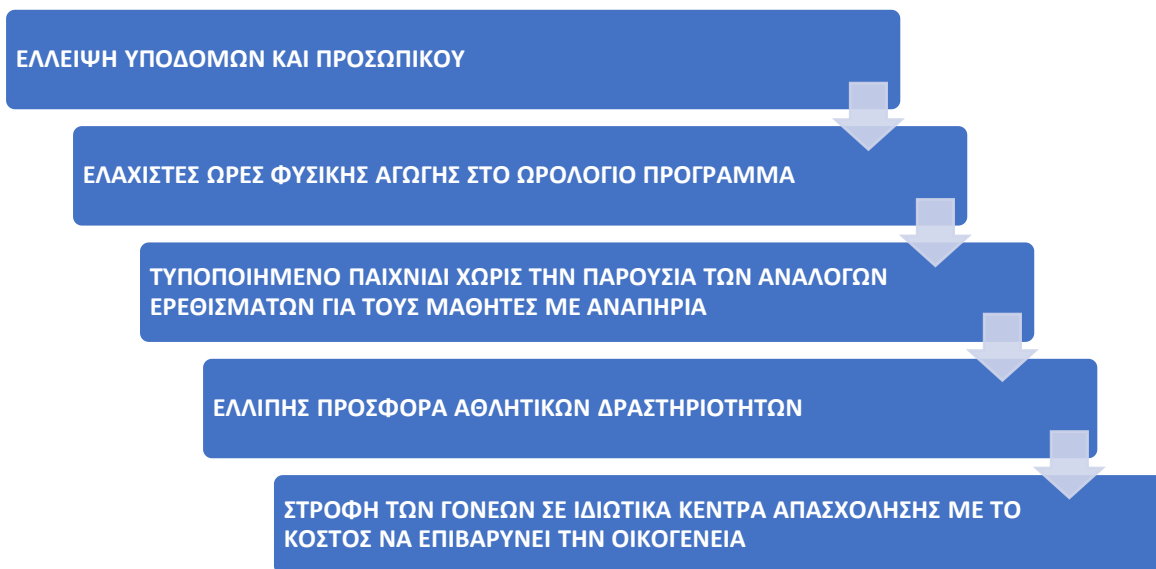
ΚΩΔΙΚΟΣ→Μερική προσφορά δραστηριοτήτων και στροφή των γονέων σε ιδιωτικά κέντρα απασχόλησης

Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Οι προσφερόμενες δραστηριότητες δύνανται να είναι παραπάνω ώστε να προάγουν τη σωματική και ψυχική υγεία
2. Ελλιπής προσφορά δραστηριοτήτων λόγω έλλειψης υποδομών και προσωπικού
3. Άμεση ανάγκη η παρουσία γυμναστών και εξειδικευμένων προγραμμάτων προς όφελος των μαθητών
4. Αδυναμία προσφοράς αθλητικών δραστηριοτήτων στα περισσότερα σχολεία της χώρας
5. Αδυναμία προσφοράς ουσιαστικών ερεθισμάτων στα παιδιά με αναπηρίες στις αθλητικές δραστηριότητες, με κατάληξη στο απλό, τυποποιημένο παιχνίδι
6. Οι ελάχιστες ώρες της φυσικής αγωγής δεν επιτρέπουν τη περαιτέρω δραστηριοποίηση των μαθητών με αναπηρία
7. Μερική προσφορά δραστηριοτήτων και στροφή των γονέων σε ιδιωτικά κέντρα απασχόλησης

Η κεντρική θεματική της ερώτησης 15, *είναι η ελλιπής προσφορά αθλητικών δραστηριοτήτων στους μαθητές με αναπηρία*, με αποτέλεσμα να υπολείπονται στη σωματική και ψυχική τους υγεία (Διάγραμμα 15).

Διάγραμμα 15: Περιορισμοί και δυσκολίες ΑμεΑ.

Για ακόμα μια φορά, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων, επισημαίνει την έλλειψη στις υποδομές και στο προσωπικό των σχολείων που θα μπορούσαν να καθοδηγήσουν τους μαθητές με αναπηρία. Επιπλέον επισημαίνεται, πως το μάθημα της φυσικής αγωγής βρίσκεται για λίγες ώρες στα ωρολόγια προγράμματα των σχολείων με αποτέλεσμα οι μαθητές με δυσκολίες να μη μπορούν να προσαρμοστούν σε μια ρουτίνα και να επενδύσουν σε αυτήν. Γίνεται επίσης σαφής, η ανάγκη για στελέχωση των σχολείων με καταρτισμένους εκπαιδευτικούς και η εφαρμογή καινοτόμων και πρωτοποριακών δράσεων που θα καταφέρουν να εντάξουν τα παιδιά με οποιεσδήποτε δυσκολίες στα σχολικά δρώμενα. Τέλος, γίνεται αναφορά στο κόστος που επιβαρύνει τις οικογένειες αυτών των μαθητών, όταν βρίσκουν ιδιωτικά κέντρα δημιουργικής απασχόλησης μιας και οι κρατικοί φορείς αδυνατούν να πλαισιώσουν κατάλληλα και επαρκώς τον μαθητή που έχει ανάγκη, με θεραπευτές και δομές, χωρίς επιπλέον πληρωμή.

Εντοπισμός θεμάτων που αναδύθηκαν από την Ερώτηση 16

Ερώτηση 16: *«Πιστεύετε ότι υπάρχουν εκπαιδευτικοί με ικανό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης ώστε να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του αθλητισμού για τα άτομα με αναπηρίες;»*

Απόσπασμα Σ1: *Υπάρχουν αλλά είναι λίγοι σε αριθμό τόσο σε σχολικές μονάδες όσο και σε αθλητικές εγκαταστάσεις, με πλούσια όμως εμπειρία, κατάρτιση και συνειδητοποίηση του ρόλου τους. Ο μικρός αριθμός επίσης τέτοιων εγκαταστάσεων αλλά και η βραδύτητα που υπάρχει για την ενίσχυση των σχολικών μονάδων σε οργανικές θέσεις για εξειδικευμένους καθηγητές είναι ένας αρνητικός παράγοντας για την ενασχόληση τους σε αυτή την κατεύθυνση με συνέπεια την χαμηλότερη ποιότητα εξυπηρέτησης των ατόμων με αναπηρία.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπάρχει ένας μικρός αριθμός καταρτισμένων εκπαιδευτικών

Απόσπασμα Σ2: *Υπάρχουν εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής, οι οποίοι αποκτούν εξειδίκευση μέσω μεταπτυχιακών ή άλλων τρόπων εξειδίκευσης. Πιστεύω όμως πως χρειάζεται να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών ώστε να εφαρμόζουν καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ναι μεν υπάρχουν, αλλά καθίσταται αναγκαία η εφαρμογή καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων

Απόσπασμα Σ3: *Πιστεύω πως υπάρχουν εκπαιδευτικοί ικανότατοι με ιδιαίτερες γνώσεις και κατάρτιση καθώς οι περισσότεροι εκπαιδεύονται με μεταπτυχιακές σπουδές και άλλου είδους εξειδίκευση. Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να βρει υλικό και να εμπλουτίσει περαιτέρω τις γνώσεις του μέσω σεμιναρίων τα οποία προσφέρονται, με δικά του έξοδα, από πολλά πανεπιστήμια.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων

Απόσπασμα Σ4: *Πιστεύω πως υπάρχουν εκπαιδευτικοί που έχουν εκπαίδευση και κατάρτιση για την ανάπτυξη του αθλητισμού, οι περισσότεροι από αυτούς έχουν εκπαιδευτεί με δικά τους έξοδα.*

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ5: Θεωρώ πως υπάρχουν εκπαιδευτικοί με ικανό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του αθλητισμού για τα άτομα με αναπηρίες. Οι σχολές, τα σεμινάρια και οι συνεχείς επιμορφώσεις έχουν δημιουργήσει ένα πυρήνα ικανότατων εκπαιδευτικών, με γνώσεις, δεξιότητες και διάθεση.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ6: Εν έτει 2022 υπάρχουν πολλοί εκπαιδευτικοί με γνώσεις για την ειδική αγωγή και των ευκαιριών που αυτή παρέχει στα άτομα με αναπηρία. Η συνεχής εκπαίδευση που ακολουθούν οι περισσότεροι από αυτούς αλλά και πολλά σεμινάρια και προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών συμβάλλουν στην εξειδίκευση τους και στην καθημερινή εγρήγορση τους, έτσι ώστε να γνωρίζουν πώς να εκπαιδεύσουν τα άτομα με αναπηρία, πώς να τα εντάξουν σε ομαδικές δράσεις και πώς να τα κάνουν να πιστέψουν στον εαυτό τους και τις ικανότητες τους. Αυτό θα έπρεπε να κάνουν όλοι οι εκπαιδευτικοί ανεξαρτήτως ηλικίας και ενδιαφερόντων, προκειμένου να δίνονται ίσες ευκαιρίες στην ανάπτυξη του αθλητισμού και να απολαμβάνουν όλοι οι μαθητές τα οφέλη του.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ7: Δυστυχώς όχι. Υπάρχουν εξειδικευμένοι εκπαιδευτικοί αλλά δεν είναι αρκετοί στα σχολεία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Υπάρχουν καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί αλλά παρουσιάζεται έλλειψη στα σχολεία

Απόσπασμα Σ8: Φυσικά, ειδικά μεταξύ των νέων εκπαιδευτικών.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ9: Πιστεύω πως υπάρχουν εκπαιδευτικοί οι οποίοι είναι καταρτισμένοι και εκπαιδευμένοι τόσο στη γενική όσο και στην ειδική αγωγή. Τα τελευταία χρόνια προσφέρονται πάρα πολλά μεταπτυχιακά και σεμινάρια εξειδίκευσης αλλά ταυτόχρονα υπάρχει και ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών προς την κατεύθυνση αυτή.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων(κοινός κωδικός με Σ3)

Απόσπασμα Σ10: Θεωρώ πως στην εποχή μας, υπάρχουν αρκετοί και καλά καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί σε ζητήματα ειδικής αγωγής και πιο συγκεκριμένα ως προς τη φυσική κατάσταση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες και όχι μόνο, μιας και προσφέρονται αρκετά μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάσουν δραστηριότητες και προγράμματα φυσικής αγωγής που συμβάλλουν στη βελτίωση της ψυχικής και όχι μόνο υγείας των μαθητών με αναπηρία.

ΚΩΔΙΚΟΣ→Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων(κοινός κωδικός με Σ3)

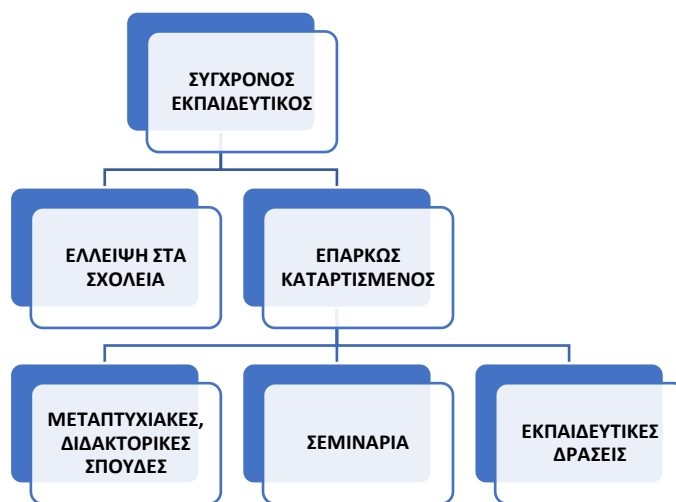
Θεματική ανάλυση

Συνολικά οι κωδικοί που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποσπασμάτων είναι:

1. Υπάρχει ένας μικρός αριθμός καταρτισμένων εκπαιδευτικών
2. Ναι μεν υπάρχουν, αλλά καθίσταται αναγκαία η εφαρμογή καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων
3. Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός είναι επαρκώς καταρτισμένος μέσω μεταπτυχιακών, σεμιναρίων και άλλων εκπαιδευτικών δράσεων
4. Υπάρχουν καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί αλλά παρουσιάζεται έλλειψη στα σχολεία

Στην τελευταία ερώτηση οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν αναφορικά με τη κατάρτιση των εκπαιδευτικών για αυτό και η ***θεματική που προκύπτει είναι η πληθώρα των εκπαιδευτικών με εξειδικευμένη γνώση και κατάρτιση σε ζητήματα αναπηρίας*** (Διάγραμμα 16). Όπως έγινε φανερό, η συντριπτική πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων υποστηρίζει ότι υπάρχουν πολλοί και καλά καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί, ώστε να εκπονήσουν σχέδια παρέμβασης, να υλοποιήσουν δραστηριότητες και να συνεισφέρουν γενικότερα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρίες. Παρά το γεγονός ότι υπάρχει αυτή η πληθώρα των εκπαιδευτικών, σε μερικά από τα αποσπάσματα διαπιστώθηκε η σημαντική έλλειψη τους από τα σχολεία αλλά και η αδυναμία τους ορισμένες φορές να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν πρωτοποριακές δράσεις με ουσιαστικό όφελος για τους μαθητές. Συνολικά, είναι φανερό πως το σχολείο έχει ανάγκη από ειδικά

εκπαιδευμένο προσωπικό που θα ωφελήσει τους μαθητές και θα διευκολύνει την σχολική και κοινωνική τους ζωή.

Διάγραμμα 16: Κατάρτιση εκπαιδευτικών και αναπηρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η αποσαφήνιση της σχέσης ανάμεσα στην αναπηρία αλλά και την επαγγελματική αποκατάσταση. Οι απόψεις περί των δυνατοτήτων, επιλογών καθώς και γενικότερα των ζητημάτων με τα οποία σχετίζονται άμεσα, όπως η προσβασιμότητα σε δομές, η αποδοχή τους από τον κοινωνικό περίγυρο, οι εργασιακές τους φιλοδοξίες και ικανότητες καθώς και ο ρόλος της οικογένειας στην όλη πορεία τους, αποτυπώθηκε λεπτομερώς στις ερωτήσεις που τέθηκαν στους 10 ερωτηθέντες. Ύστερα από την καταγραφή και ανάλυση των απαντήσεων, επιχειρείται σε αυτή την ενότητα η συγκεντρωτική αποτύπωση των απόψεων των συνεντευξιαζόμενων, αναφορικά με όλα τα ερωτήματα στα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν.

Αναφορικά με την ερώτηση 1, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων υποστηρίζει πως η οικογένεια αποτελεί τον ασφαλή χώρο αποδοχής του ατόμου με αναπηρία, το στηρίζει, επιδρά ουσιαστικά στην αποδοχή ή όχι της αναπηρίας και γενικότερα αποτελεί το υπόβαθρο και την αφετηρία για τη μετέπειτα εξέλιξη του ατόμου καθώς και των στάσεων που θα διαμορφωθούν απέναντι του. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη ερώτηση, γίνεται αντιληπτό σε ποιο βαθμό η οικογένεια επηρεάζει την πορεία ενός ατόμου με αναπηρία απαντώντας με αυτό τον τρόπο και σε ένα από τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί εξ αρχής. Όσον αφορά την ερώτηση 2, μπορεί να διεξαχθεί το συμπέρασμα πως οι μισοί, δηλαδή οι 5 από τους 10 ερωτηθέντες υποστηρίζουν πως το είδος καθώς και η μορφή της αναπηρίας μπορεί να επηρεάσει και να καθορίσει την επιλογή του επαγγέλματος, ενώ οι υπόλοιποι 5 υποστηρίζουν πως η επιλογή της εργασιακής πορείας μπορεί να επηρεαστεί από την ύπαρξη δομών, το υποστηρικτικό ή όχι περιβάλλον αλλά και τις προτιμήσεις και κλίσεις του ατόμου. Είναι φανερό πως ένα σημαντικό κομμάτι στη ζωή των ατόμων με αναπηρία, όπως αυτό της επαγγελματικής αποκατάστασης, μπορεί να επηρεαστεί επάξια από εξωγενείς αλλά και ενδογενείς παράγοντες. Το παραπάνω μπορεί να επιβεβαιωθεί και από την έρευνα της Σταματάκη (2019) σύμφωνα με την οποία η οικογένεια είναι αυτή η οποία διαδραματίζει τον πιο σημαντικό ρόλο σε σχέση τόσο με την επιλογή επαγγέλματος του ατόμου με αναπηρία, όσο και για τις ίδιες του τις επιλογές.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων όσον αφορά την ερώτηση 3, υποστηρίζει την άμεση εξάρτηση της αυτοεικόνας και αντίληψης που έχει το άτομο για τον εαυτό του με την αναζήτηση και εύρεση εργασίας. Οι ερωτηθέντες τόνισαν πως η υψηλή ή όχι αυτοεκτίμηση, η επένδυση στις υπάρχουσες δυσκολίες και η αποδοχή της αναπηρίας διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην αντίληψη του ατόμου ως προς τη δυνατότητα του να εργαστεί. Αντιθέτως, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η απόρριψη από τον κοινωνικό περίγυρο, οι σωματικές και ψυχικές δυσκολίες, πολύ πιθανόν να οδηγήσουν σε αδυναμία εύρεσης εργασίας και πλήρη εξάρτηση από το οικογενειακό περιβάλλον. Σύμφωνα με τους Μουτσινάς, Ντζιαβίδα, Λαμπριανίδου και Μάρκου (2018), η απόρριψη πολλές φορές από το κοινωνικό περιβάλλον, οδηγεί τα άτομα με αναπηρία στην απομόνωση αλλά και την αδυναμία εργασίας και ανάπτυξης κοινωνικών σχέσεων.

Στην ερώτηση 4, οι 8 από τους 10 ερωτώμενους υποστηρίζουν πως τα άτομα με αναπηρίες αλλάζουν τις εργασιακές τους φιλοδοξίες κατά την ενηλικίωση τους, στηρίζοντας αυτή την άποψη τους, στο ότι μεταβάλλονται τα κοινωνικά, εργασιακά και οικονομικά δεδομένα, τα άτομα με αναπηρίες μεταβαίνουν από την εφηβεία την ενηλικίωση, υπάρχει ελλιπής προσφορά εργασίας και υποδομών ενώ 2 από τους ερωτηθέντες υποστηρίζουν πως η διαβίωση σε υποστηρικτικό οικογενειακό και επαγγελματικό περιβάλλον, οδηγεί στη διατήρηση των εργασιακών φιλοδοξιών των ατόμων με πάσης φύσεως δυσκολίες. Σχετικά με την ερώτηση 5, 7 ερωτηθέντες συμφωνούν στο ότι ο βαθμός εμπλοκής στην επιλογή του επαγγέλματος είναι σημαντικά περιορισμένος λόγω νοητικών και σωματικών δυσκολιών, λόγω έλλειψης υποδομών και απόρριψης, αλλά και λόγω της κατεύθυνσης που δίνουν οι γονείς. Οι υπόλοιποι 3 ερωτηθέντες επισημαίνουν τη μεγαλύτερη ή και ίση δυνατότητα επιλογής του είδους εργασίας με ταυτόχρονη υποστήριξη από το οικογενειακό, επαγγελματικό και σχολικό περιβάλλον.

Όσον αφορά την ερώτηση 6, διαπιστώνεται πως 7 από τους 10 ερωτώμενους συμφωνούν στη μερική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες, σε αρχικό βέβαια στάδιο και υπό προϋποθέσεις. Οι υπόλοιποι 3 ερωτηθέντες επισημαίνουν τη σχεδόν μηδαμινή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών που οδηγούν σε περαιτέρω δυσκολίες και εμπόδια στη ζωή των ατόμων με αναπηρίες. Η ερώτηση 7 που σχετίζεται με τις υποδομές πρόσβασης, συγκεντρώνει τη σημαντική πλειοψηφία των ερωτηθέντων να συμφωνούν στο ότι ναι μεν υπάρχουν υποδομές αλλά υπάρχει λανθασμένη

χρήση τους, ακαταλληλότητα ή και κατάχρηση και φυσικά πως όλα αυτά χρήζουν περαιτέρω βελτίωση. Η παρούσα ερώτηση δίνει απάντηση και στο ερευνητικό ερώτημα που είχε διατυπωθεί παραπάνω. Οι απαντήσεις των 3 άλλων ερωτηθέντων αναφέρουν τη παντελή έλλειψη υποδομών καθώς και τη διαφορά ανάμεσα στη δημιουργία κατάλληλων υποδομών στις μεγάλες πόλεις και όχι στην επαρχία.

Στην ερώτηση 8, διαπιστώνεται πως οι μισοί ερωτηθέντες υποστηρίζουν πως η επιλογή του επαγγέλματος αποτελεί προσωπική υπόθεση ενώ οι άλλοι μισοί πως καθορίζεται από την αναπηρία και τις δεξιότητες που έχει αναπτύξει το άτομο. Παρά την κατοχύρωση των δικαιωμάτων της εργασίας για όλα τα άτομα, το γεγονός της αναπηρίας και τους είδους της διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε σχέση με την επαγγελματική αποκατάσταση (Νάσκου-Περράκη, 2014) Επίσης, επισημαίνεται πως υπό άλλες προϋποθέσεις η επιλογή της εργασίας θα ήταν πιο εύκολη. Αναφορικά με την ερώτηση 9, 6 από τους 10 ερωτώμενους, υποστηρίζουν πως τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να σταματήσουν να δίνονται και αντί αυτών, να προσαρμοστεί το εργασιακό περιβάλλον, να δοθούν οικονομικά κίνητρα, να προσφερθούν περισσότερες θέσεις εργασίας και να βελτιωθούν οι δομές, ώστε τα άτομα με αναπηρίες να κατέχουν ουσιαστική θέση στην αγορά εργασίας και να μη ζούνε από επιδόματα. Επιπλέον, σημαντική ήταν η αναφορά 3 ερωτώμενων σε προγράμματα κατάρτισης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών προκειμένου να συνεισφέρουν στην ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στον επαγγελματικό κλάδο.

Οι 7 από τους 10 συνεντευξιαζόμενους υποστηρίζουν στην ερώτηση 10, πως το υποστηρικτικό περιβάλλον, η θέληση για επιτυχία, η φύση και τα κίνητρα στον εργασιακό χώρο καθώς και η πλήρης αποδοχή και διαχείριση της αναπηρίας, δύνανται να συμβάλλουν στη διαμόρφωση θετικών πεποιθήσεων όσον αφορά την επιτυχία των ατόμων με αναπηρία στο χώρο εργασίας τους. Αντιθέτως, 3 από τους ερωτηθέντες επισημαίνουν πως η χαμηλή αυτοεκτίμηση διαμορφώνει συναισθήματα αποτυχίας και απόρριψης από τον επαγγελματικό κλάδο. Όσον αφορά την ερώτηση 11, τα άτομα με αναπηρίες σύμφωνα με 8 ερωτηθέντες, φαίνεται πως θέτουν φιλόδοξους στόχους ανεξάρτητα από το αν μπορούν να τους επιτύχουν, λόγω της ανάγκης τους για αποδοχή, λόγω του ενθουσιασμού τους γενικότερα για τη ζωή αλλά και λόγω των φιλοδοξιών τους. Ωστόσο, 2 από τους ερωτηθέντες υποστηρίζουν την απουσία στοχοθεσίας σαν απόρροια της χαμηλής αυτοεκτίμησης αλλά και της αδυναμίας του κράτους να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους.

Η πλειοψηφία των απαντήσεων στο ερώτημα 12, υποστηρίζει την ύπαρξη δυνατότητας δημιουργίας εξατομικευμένου σχεδίου παρέμβασης παρόλα αυτά υπό προϋποθέσεις μιας και καθίσταται αναγκαία η παρουσία καταρτισμένου προσωπικού, η ύπαρξη δομών καθώς και η συμβολή του κράτους. Η αναληψία του κράτους καθώς και οι δυσεύρετες δομές αποτελούν τους λόγους που σύμφωνα με 1 συνεντευξιαζόμενο δεν μπορεί να σχεδιαστεί ένα οργανωμένο εξατομικευμένο σχέδιο εκπαίδευσης. Σχετικά με την ερώτηση 13, σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες συμφωνούν και τονίζουν τα οφέλη της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής που αδιαμφισβήτητα είναι η αποδοχή από το κοινωνικό σύνολο, η βελτίωση της σωματικής και ψυχική υγείας, η κοινωνικοποίηση, η εκμάθηση νέων παιχνιδιών και κανόνων καθώς και η ανακάλυψη μέσω χαλάρωσης και αποσυμπίεσης. Η προσαρμοσμένη φυσική αγωγή, μπορεί σε μεγάλο βαθμό να βελτιώσει κατά γενική ομολογία, τη ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία και να τους προσφέρει ποικίλα οφέλη.

Όσον αφορά την ερώτηση 14, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων συμφωνεί στο ότι είναι δυνατή η εκπαίδευση ενός μαθητή με αναπηρίες στον αθλητισμό, παρόλα αυτά και πάλι υπό προϋποθέσεις, οι οποίες είναι η ύπαρξη ενός καταρτισμένου γυμναστή, η διάθεση περισσότερου χρόνου από ότι σε έναν μαθητή τυπικής ανάπτυξης και η εκγύμναση σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους. Σύμφωνα με τον Martin (2012), η άσκηση συμβάλλει στην πρόληψη και τη μείωσή τους. Επιπλέον η άσκηση συμβάλλει θετικά στη μείωση του άγχους και της κατάθλιψης. Τα άτομα που αθλούνται νιώθουν ευχαρίστηση και αυτό αποτελεί ένα ισχυρό κίνητρο για τη συμμετοχή τους στον αθλητισμό. Κατά συνέπεια, ο αθλητισμός επηρεάζει θετικά εκτός από το σώμα και την ψυχή. Ένας από τους ερωτηθέντες υποστηρίζει πως δεν είναι δυνατή η εκπαίδευση ενός μαθητή με αναπηρίες στον αθλητισμό. Στην ερώτηση 15, σχετικά με τις προσφερόμενες δραστηριότητες αθλητικής εκπαίδευσης και σε ποιο βαθμό αυτές βελτιώνουν την υγεία του μαθητή, οι περισσότεροι, συγκεκριμένα 7 από τους ερωτώμενους υποστηρίζουν πως υπάρχει ελλιπής προσφορά δραστηριοτήτων και αυτό οφείλεται στις λίγες ώρες φυσικής αγωγής στα σχολεία, στην έλλειψη προσωπικού καθώς και στην απουσία εξειδικευμένων προγραμμάτων που προσαρμόζονται στις ανάγκες του εκάστοτε μαθητή. Παρά τις θετικές στάσεις των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής για την εκπαίδευση και την παροχή βοήθειας στους μαθητές με αναπηρία, η έλλειψη κυρίως του απαραίτητου εξοπλισμού είναι κατά βάση ανασταλτικός παράγοντας (Βαπορίδης, Κοκαρίδας, και Κρομμύδας, 2005).

Εν κατακλείδι, στην ερώτηση 16, όλοι οι ερωτηθέντες συμφωνούν στην ύπαρξη των καλά καταρτισμένων εκπαιδευτικών μέσω διαφόρων προγραμμάτων και βαθμίδων σπουδών, ικανών να ανταποκριθούν στις εξελισσόμενες ανάγκες των μαθητών με αναπηρίες, επισημαίνοντας παρόλα αυτά την έλλειψη τους στα δημόσια σχολεία και την ανάγκη να εφαρμόσουν καινοτόμα και πρωτοποριακά προγράμματα. Όπως αναφέρουν και οι Soresi, Nota, και Ferrari (2006) τα σχολεία πολλές φορές αδυνατούν να καλύψουν πλήρως τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία λόγω του μειωμένου εξοπλισμού που διαθέτουν.

Συμπερασματικά, γίνεται φανερό πως οι απόψεις των ερωτηθέντων τις περισσότερες φορές φανερώνουν πολλά κοινά σημεία και παραδοχές αναφορικά με το ζήτημα γύρω από την εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση και γενικότερη στάση και διαβίωση των ΑμεΑ. Γενικότερα, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί ως προς τα οφέλη που έχει να προσφέρει η προσαρμοσμένη φυσική αγωγή αλλά και ως προς τις δυνατότητες απασχόλησης που προσφέρει το κράτος στα ΑμεΑ. Το γεγονός αυτό μπορεί να επιβεβαιωθεί και από την έρευνα των Βαπορίδη, Κοκαρίδα, και Κρομμύδα (2005) στην οποία καταδεικνύονται όχι μόνο οι ωφέλειες της φυσικής αγωγής για τα ΑμεΑ αλλά και οι προθέσεις των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, οι οποίες είναι κατά βάση θετικές. Επιπλέον, βάσει των απαντήσεων, η προσφορά περισσότερων θέσεων εργασίας αλλά και επιλογών ως προς την απασχόληση και τη διασκέδαση των ΑμεΑ φαίνεται πως θα συνέβαλλε κατά τα λεγόμενα των συνεντευξιαζόμενων στη βελτίωση της ψυχικής και σωματικής υγείας τους και στην ομαλότερη ένταξη τους στον εργασιακό χώρο καθώς και στα δρώμενα της κοινωνικής ζωής. Τέλος, είναι εξέχουσας σημασίας, οι προεκτάσεις και απόψεις που δόθηκαν στα θέματα που συζητήθηκαν, μιας και εισάγουν νέες έννοιες και ιδέες, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο μελέτης που δύνανται να χρησιμοποιηθούν περαιτέρω σε αντίστοιχου είδους έρευνες. Σημαντικές προεκτάσεις του συγκεκριμένου θέματος θα μπορούσαν να ερευνηθούν, όπως η πρακτική απασχόληση των ΑμεΑ και το πως βιώνουν την εργασία τους αλλά και τις δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν. Αξιοσημείωτο, είναι το γεγονός ότι στην έρευνα συμμετείχαν 10 εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής, το οποίο καθιστά και τον περιορισμό της έρευνας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Allen, S., & Carlson, G. (2003). To conceal or disclose a disabling condition? A dilemma of employment transition. *Journal of Vocational Rehabilitation, 19*(1), 19-30.
- Alston, R. J., Bell, T. J., & Hampton, J. L. (2002). Learning disability and career entry into the sciences: A critical analysis of attitudinal factors. *Journal of Career Development, 28*(4), 263-275.
- Altman, B. M. (2001). Disability definitions, models, classification schemes, and applications. In G.L. Albrecht, K. D. Seelman & M. Bury M (Eds). *Handbook of disability studies* (pp. 97-122). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Atkins, B. J., & Wright, G. N. (1980). Vocational rehabilitation of Blacks. The statement. *Journal of Rehabilitation, 46*(2), 40-49.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations for thought and action*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bickenbach, J. E., Chatterji, S., Badley, E. M., & Üstün, T. B. (1999). Models of disablement, universalism and the international classification of impairments, disabilities and handicaps. *Social Science & Medicine, 48*(9), 1173-1187.
- Brown, S. D., & Krane, N. E. (2000). Four (or five) sessions and a cloud of dust: Old assumptions and new observations about career counseling. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Handbook of counseling psychology* (3rd ed., pp. 740–766). New York: Wiley.
- Bruffaerts, R., Sabbe, M., & Demyttenaere, K. (2004). Effects of patient and health-system characteristics on community tenure of discharged psychiatric inpatients. *Psychiatric Services, 55*(6), 685-690.
- Chan, F., Leahy, M. J., & Saunders, J. L. (Eds.). (2005). *Case management for rehabilitation health professionals*. Aspen Professional Services.
- Chan, F., Wong, D. W., Rosenthal, D. A., Kundu, M. M., & Dutta, A. (2005). Eligibility rates of traditionally underserved individuals with disabilities revisited: A data mining approach. *Journal of Applied Rehabilitation Counseling, 36*(3), 3-10.

- Christopher and Dana Reeve Foundation (2023). <https://www.christopherreeve.org/living-with-paralysis>.
- Cinamon, R. G., & Gifsh, L. (2004). Conceptions of work among adolescents and young adults with mental retardation. *The Career Development Quarterly*, 52(3), 212-224.
- Clark, G. M. (1994). Is a functional curriculum approach compatible with an inclusive education model?. *Teaching Exceptional Children*, 26(2), 36-39.
- Clark, G. M., & Kolstoe, O. P. (1995). *Career development and transition education for adolescents with disabilities* (3rd ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Cobb, B., & Hasazi, S. B. (1987). School-aged transition services: Options for adolescents with mild handicaps. *Career Development for Exceptional Individuals*, 10(1), 15-23.
- Cooper, P., & Wansbrough, N. (Eds.). (2013). *Open employment after mental illness* (Vol. 12). Routledge.
- Damianidou, D., Foggett, J., Arthur-Kelly, M., Lyons, G., & Wehmeyer, M. L. (2018). Effectiveness of technology types in employment-related outcomes for people with intellectual and developmental disabilities: an extension meta-analysis. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*, 2, 262-272.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Dibben, P., James, P., Cunningham, I., & Smythe, D. (2002). Employers and employees with disabilities in the UK: An economically beneficial relationship?. *International Journal of Social Economics*, 29(6), 453-467.
- Dipeolu, A., Reardon, R., Sampson, J., & Burkhead, J. (2002). The relationship between dysfunctional career thoughts and adjustment to disability in college students with learning disabilities. *Journal of Career Assessment*, 10(4), 413-427.
- Edgar, E. (1987). Secondary programs in special education: Are many of them justifiable?. *Exceptional Children*, 53(6), 555-561.
- European Union (EU). (2004). *Resolution on Guidance throughout life in Europe*. EU Council of Ministers, May 2004. Bruxelles: European Commission.

- Fabian, E. S., & Liesener, J. J. (2005). Promoting the Career Potential of Youth with Disabilities. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 551–572). Hoboken, NJ: Wiley.
- Fischer, A. M. (2011). *Reconceiving social exclusion*. Brooks World Poverty Institute Working Paper, (146). The University of Manchester.
- Fougeyrollas, P., & Beauregard, L. (2000). Disability. An interactive person-environment social creation. In G. L., Albrecht, K. D. Seelman, & M. Bury (Eds), *Handbook of disability studies* (pp. 171-194).Sage Publications.
- Gold, E. M., & Richard, H. (2012). To label or not to label: The special education question for African Americans. *Educational Foundations*, 26 (1-2), 143-156.
- Hardman, M. (1994). Supported employment: quality services for people with severe disabilities. In J Fish (Ed.). *Disabled youth and employment* (pp. 83-105), Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).
- Hitchings, W. E., Luzzo, D. A., Ristow, R., Horvath, M., Retish, P., & Tanners, A. (2001). The career development needs of college students with learning disabilities: In their own words. *Learning Disabilities Research & Practice*, 16, 8–17.
- Hoekstra, E. J., Sanders, K., Van den Heuvel, W. J. A., Post, D., & Groothoff, J. W. (2004). Supported employment in The Netherlands for people with an intellectual disability, a psychiatric disability and a chronic disease. A comparative study. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 21(1), 39-48.
- Kaye, H. S. (1998). *Vocational rehabilitation in the United States* (No. 20). US Department of Education, National Institute on Disability and Rehabilitation Research (NIDRR).
- Laus, M. (1977). *Travel instruction for the handicapped*. Springfield, II: Charles C. Thomas.
- Lipsky, D. K., & Gartner, A. (1989). *Beyond separate education: Quality education for all*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
- Lövgren, V., Markström, U., & Sauer, L. (2017). Towards employment: What research says about support-to-work in relation to psychiatric and intellectual disabilities. *Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation*, 16(1), 14-37.

- Luckasson, R., Coulter, D. L., Polloway, E. A., et al. (1992). *Mental retardation: Definition, classification, and systems of supports* (9th ed.). Washington, DC: American Association on Mental Retardation.
- Luzzo, D. A., Hitchings, W. E., Retish, P., & Shoemaker, A. (1999). Evaluating differences in college students' career decision making on the basis of disability status. *The Career Development Quarterly*, 48(2), 142-156.
- Madden, R. H., Dune, T., Lukersmith, S., Hartley, S., Kuipers, P., Gargett, A., & Llewellyn, G. (2014). The relevance of the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) in monitoring and evaluating Community-based Rehabilitation (CBR). *Disability and Rehabilitation*, 36(10), 826-837.
- Marrone, J., & Golowka, E. (2000). If you think work is bad for people with mental illness, then try poverty, unemployment, and social isolation. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 23(2), 187-193.
- Martin, B. R. (2012). The evolution of science policy and innovation studies. *Research Policy*, 41(7), 1219-1239.
- McLaughlin, M. J., Florian, L., Neubert, D., Boyd-Kjellen, G., & Frieden, L. (Eds) (1992). *Transition to Employment. Proceedings of the 1990 International Symposium on the Employment of Persons with Disabilities*. College Park: University of Maryland.
- Mercer, C. D. (1997). *Students with learning disabilities* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice-Hall
- Michaels, C. A. (1989). Employment: The final frontier: issues and practices for persons with learning disabilities. *Rehabilitation Counselling Bulletin*, 33, 67-73.
- Moran, R. R., McDermott, S., & Butkus, S. (2001). Getting a job, sustaining a job, and losing a job for individuals with mental retardation. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 16, 237-244.
- Neumayer, R., & Bleasdale, M. (1996). Personal lifestyle preferences of people with an intellectual disability. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 21, 91-114.
- Nota, L., & Soresi, S. (2000). Auto efficacia nelle scelte [Self-efficacy and school-career choice]. Firenze, Italy: Giunti-OrganizzazioniSpeciali.

- Nota, L., & Soresi, S. (2004). Vocational guidance for persons with intellectual disability. In J. A. Rondal, A. Rasore Quartino, & S. Soresi (Eds.), *The adult with Down Syndrome. A new challenge for society* (pp. 265–276). London: Whurr
- Nota, L., Ferrari, L., Soresi, S., & Wehmeyer, M. (2007). Self-determination, social abilities and the quality of life of people with intellectual disability. *Journal of intellectual disability Research, 51*(11), 850-865.
- O'Brien, J., & Dempsey, I. (2004). Comparative analysis of employment services for people with disabilities in Australia, Finland, and Sweden. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities, 1*(3-4), 126-135.
- Ochs, L. A., & Roessler, R. T. (2001). Students with disabilities: How ready are they for matters. *Rehabilitation Counseling Bulletin, 44*, 170–176.
- Parker, R., & Schaller, J. L. (2003). Vocational assessment and disability. In E. M. Szysmanski & R. M. Parker (Eds.), *Work and disability: Issues and strategies in career developmental job placement* (2nd ed., pp. 155–200). Austin, TX: Pro-Ed.
- Patton, P. L. (1991). *A survey of employers of students with mild disabilities*. Unpublished Manuscript, San Diego.
- Petner-Arrey, J., Howell-Moneta, A., & Lysaght, R. (2016). Facilitating employment opportunities for adults with intellectual and developmental disability through parents and social networks. *Disability and Rehabilitation, 38*(8), 789-795.
- Pfeiffer, D. (2000, October). Disability studies and the disability movement. In *Presentation at the NIDRR International Disability Studies Conference* (pp. 17-18).
- Regenold, M., Sherman, M. F., & Fenzel, M. (1999). Getting back to work: Self-efficacy as a predictor of employment outcome. *Psychiatric Rehabilitation Journal, 22*(4), 361-367.
- Robertson, R. E. (2005). *Vocational rehabilitation: better measures and monitoring could improve the performance of the VR program. Report to Congressional Committees*. GAO-05-865. Washington, DC: US Government Accountability Office.
- Roessler, R. T. (2002). Improving job tenure outcomes for people with disabilities: The 3M model. *Rehabilitation Counseling Bulletin, 45*, 207–212.

- Rosenthal, D. A., Chan, F., Wong, D., Kundu, M., & Dutta, A. (2006). Predicting employment outcomes based on race, gender, disability, work disincentives, and vocational rehabilitation service patterns. *Journal of Rehabilitation Administration*, 29(4), 223-243.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2014). *Μέθοδοι έρευνας στις επιχειρήσεις & την οικονομία*. Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις Δισίγμα.
- Schalock, R. L., & Luckasson, R. (2004). American Association on Mental Retardation's definition, classification, and system of supports and its relation to international trends and issues in the field of intellectual disabilities. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 1, 136–146.
- Schindler, P. S. (2019). *Μέθοδοι έρευνας για τις επιχειρήσεις*. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική.
- Seth, M. (2000). Planning life skills education for adolescent: *Incorporating reproductive health and gender*. New Delhi: UNFPA.
- Seyfried, E. (1992). *Requirements for the successful integration of disabled people into working life. Development of vocational training*. Summary Report on a Study Conducted in Belgium, the Federal Republic of Germany, France, the Netherlands and the United Kingdom, Luxembourg: CEDEFOP
- Skinner, B. F. (1973). Self – control. In M. R. Goldfried & M. Merbaum (Eds.). *Behavior change through self-control*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Solberg, S., Soresi, S., Nota, L., Howard, K., & Ferrari, L. (2007). Verso Verso una nuova concezione della Psicologia dell'orientamento [Toward a new Vocational Psychology]. In S. Soresi (Ed.), *Orientamento alle scelte: rassenge, ricerche, strumenti ed. applicazioni* (pp. 9–16). Firenze: Giunti-OrganizzazioniSpeciali.
- Soresi, S. (1998). *Psicologia dell'handicap e della riabilitazione* [Psychology of handicap and rehabilitation]. Bologna, Italy: Il Mulino.
- Soresi, S. (2006). *La psicologia dell'handicap nel XXI secolo* [Psychology of disability in the XXI century]. Bologna, Italy: Il Mulino.
- Soresi, S., & Nota, L. (2004). School inclusion. In J. Rondal, R. Hodapp, S. Soresi, E. Dykens, & L. Nota (Eds.) *Intellectual disabilities. Genetics, behaviour, and inclusion* (pp. 114–156). London: Whurr.

- Soresi, S., & Nota, L. (2007). *ASTRID Portfolio per l'assessment, il trattamento e l'integrazione delle disabilità – ORIENTAMENTO [ASTRID Portfolio for the assessment, the treatment and the inclusion of disabilities – VOCATIONAL GUIDANCE]*. Firenze: Giunti-Organizzazioni Speciali.
- Soresi, S., Nota, L., & Ferrari, L. (2006). Family setting in Down syndrome. In J. A. Rondal & J. Perera (Eds.), *Down syndrome: Neurobehavioural specificity* (pp. 191–211). Hoboken, NJ: Wiley.
- Soresi, S., Nota, L., & Sgaramella, T. (2003). *La valutazione delle disabilità*. Secondo volume [The evaluation of disabilities. Second volume]. Pordenone, Italy: EripEditrice.
- Strauser, D. R., Lustig, D. C., & Uruk, A. C. (2004). Differences in career thoughts between individuals with and without disability: Do they really exist?. *Journal of Applied Rehabilitation Counseling, 35*(2), 25-31.
- Szymanski, E. M. (1999). Disability, job stress, the changing nature of careers, and the career resilience portfolio. *Rehabilitation Counseling Bulletin, 42*(4), 279-89.
- Taanila, A., Rantakallio, P., Koironen, M., von Wendt, L., & Järvelin, M. R. (2005). How do person with intellectual disability manage in the open labour markets? A follow up of the Northern Finland 1966 Birth Cohort. *Journal of Intellectual Disability Research, 49*, 218–227.
- Tines, J., Rusch, F. R., McCaughrin, W., & Conley, R.W. (1990). Benefit-cost analysis of supported employment in Illinois: *A statewide evaluation*. *American Journal on Mental Retardation, 95*, 44–54.
- UNESCO (2001). *Life skills on adolescent reproductive health*. Bangkok: UNESCO
- Vornholt, K., Villotti, P., Muschalla, B., Bauer, J., Colella, A., Zijlstra, F., ... & Corbière, M. (2018). Disability and employment—overview and highlights. *European Journal of Work and Organizational Psychology, 27*(1), 40-55.
- Wehman, P. (1986). Supported competitive employment for persons with severe disabilities. *Journal of Applied Rehabilitation Counseling, 17*, 24–29.
- Wehman, P. (1993). *Life beyond the classroom: Transition services for youth with disabilities*. Boston, MA: Paul H. Brookes.

- Wehman, P., Taylor, J., Brooke, V., Avellone, L., Whittenburg, H., Ham, W., ... & Carr, S. (2018). Toward competitive employment for persons with intellectual and developmental disabilities: What progress have we made and where do we need to go. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 43(3), 131-144.
- Wehmeyer, M. (1997). Self-determination as an educational outcome: A definitional framework and implications for intervention. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 9, 175–209.
- Wehmeyer, M. L., & Bolding, N. (2001). Enhanced self-determination of adults with mental retardation as an outcome of moving to community based work of living environments. *Journal of Intellectual Disability Research*, 45, 1-13.
- Wehmeyer, M. L., & Schwartz, M. (1998). The relationship between self-determination, quality of life, and life satisfaction for adults with mental retardation. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 33, 3–12.
- Wehmeyer, M., & Patton, J. R. (2000). *Mental retardation in the 21st century*. Austin, TX: Pro-Ed.
- World Health Organization (2010). Glossary of terms. Available at: http://www.who.int/entity/roadsafety/projects/manuals/helmet_manual/Glossary.pdf.
- World Health Organization (WHO). (1997). *Life skill education in schools*. Geneva: WHO (Division of Mental Health and Prevention of Substance Abuse).
- World Health Organization (WHO). (2001). *International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)*. Geneva, Switzerland: Author.
- Yanchak, K. V., Lease, S. H., & Strauser, D. R. (2005). Relation of disability type and career thoughts to vocational identity. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 48(3), 130-138.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αδάμ, Σ. (2012). Κοινωνική Οικονομία και ενεργητικές πολιτικές ένταξης: Αποτελέσματα έρευνας πεδίου σε κοινωνικές επιχειρήσεις εργασιακής ένταξης στην Ελλάδα. Μελέτες/19, Ερευνητική Μονάδα Κοινωνικής Πολιτικής, Φτώχειας και Ανισοτήτων.

- Παρατηρητήριο Κοινωνικών και Οικονομικών Εξελίξεων, ΙΝΕ-ΓΣΕΕ*. Αθήνα, Εκδόσεις Καμπύλη.
- Βαπορίδης, Κ., Κοκαρίδας, Δ., & Κρομμύδας, Χ. (2005). Απόψεις των καθηγητών φυσικής αγωγής για την ενσωμάτωση μαθητών με αναπηρίες σε τυπικές τάξεις. *Αναζητήσεις στην Φυσική και τον Αθλητισμό*, 3(1), 40-41
- Καπούσι, Ν., Κουρλέτη, Π., & Φονιά, Μ. (2010). *Η διερεύνηση των αντιλήψεων και των στάσεων των εργοδοτών για τους αναπήρους στο Δήμο Ηρακλείου*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Σχολή επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας, ΤΕΙ Κρήτης, Ηράκλειο Κρήτης.
- Λογαράς, Δ. (2011). *Εργασία-απασχόληση και αναπηρία*. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία
- Μουτσινάς, Γ., Ντζιαβίδα, Α., Λαμπριανίδου, Σ., & Μάρκου, Α. (2018). Κριτική θεώρηση του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας: Παρελθόν, τρέχουσες τάσεις και εκπαιδευτικές προοπτικές. *Εκπαιδευτική Επικαιρότητα*, B(5), 15-28.
- Νάσκου-Περράκη, Π. (2014) *Μηχανισμοί προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου : διεθνείς πράξεις, θεωρία και πρακτική*. Αθήνα: Θέμις.
- Νόμος 4115/2013. Οργάνωση και λειτουργία Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης και Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και άλλες διατάξεις. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο. Διαθέσιμο στο: www.et.gr (ΦΕΚ 24/τ.Α /30-1-2013).
- Ντόνας, Χ., Πάλλας, Κ., & Ταγκάλου, Α. (2015). *Οδηγός διαφοροποιημένης διδασκαλίας για μαθητές με Κινητικά Προβλήματα*. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Υπουργείο Υγείας και Θρησκευμάτων.
- Σταματάκη, Γ. (2019). *Απόψεις και προσδοκίες γονέων μαθητών με και χωρίς αναπηρία που φοιτούν σε γενικό πλαίσιο αναφορικά με την εκπαιδευτική τους πορεία*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Σχολή Επιστημών Αγωγής, ΕΚΠΑ.
- Τσιώλης, Γ. (2018). Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Στον Γ. Ζαϊμάκης (επιμ.), *Ερευνητικές διαδρομές στις κοινωνικές επιστήμες. Θεωρητικές-μεθοδολογικές συμβολές και μελέτες περίπτωσης* (σελ. 97-125). Πανεπιστήμιο Κρήτης

- Φακιολάς, Ν. (2007). Ανάπτυξη σταδιοδρομίας και προοπτικές απασχόλησης των Α.με.Α σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης. Στο Μ. Κετσετζοπούλου, Η. Κικίλιας, Α. Μουρίκη, Γ. Παπαπέτρου, Μ. Τζωρτζοπούλου & Ε. Φρονίμου (Επιμ.), *Το Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας 2006* (σσ. 105-116). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών–Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής.
- Χαραλαμπίδου, Ε., & Αθηναίου, Β. (2010). *Επαγγελματική αποκατάσταση και οικονομική βοήθεια στα ΑμεΑ*. (πτυχιακή εργασία). Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, ΑΤΕΙ Καλαμάτας.